

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

FİKİR VE SANAT ESERLERİ ÜZERİNDEKİ
HAKLARIN MİRAS YOLUYLA İNTİKALİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül SELAMET TÜTÜNCÜ

İstanbul

Temmuz - 2020

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

FİKİR VE SANAT ESERLERİ ÜZERİNDEKİ HAKLARIN
MİRAS YOLUYLA İNTİKALİ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Betül SELAMET TÜTÜNCÜ

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Mustafa ATEŞ

İstanbul
Temmuz-2020

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Özel Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Mustafa ATEŞ

Üye Doç. Dr. Cahit SULUK

Üye Dr. Öğr. Üyesi Ali Demirbaş

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Miras Yoluyla İntikali**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimse etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmada doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Betül SELAMET TÛTÛNCÛ

ÖNSÖZ

Araştırmamın her aşamasında özveri ile tarafıma yardımcı olup desteklerini esirgemeyen kıymetli tez danışmanın Prof. Dr. Mustafa ATEŞ'e, yüksek lisans eğitimi boyunca bilgileri ile tarafıma ve diğer öğrenci arkadaşlarıma değer katan İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Hukuk Fakültesi hocalarımıza, hakkı, hukuku anlama ve anlatma hususunda hassasiyet gösteren ve bunu her fırsatta dile getiren kıymetli babam Av. Ahmet SELÂMET'e, tez yazım süreci boyunca çocuklarımın bakımında tarafıma yardımcı olan anneme, bilgiye ulaşma ve bilgiyi sistematize etme konusunda yaşadığım her zorlukta maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen eşime, tezin yazımı sürecindeki zorlukların üstesinden gelme konusunda tarafıma moral olarak destek veren dostlarıma ve her fırsatta tezime çalışmam konusunda tarafıma telkinde bulunan evlatlarım İrem Bennâ, Muhammed Âsaf ve Zeynep Âle'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

Betül SELÂMET TÛTÛNCÛ

İstanbul-2020

ÖZET

FİKİR VE SANAT ESERLERİ ÜZERİNDEKİ HAKLARIN MİRAS YOLUYLA İNTİKALİ

Betül SELAMET TÜTÜNCÜ

Yüksek Lisans, Özel Hukuk

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Ateş

Temmuz, 2020 - 127 Sayfa

Çalışmanın amacı, sanayi devrimi sonrası matbaanın icadıyla gündeme gelen fikri ürünün korunması düşüncesi neticesinde, düşünce ürünü eserin sahibine bahşettiği mali ve manevi hakların intikalindeki önemli hususları incelemek ve bu konudaki farklı görüşleri bir araya getirerek Yüksek Yargıtay'ın kararlarında hangi görüşlerin kabul edildiğini göz önüne sermektir. Araştırma, eser, eser üzerindeki mali ve manevi haklar ile bu hakların miras yoluyla intikaline esas teşkil eden hususlar ile sınırlandırılmıştır. Eserin sahibine bahşettiği hakların özellikleri incelenmiş, intikal konusunda birbirleri ile benzer olan yönleri farklılıkları dile getirilmiştir. Mali ve manevi hakların miras yoluyla intikali kuralları anlatılmış, eser sahibinin ölümünden sonra bu hakları kimlerin hangi kurallar çerçevesinde kullanabileceği gözler önüne serilmiştir. Doktrindeki tartışmalar, kanun maddeleri çerçevesinde ele alınmıştır. Kanunun sistematüğinden faydalanılarak işlenen konular üzerinde, kanun maddelerinin, diğer kanun maddelerine yapmış olduğu atıflar üzerinde durulmuştur. Hakkında kanuni hüküm olmayan konular hakkında, hükme yakın kanun maddelerinin uygulanıp uygulanmayacağına dair doktrinsel farklılıklar anlatılmıştır. Manevi hakların kanunda yer alan hükümlere göre mirasçılara intikal etmesi ile mali hakların Medeni Hukuk hükümlerine göre intikali arasındaki benzerlikler ve farklılıklar, ayrıca her iki intikalin kendine özgü şekilleri, hukuki nitelemeler ve tartışmalar ışığında ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Eser, Mali Hak, Manevi Hak, Miras Yoluyla İntikal.

ABSTRACT
TRANSFER OF RIGHTS ON INTELLECTUAL AND ARTISTIC
WORKS BY INHERITANCE

Betül SELAMET TTNC

Master, Private Law

Thesis Advisor: Prof. Dr. Mustafa Ateş

July, 2020 - 127 Pages

The aim of the study is, as a result of the idea of preserving intellectual property that came to the agenda with the invention of the printing press after the industrial revolution, to examine the important issues in the transfer of economic and moral rights bestowed on the owner of the thought product and bringing together different opinions on this subject to consider what opinions are accepted in the decisions of the Supreme Court of Appeals. The research is limited to the financial and moral rights on the work and the issues that constitute the basis for the transfer of these rights by inheritance. The characteristics of the rights granted to the owner of the work were examined and the aspects of differences and similarities to each other in terms of deployment have been expressed. The rules of the transition of financial and moral rights through inheritance are explained and it is revealed who can use these rights under what rules after the death of the owner. The discussions in the doctrine are handled within the framework of the articles of the law. On the issues addressed by making use of the systematic of the law, the references made by law articles to other law articles were examined. Doctrinal differences about whether or not the articles of law close to the judgment will be applied to the subjects that are not legally related are described. Similarities and differences between the transition of moral rights to the heirs according to the provisions of the law and the transfer of economic rights according to the provisions of the Civil Law are discussed. In addition, the peculiar forms of both transitions were handled in the light of legal qualifications and debates.

Keywords: Work, Economic Right, Moral Right, Transfer by Inheritance.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
KISALTMALAR.....	xi
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM	
GENEL OLARAK FİKİR VE SANAT ESERLERİ ÜZERİNDEKİ HAKLAR..4	
1.1. Fikri Hak Teorileri.....	4
1.1.1. Mülkiyet Hakkı Teorisi.....	5
1.1.2. Şahsiyet Hakkı Teorisi.....	5
1.1.3. Sui Generis Hak Teorisi.....	6
1.1.3.1. Dualist Teori.....	6
1.1.3.2. Monist Teori.....	7
1.2. Eser Kavramı ve Unsurları.....	8
1.2.1. Objektif Unsur.....	10
1.2.2. Subjektif Unsur.....	10
1.3. Türk Hukukunda Eser Çeşitleri.....	13
1.3.1. İlim ve Edebiyat Eserleri.....	13
1.3.2. Musiki Eserleri.....	14
1.3.3. Güzel Sanat Eserleri.....	15
1.3.4. Sinema Eserleri.....	15
1.4. Eser Sahipliği.....	16
1.4.1. Bir Kişinin Eser Sahipliği.....	18
1.4.2. Birden Fazla Kişinin Eser Sahipliği.....	18
1.4.2.1. Müşterek Eser Sahipliği.....	19
1.4.2.2. İştirak Halinde Eser Sahipliği.....	20

1.5. Eser Üzerinde Manevi Haklar.....	20
1.5.1. Genel Olarak.....	20
1.5.2. Eser Sahipliğinden Doğan Manevi Hakkın Tarihçesi.....	23
1.5.3. Türk Hukuku'nda Manevi Hak.....	24
1.5.4. FSEK'e Göre Manevi Hak Çeşitleri.....	24
1.5.4.1. Eseri Kamuya Sunma Hakkı (Umuma Arz Selahiyeti).....	24
1.5.4.1.1. Eserin Kamuya Sunulup Sunulmamasına Karar Verme.....	27
1.5.4.1.2. Eserin Kamuya Sunulma Zamanının Belirlenmesi.....	27
1.5.4.1.3. Eserin Kamuya Sunulma Tarzının Belirlenmesi.....	27
1.5.4.1.4. Eserin İçeriği Hakkında Bilgi Verilmesi.....	28
1.5.4.2. Eser Sahibi Olarak Tanınma Hakkı (Adın Belirtilmesi Hakkı).....	28
1.5.4.3. Eserin Bütünlüğünü Koruma Hakkı.....	30
1.5.4.4. Eserin Aslına Erişim Hakkı.....	31
1.5.4.4.1. Malikin Eser Üzerindeki Haklarının Sınırlandırılması.....	32
1.5.4.4.2. Eserden Faydalanma Yetkisi.....	33
1.6. Eser Üzerindeki Mali Haklar.....	33
1.6.1. Genel Olarak.....	33
1.6.2. FSEK'e Göre Mali Hak Çeşitleri.....	35
1.6.2.1. İşleme Hakkı.....	36
1.6.2.2. Çoğaltma Hakkı.....	37
1.6.2.3. Yayma Hakkı.....	39
1.6.2.4. Temsil Hakkı.....	41
1.6.2.5. Umuma İletim Hakkı.....	42
1.6.2.6. Pay ve Takip Hakkı.....	44

İKİNCİ BÖLÜM

MANEVİ HAKLARA İLİŞKİN MİRAS HÜKÜMLERİ.....	46
2.1. Genel Olarak.....	46
2.2. Manevi Hakların İntikale Elverişli Olup Olmadığı.....	46
2.3. Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılabilen Manevi Haklar.....	51

2.3.1. FSEK m.14/1 ve m. 15/1’de Yer Alan Haklar (FSEK m. 19/1)	53
2.3.2. FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3’te Yer Alan Manevi Haklar (FSEK m. 19/2).....	54
2.4. Manevi Tazminat Davası Açma Yetkisi Bakımından FSEK m. 19/1 ve m. 19/2 Ayrımı.....	54
2.5. Güncel Yargıtay Kararları Işığında Manevi Tazminat ve FSEK m. 19.....	61
2.6. Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Manevi Hakları Kullanabilecek Kişiler.....	64
2.6.1. Genel Olarak.....	64
2.6.2. FSEK m. 19/1’deki Manevi Haklar Kullanabilecek Kişiler.....	65
2.6.3. FSEK m. 19/2’deki Manevi Hakları Kullanabilecek Kişiler.....	71
2.6.4. Manevi Hakların Mali Hak Sahiplerince Kullanılması (FSEK m. 19/3).....	72
2.6.5. Manevi Hakların Kültür Bakanlığınca Kullanılması (FSEK m. 19/5).....	74
2.7. Manevi Hakların Kullanılması Süresi.....	76
2.7.1. FSEK m.19/2’deki Manevi Haklar Bakımından.....	76
2.7.2. FSEK m. 19/’deki Manevi Haklar Bakımından (FSEK m.19/1).....	77
2.7.3. Mali Hak Sahipleri Açısından (FSEK m. 19/3)	77
2.7.4. Kültür Bakanlığı Açısından (FSEK m. 19/5).....	78
2.8. Yetkili Kişilerin Birden Fazla Olması Durumunda Manevi Hakların Kullanılması	78
2.9. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Halinde Manevi Hakların Kullanılması....	79
2.9.1. Genel Olarak.....	79
2.9.2. Paylı Eserlerde Eser Sahibinin Ölümü Halinde Manevi Hakların Kullanılması.....	79
2.9.3. İştirak Halindeki Eserlerde Eser Sahibinin Ölümü Halinde Manevi Hakların Kullanılması.....	81
2.9.3.1. Eser Sahibinin Eser Tamamlanmadan Önce Ölmesi.....	82
2.9.3.2. Eser Sahibinin Eserin Tamamlanmasından Sonra ve Alenileşmesinden Önce Ölmesi.....	83
2.9.3.3. Eser Sahibinin Eserin Tamamlanması ve Alenileşmesinden Sonra Ölmesi.....	84

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALİ HAKLARA İLİŞKİN MİRAS HÜKÜMLERİ	85
3.1.Genel Olarak.....	85
3.2. Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Mali Hakların Yasal Mirasçılık Yoluyla İntikali (FSEK m. 63/1).....	87
3.2.1. Kan Hısımlarının Yasal Mirasçılığı ve Zümre Sistemi.....	88
3.2.2. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığı.....	90
3.2.3. Evlatlığın Yasal Mirasçılığı.....	91
3.2.4. Devletin Yasal Mirasçılığı.....	92
3.3. Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Mali Hakların Ölümüne Bağlı Tasarruflar Yoluyla İntikali (FSEK m. 63/2).....	92
3.3.1. Şekli Anlamda Ölümüne Bağlı Tasarruflar.....	93
3.3.1.1. Vasiyetname.....	94
3.3.1.2. Miras Sözleşmesi.....	94
3.3.2. Maddi Anlamda Ölümüne Bağlı Tasarruflar.....	95
3.3.2.1. Mirasçı Atama.....	95
3.3.2.2. Belirli Mal Bırakma.....	96
3.4. Mali Hakların Mirasçılara İntikali Sınırlama, “Pay ve Takip Hakkı”.....	97
3.5. 3. Kişilerdeki Mali Hakların Miras Yoluyla İntikali.....	99
3.5.1. Devredilen Hakların İntikali (Devir)	100
3.5.1.1.Süre, Yer ve Muhteva İtibariyle Sınırlanmamış Haklar Açısından.....	100
3.5.1.2. Süre, Yer ve Muhteva İtibariyle Sınırlanmış Haklar Açısından.....	102
3.5.2. Devredilen Kullanma Yetkilerinin İntikali (Ruhsat-Lisans).....	104
3.6. Eser Sahibinden İntikal Eden Mali Hakkın Korunması Süresi.....	106
3.6.1.Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Alenileşen Eserler Bakımından....	107
3.6.2. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Bakımından	107
3.6.3. İşlenme ve Derleme Eserler Bakımından.....	108
3.6.4. Sahibinin Adının Belirtilmediği Eserler Bakımından.....	108
3.6.5. Eser Sahibi Tüzel Kişi Sayılan Eserler Bakımından.....	109
3.6.6.Forma Veya Fasikül Halinde Yayınlanan Eserler Bakımında.....	110

3.7. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Halinde Mali Hakların İntikali.....	111
3.7.1. Genel Olarak.....	111
3.7.2. Paylı Eserlerde Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü Halinde Mali Hakların İntikali.....	111
3.7.3. İştirak Halindeki Eserlerde Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü Halinde Mali Hakların İntikali.....	112
3.7.3.1. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Tamamlanmasından Veya Alenileşmesinden Önce Ölmesi.....	113
3.7.3.2. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Tamamlanmasından Sonra Alenileşmesinden Önce Ölmesi.....	114
3.7.3.3. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Alenileşmesinden Sonra Ölmesi.....	115
SONUÇ.....	117
KAYNAKÇA.....	121
ÖZGEÇMİŞ.....	127

KISALTMALAR LİSTESİ

A.g.e	: Adı geçen eser
bs	:bası
C	: Cilt
E	: Esas
FSEK	:Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu
HD	:Hukuk Dairesi
K	: Karar
m	:Madde
No	: Numara
S	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TMK	: Türk Medeni Kanunu
Vd	: Ve devamı
YHGK	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu

GİRİŞ

Fikri mülkiyet hukukunun objesi, fikri çaba sonucu meydana gelmiş olan eserdir. Fikri mali ve manevi hak, ancak fikri ürün üzerinde kurulabilir. Fikri çaba olmaksızın fikri ürün, fikri ürün olmaksızın fikri hak, fikri hak olmaksızın Fikri mülkiyet hukuku olmaz. Hukukun temeli haktır. Hak ise varlığını, hukuk eliyle korunmasından alır. Hakkın varlığı ile, hakkın miras yolu ile intikali aynı paraleldedir. Eser sahibi için hak, eserin doğumu ile başlamaktadır. Eser sahibinin ölmesi ile, eser sahibinin kendisi için bir menfaat kalmamakta, ancak hakkın varlığı bir süre sınırlaması ile birlikte devam etmektedir. Eser sahibinin ölmesi ile devam eden şey hakkın varlığı olmakla birlikte, hakkı kullanacak kişiler farklılaşmaktadır.

Fikri mülkiyet hukukunun temelini, eserin meydana gelmesinin her aşamasında eser sahibinin esere kattığı hususiyet oluşturur. Bu hususiyetin gereği olarak, eser sahibine hukukun tanımış olduğu haklar mevcuttur. Bu haklar birbirinden tamamen ayrı içerik ve sonuçları olan fakat birbirinden bağımsız düşünülemeyecek haklardır. Eser sahibinin, eseri meydana getirmiş olmakla kendiliğinden, hiçbir hukuki işleme tabi olmaksızın kazanmış olduğu bu haklar, TMK m.28’de sözü geçen kişilik bahsine benzetebiliriz. Kanunun bu maddesine göre, kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Buna mukabil yine TMK m. 8’de “her insanın hak ehliyeti vardır” düsturu yer almaktadır. Çocuk, sağ olarak tamamıyla doğduğu anda hak ehliyetini kazanır.

Problem

Teknolojinin gelişmesi ile birlikte eserlerin hızlı bir şekilde çoğaltılması ile eser sahibinin hakları gündeme gelmiş, matbaacıların imtiyaz ile bu çoğaltmadan menfaat elde etmesi ve fakat eser sahibine bir hak verilmemesi hukuk anlayışına ters düşmüş ve zaman içerisinde eser sahibine eseri üzerinde haklar tanınmaya başlamıştır.

Fikir ve sanat eserleri üzerinde mirasçılara intikalini inceleyeceğimiz haklar, kanun gereği mali haklar ve manevi haklar olmak üzere ikiye ayrılır. Mali haklar, eser sahibinin mameleki ile ilgili olan, malvarlığında ekonomik artışa vesile olan haklardır. Mali haklar, mirasın malvarlığı gibi, TMK miras hükümlerinin tabi olduğu zümre sistemine göre mirasçılara geçer. Fikir ve sanat eserleri üzerinde eser

sahibine tanınan manevi hakların, miras yolu ile intikale elverişli olup olmadığı tartışmalıdır.

Amaç

Çalışmanın temel amacı, fikri çaba sonucu meydana gelen eserler üzerindeki mali ve manevi hakların miras yoluyla intikale elverişli olup olmadıklarının değerlendirilmesidir. Miras yoluyla intikal açısından mali ve manevi haklar arasında farklılıklar bulunmaktadır. Mali hakların intikali TMK hükümlerine göre gerçekleşmekte ise de, manevi hakların intikal edip etmeyeceği yahut intikal edecekse hangi hukuk kurallarına göre intikale elverişli olduğu doktrinde tartışma konusudur. Bu tartışmaların incelenmesi, tezin amacını oluşturmaktadır.

Araştırmanın İçeriği

Eser sahibinin mali ve manevi haklarının intikal kurallarını incelediğimiz tezimiz, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar genel olarak incelenmiştir. Fikri hak teorileri, eser kavramı, esere eser özelliği kazandıran unsurlar ve kanununda sayılmış olan mali ve manevi hak korumasından faydalanacak eserlerin hangileri olduğu kısaca anlatılmıştır. Mali ve manevi hakkın sahibi olan eser sahipliği kavramı üzerinde durulmuş ve daha sonrasında miras yoluyla intikal edecek olan hakların hangi haklar olduğu anlatılmıştır. Tez konumuz hakların miras yolu ile intikali ise de, intikal konusuna geçmeden önce bu genel prensipleri anlattığımız kısa bölüme ihtiyaç vardır. Tez konumuzu oluşturan kelimelerin içerikleri hakkında bilgi sahibi olmak, üzerine koyacağımız intikal konusunu daha iyi anlamamıza ve izah etmemize yardımcı olacaktır. Bu sebeple, birinci bölümde incelediğimiz temel konuların iyi anlaşılması ve anlatılması, intikal konusunda meydana gelen fikir ayrılıklarını temel konuları baz alarak değerlendirmede ve doktrinsel tartışmaları daha iyi anlamada tarafımıza yardımcı olacaktır.

Tezimizin ikinci bölümü, manevi haklara ilişkin miras hükümleri başlıklıdır. Burada evvela manevi hakkın miras yoluyla intikal edip etmeyeceği konusundaki farklı görüşler tartışılmıştır. Kanunun eser sahibinin ölümünden sonra kullanılabilecek manevi hakların hangileri olduğu ve bu hakların kimler tarafından kullanılabileceği izah edilmiştir. Hakkı kullananlar tarafından manevi tazminat davası açılıp

açılmayacağı hususunda doktrindeki görüşlere dikkat çekilmiştir. Eser sahibinden intikal eden manevi hakların koruma süreleri üzerinde durulmuş ve son olarak eser sahibinin birden fazla olması durumunda hakların hangi kurallar dahilinde kullanılacağı hususu izah edilerek üçüncü bölüm sona erdirilmiştir.

Tezimizin üçüncü ve son bölümü, mali haklara ilişkin miras hükümleridir.

Mali hakların yasal mirasçılık yoluyla intikali ve mali hakların ölüme bağlı tasarruflar yoluyla intikali olarak iki kola ayrılan bu bölümde, öncelikle TMK'nın miras hükümleri gereğince gerçekleşen bu intikal konusu içerisinde zümre sistemi, eşin mirasçılığı, evlatlığın ve devletin mirasçılığı konuları işlenmiştir. Ölüme bağlı tasarruflar yolu ile intikalde ise, şekli ve maddi ölüme bağlı tasarrufların şekilleri ve eser sahibinin mali haklarının ölüme bağlı tasarruflarla nasıl intikal edeceği üzerinde durulmuştur. Sonrasında üçüncü kişilerdeki mali hakların miras yoluyla intikali incelenmiş ve bu hakların intikaline esas teşkil eden konular anlatılmıştır. Son olarak eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların hangi sürelerle korunacağı ve eser sahibinin birden fazla olması hakinde manevi hakların hangi kurallara göre intikal edeceği hususu anlatılarak bölüm sona erdirilmiştir.

Eser ve hususiyet, fikri mülkiyet hukukunun temelindeki iki kavramdır. Fikir üzerindeki hak, bu iki temel halin varlığından sonra doğacak ve ilerleyişi boyunca diğer hususlarla karşı karşıya gelerek genişleyecektir. Hakkın mali ve manevi boyutundaki tartışmalar, eserin ve hususiyetin meydana çıkmasından sonra varlık bulacak, bizim tezimizin konusu olan intikal kuralları ise, bu hakların doğumu ve hakların gerçek sahibi olan eser sahibinin ölümünden sonra gündeme gelecektir.

BİRİNCİ BÖLÜM

GENEL OLARAK FİKİR VE SANAT ESERLERİ

ÜZERİNDEKİ HAKLAR

5846 Sayılı FSEK m. 1’de amaç başlığı altında, kanunun amacını açıklanmaktadır.

Madde 1: Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden ve yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerinde manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen ses ve usullere aykırı yararlanma halinde hakları tespit etmektir.

Kanunun amaç maddesinin lafzından anlaşıldığı üzere, fikir ve sanat eserleri hukukunda asıl olan menfaat, eser sahiplerinin ve bağlantılı hak sahiplerinin eser üzerindeki haklarını korumaktır. Eser ve eser sahipliği kavramlarının kanunun ilk maddesince bu şekilde özel olarak koruma altına alınmış olması, kavramların çerçevesinin iyi belirlenmesini gerektirir. Çünkü, hukuki korumadan bir fikri anlatan her ürün değil, eser niteliği taşıyan ürün yararlanacaktır. Aynı şekilde, eser sahibinin kimliğinin teşhisi, kanunun sağlamış olduğu korumadan hakkı olan kişinin faydalanması için, önemlidir.

1.1. Fikri Hak Teorileri

Fikri hakkın hukuki niteliği ile ilgili olarak üç temel teori ortaya atılmıştır. Bunlar mülkiyet hakkı teorisi, şahsiyet hakkı teorisi ve sui generis hak teorisidir.¹ Suigeneris hak teorisi, kendi içerisinde dualist ve monist olmak üzere ikiye ayrılır ve Türkiye’de benimsenen yaklaşım, monist yaklaşımdır.²

¹ Mustafa Ateş, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, 1. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003), 118.

² A.g.e., 118.

1.1.1. Mülkiyet Hakkı Teorisi

Mülkiyet hakkı teorisi, fikri ürün üzerindeki hakkı, eşya üzerindeki mülkiyet hakkından ayırmamış, eşyanın hukuku ile fikrin hukuku arasında belirli bir ayrım yapmamıştır. Dolayısıyla fikri hukuktaki hak üzerinde manevi bir yan görmemiştir. Mülkiyet hakkı teorisine göre, bir emek neticesinde meydana getirilen maddi ürünler üzerinde nasıl ki mülkiyet hakkı söz konusu oluyorsa, emek neticesinde meydana gelen fikir ürünleri de mülkiyete konu olabilmelidir.³ Bu teori fikri hakkın temeline aykırı olduğu için, eleştirilmiş ve zamanla yok olmuşsa da, eser sahibinin haklarını ön plana çıkardığı için tarihi değere sahiptir.⁴ Türk hukuk sisteminde fikri hakkı salt bir mülkiyet hakkı olarak değerlendirmek mümkün değildir. Çünkü fikri hakkın konusu eser sahibinin hususiyetini katmış olduğu eserdir. Mülkiyet hakkı ise, cismani varlıklar üzerine kurulabilir.⁵ Kanaatimizce bu teorinin fikri hukuk temelinde benimsenmemiş olması, eser sahibinin eseri ile arasındaki manevi bağın çok önemsendiği anlamına gelmektedir. Hukukun eşya üzerindeki mülkiyeti koruması genel ve bilinen bir durumken, fikri mülkiyetin manevi yanının bu şekilde ön plana çıkartılması, hukuk alemine sonradan dahil olmuş bir durumdur.

1.1.2. Şahsiyet Hakkı Teorisi

Şahsiyet hakkı teorisi, mülkiyet hakkı teorisi ile taban tabana zıt bir teoredir. Bu görüşü kabul edenler, eser ile eser sahibi arasındaki manevi ilişkinin sıklığından dolayı, fikri hakkı şahsiyet hakkı olarak kabul etmişlerdir. Bu fikri savunanlar fikri

³ Mustafa Tüysüz, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2007), 26.

⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 107; Nuşin Ayiter, *Hukukta Fikir Ve San'at Ürünleri*, (Ankara: Sevinç Matbaası, 1981), 34; Erel, Şafak N., *Türk Fikir ve Sanat Hukuku*, 3. bs. (Ankara: Yetkin Yayınları, 2009), 31; Özge Erbek “Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesinin Hukuki Niteliği”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 11, S. 2, (2009): 10.

⁵ Esra Dardağan, *Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklardan Doğan Kanunlar İhtilafı*, 1. bs. (Ankara: Betik Yayıncılık, 2000), 100.

hakkın mali yönünü arka plana atmış, manevi yönünü ise ön plana çıkarmışlardır.⁶ Kişilik haklarını, mali haklardan üstün tutmuşlardır.⁷ Ancak eser sahibinin hakkı, kişilik hakkından farklı olarak başkasına devredilebilir, miras yoluyla intikal edebilir. Oysa kişilik haklarının devri ve miras yoluyla intikali söz konusu olmaz.⁸ Kişilik haklarından vazgeçmek yahut bu hakları hukuki tasarruflarla sınırlandırmak söz konusu olmaz.⁹ Bu sebeplerden dolayı fikri hak için eser ile sahibi arasındaki mavi bağın ön plana çıkarıldığı şahsiyet hakkı teorisi pratikte kabul görmemiştir. Kanaatimizce, mali hakları ikinci plana atan bu teori kabul görmüş olsa idi, eser sahibinin haklarının korunmasında zayıflık olmuş olurdu. Bu sebeple bu teorinin de, kendisi ile taban tabana zıt olan mülkiyet teorisi gibi kabul görmemiş olması yerinde olmuştur.

1.1.3. Sui Generis Hak Teorisi

Sui generis hak teorisi, fikri ürün üzerindeki hakkı sadece mal varlığı ya da sadece şahıs varlığı hakları ile açıklanamayacağını, fikri hak içerisinde her ikisinin de var olduğunu savunmaktadır. Dualist teori ve monist teori olmak üzere ikiye ayrılır.

1.1.3.1. Dualist Teori

Dualist teoriye göre, fikri hak hem malvarlığı haklarını, hem de kişilik haklarını içermektedir. Bu hakların yan yana durduğu kabul edilmekte, bunlar birlikte tek bir hak teşkil etmemektedir.¹⁰

⁶ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 32; Ayşenur Şahin, *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması*, 1. bs. (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010), 10.

⁷ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 29.

⁸ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 33; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 114; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 108; Erbek, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 10.

⁹ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 30.

¹⁰ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 36; Savaş Bozbel, *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku*, 1. bs. (İstanbul: Oniki Levha Yayınları, 2012), 27; Erbek, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 11.

1.1.3.2. Monist Teori

Bu teoriye göre fikri hak, eser sahibinin mal varlığı hakları ve kişilik hakları arasındaki bağlantının düalist teoriye göre daha sıkı olduğunu kabul etmiş, fikri hak üzerindeki mali ve manevi yetkilerin hepsini tek bir hak olarak değerlendirmiştir.¹¹

FSEK’te kabul edilen ve bu yaklaşıma göre fikri hak, fikri hakkın üzerinde kurulabildiği ürünü meydana getiren ile bu fikri ürün arasındaki münasebete binaen şekillenir ve eser sahibine mal varlığı ile şahıs varlığına ilişkin hak ve yetkiler bahşeder.¹² Bu yaklaşımın mimarı olan Hirsch’e göre, eser üzerindeki hak, eseri meydana getirenle eser arasındaki durumdan kaynaklandığı için eser sahipliği teorisi olarak nitelendirilir ve yine ona göre orijinal bir fikrin meydana getirilmesi neticesinde eser ile fikir arasındaki doğuştan olan irtibat, neticede fikri hakkın doğumuna başlangıçlık eder.¹³ Eser sahipliği statüsü kural olarak devredilemez, miras yoluyla intikal etmez. Ancak bu teoriye göre, eser sahipliğinden doğan hakların, kuralları farklı olmak üzere, miras yoluyla intikali mümkündür.¹⁴ Monist teoriyi savunanlar, fikri mülkiyetin bir bütün olduğunu, sadece bir mal hukuku, yahut sadece bir şahıs hukuku olmadığı konusunda anlaşma içerisindedirler.¹⁵ Kanaatimizce, eser sahibinin meydana getirdiği ürün üzerindeki fikri hakkı hem mali boyutlarıyla değerlendiren, hem de manevi yönünü arka plana atmayan, her ikisini bir potada eriterek eser sahibine en iyi korumayı sağlayan bu teorinin kabulü yerinde bir kabul olmuştur. Bu teoriyi kabul eden FSEK, eser sahibinin ölümünden sonra mali hakların m. 63 gereğince miras yoluyla intikalini düzenlemiş, manevi hakları kullanma yetkisini ise m. 19 gereğince kanunda sayılı kişilere bırakmıştır.

¹¹ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 36; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 34; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 28; Erbek, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 11; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 32.

¹² Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 12.

¹³ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 119.

¹⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 119; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 13.

¹⁵ Fırat Öztan, *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku*, (Ankara: Turhan Kitapevi Yayınları, 2008), 35.

Fikri mülkiyet hukuku kapsamındaki mülkiyet, TMK kapsamındaki mülkiyetten farklıdır.¹⁶ TMK kapsamında mülkiyet hakkı süre ile sınırlı olmamakla birlikte manevi yanlar da içermemektedir.¹⁷ Oysaki fikri ürün üzerindeki hakların mali ve manevi boyutu iç içe geçmiştir. Bize göre fikri mülkiyet kelimesi tam anlamıyla monist teoriyi ifade etmektedir.

1.2. Eser Kavramı ve Unsurları

Eser, Arapça kökenli bir kelime olup kelime iz, belirti anlamlarına gelir.¹⁸ Kanunda eserin tam tanımı yapılmamış, eserin unsurları belirtilmiştir. Buna göre eser, sahibinin hususiyetini taşımak ve ilim ve edebiyat, sinema, güzel sanatlar ve musiki eserlerinden birinin kapsamına girmek şartıyla her türlü fikri üründür.¹⁹ Bir diğer ifadeyle, insanın zihinsel faaliyeti neticesinde meydana getirdiği ve hukuken değerli kılınmış neticeler, eser olarak tanımlanabilir.²⁰ Dış dünya ile paylaşılacak için kalıcı pozisyonlarla dışa aktarılan düşünceler, sahibine has özellikler taşımakta, varlığında sahibini anlatmakta, kimi zaman sahibinin sorumluluklarına sebep olmaktadır.²¹ Kanaatimizce kimi zaman da kendi kazandığından sahibine hak devşirmektedir.

¹⁶ Ünal Tekinalp, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. bs. (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012), 2.

¹⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 107.

¹⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 55; Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser Sahipliği*, 1. bs. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2012), 3.

¹⁹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 56; Cahit Suluk, Rauf Karasu ve Temel Nal, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 3. bs. (Ankara: Seçkin, 2019), 42; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 52; Halil Arslanlı, *Fikri Hukuk Dersleri II Fikir Ve Sanat Eserleri*, (İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1954), 2.

²⁰ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 55-56; Mustafa Ateş, *Fikri Hukukta Eser*, 1. bs. (Ankara: Turhan Kitapevi, 2007), 26; Fethi Merdivan, Levent Yavuz ve Türkay Alıca, *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*, 2. bs. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2014), 54.

²¹ Ramazan Uslu, *Türk Fikir Ve Sanat Hukuku'nda 'Eser' Kavramı*, 6. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003), 190.

Bir ürünün hukuk tarafından eser kabul edilebilmesi için, fikri çalışmanın ürünü olması gerekir.²² Mesela Pamukkale ya da peribacaları gibi şekiller her ne kadar orijinallik düzeyi yüksek şekiller olsa da, eser sayılmaz ve fikri hukuk kapsamında korunmaz. Bunlar çok orijinal şekiller de olsa, fikri çaba sonucu meydana gelmedikleri için, sonuç değişmez.²³ Eserde kural olarak bir fikri çabanın olması gerektiğini düşündüğümüzde, bir ürünün eser sayılması için, mutlaka insan faaliyeti neticesinde meydana gelmiş olması gerekir.²⁴ Dünyada yaratılmış canlılardan bazıları düşünme kabiliyetine sahip olsa da, düşüncenin kendisinde “fikir” olarak yer bulduğu tek canlı, insandır. Kanunca korunan ürün, insan faaliyetinin neticesindeki üründür ve bu ürün eser olarak adlandırılır.

Eser üzerindeki fikri haklar, eser sahibinin hususiyetini taşıyan somut biçimi korumaktadır.²⁵ 5846 sayılı Kanun m. 1/B-a’ya göre “*Eser: Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsullerini*” ifade eder.

Kanuni tanıma göre eser sayılabilmek için, kanunun saymış olduğu eser gruplarından birine dahil olmak ve sahibinin hususiyetini taşımak gerekir.²⁶ Bir YHGK kararında fikri ürünün eser korumasından faydalanabilmesi için FSEK m.1’de sayılı eserler içerisinde yer alması ve sahibinin hususiyetini taşımasının yeterli olduğu vurgulanmıştır.²⁷ Uygulamada birinci şarta objektif yahut şekli şart, ikincisine ise

²² Ateş, *Eser Sahipliği*, 3; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 51; Cahit Suluk ve Ali Orhan, *Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku C II*, (İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2005), 145.

²³ Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 145.

²⁴ Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 33; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 82.

²⁵ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 60; Akın Beşiroğlu, *Fikri Hukuk Dersleri*, 4. bs. (İstanbul: Arıkan Yayınları, 2006), 59.

²⁶ Ateş, *Eser*, 28-29; Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 141; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 81; Yavuz (Merdivan ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 63.

²⁷ HGK 2.4.2003, E.2003/4-260, K.2003/271, (Ateş, *Eser*, 28).

subjektif yahut esasa ilişkin şart dendiğine dair Yargıtay kararları mevcuttur.²⁸ Ancak öğretide bir fikri ürünün eser kabul edilebilmesi için başkaca şartlara da sahip olması gerektiğine değinilmiştir. Bunlar, fikri ürün sahibinin hususiyetine sahip olması, fikri bir çaba neticesinde meydana gelmesi, FSEK’te sayılmış eser türlerinden bir tanesine dahil olması ve yine fikri ürünün üçüncü kişiler tarafından algılanacak şekilde bir şekle bürünmüş olmasıdır.²⁹

1.2.1. Objektif Unsur

Eserin, kanunda yazılı olan eser türlerinden birine dahil olması gerekmektedir.³⁰ Kanunda eser sayılabilecek ürünler sınırlı sayıdadır.³¹ Bunlar ilim ve edebiyat eserleri, müzik eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleridir. Kanunda bu eserlerin sadece tümü üzerinde hak sahibi olmak gibi bir kısıtlama olmayıp, eserlerin kısımlarının da bir hususiyet içermesi halinde korumadan yararlanması söz konusudur.³²

1.2.2. Subjektif Unsur

Bir fikri neticenin eser olarak korunabilmesi için, sahibinin hususiyetini taşıması gerekir. Bu, subjektif unsurdur.³³ Subjektif unsur, “hususiyet” kelimesi ile eseri

²⁸ 4. HD, 1.7.1997, E. 1976/5617, K. 1977/5913, (Ateş, *Eser*, 29).

²⁹ Ateş, *Eser*, 28; Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 141; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 33.

³⁰ Yavuz (Merdivan ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 64; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 37; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 91; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 128; Başak Akgün, “Telif Hukukunda İntihal Kavramı, Anonim Kullanımlar Ve Tüm Bunların Karşısında Eser Sahiplerinin Fikri İmzası, ‘Üslup’ “, *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1, (2019): 59.

³¹ Yavuz (Merdivan ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 64; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 43; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 128; Akgün, *Telif Hukuku’nda İntihal*, 59.

³² Akgün, *Telif Hukuku’nda İntihal*, 59.

³³ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 57; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 52; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 43; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 36; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 120; Yavuz (Merdivan ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 64; Dardağan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 9; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 34.

tanımlayan kanun maddesinde özel olarak belirtilmiştir. Bu unsura göre meydana getirilen ürün, ancak fikri bir çabanın ürünü olduğu ve kendisine meydana getiren eser sahibinin hususiyetini taşıdığı takdirde telif hakkı korumasından faydalanabilecektir.³⁴ Bu hususiyet bazı eserlerde şekilde, bazı eserlerde ise içerikte kendisini gösterir.³⁵ Eserde hususiyet koşulu, bir eşiktir. Sahibinden yansıma olan hususiyeti içermeyen ürün eser değildir ve korunmaz.³⁶ Halide Edip Adıvar, Mehmet Rauf gibi yazarlar kitaplarında milli mücadele dönemini işlemiş, aynı konu farklı şekillerde örneklerle çeşitlendirilerek anlatılmıştır.³⁷ Burada korunan konu fikrin kendisi değil, fikri çaba sonucu özel şekiller verilerek dış dünyaya yansıma biçimidir.

Bir eserin herkes tarafından meydana getirilebilir olması, sahibinin hususiyetini taşımadığının bir göstergesidir. Bir hayal ürününü diğerlerinden ayıran, kendisini meydana getirenin şahsiyetinden aldığı hususiyettir. Herkesin meydana getirebileceği bir eserde hususiyetten bahsedilemez.³⁸ Bir eser meydana getirildiğinde, mutlak surette önceki eserlerden farklı olması ve tamamıyla yeni olması gerekmemektedir. Var olan eserlerden faydalanarak yeni bir eser meydana getirmek de hususiyet taşıdığı sürece, eser korumasından faydalanır.³⁹ Bunlar işleme ve derleme eserlerdir ki, bu eserlerde hususiyet, eserlerin sıralanması, sunulması, birbirine bağlanması

³⁴ Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 141; Mustafa Zorluer, “Yapay Zeka Ve Telif Hakkı”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S. 142 (2019): 317.

³⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 54; Dardağan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 11.

³⁶ İlhami Güneş, *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları Ve Haksız Rekabet Davaları*, 2. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013), 121.

³⁷ Akgün, *Telif Hukuku’nda İntihal*, 68.

³⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 58; Ateş, *Eser*, 71; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 51; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 2. bs. (Ankara: Turhan Kitapevi, 2013), 121; Ernest E. Hirsch, *Fikri Ve Sınai Haklar*, (Ankara, 1948), 131; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 6.

³⁹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 59; Ateş, *Eser*, 74; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 52; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 120.

noktasında ortaya çıkmaktadır.⁴⁰ Eser parçalarının bir araya getirilmesinde her ne kadar eser sahibinin çabası az olsa da, fikri bir mesaiye dayandığı için, hususiyetin var olduğu kabul edilir.⁴¹

Fikri ürünün eser sayılabilmesi için, hususiyetin eserin içeriğine ne şekilde, hangi biçimde katıldığıının bir önemi yoktur. Önemli olan, özgün bir neticenin meydana gelmesidir. Kişi eser üzerinde emek harcamış, usul olarak kendi bilgileriyle onu zenginleştirmiş, notlarıyla genişletmiş, kelimelerinin sıralanışı ile şekil vermiş, esas olarak ise duygularını ve hisleri ile fikri yoğurmuş ve onu özel kılmışsa, kendi özelliğini taşıyan bir eser meydana getirmiş demektir. Bunun dışında olan ve sahibinin bu gibi özelliklerini taşımayan fikri çaba ürünü mahsuller eser sayılmayacaktır.⁴² Bu şartları haiz olmayan diğer fikri mahsuller, kanunun esere tanımış olduğu korumalardan faydalanmayacaktır.

Fikri ürün, ancak yukarıda belirttiğimiz şekli, objektif ve sübjektif unsurların bir araya gelmesiyle “eser” olarak anılabilecektir. Bir başka deyişle, bir fikri ürünü eser olarak kabul edebilmek için, ürünün eser sahibinin iç dünyasınca esere katacağı usul veya esastaki hususiyetin yanında, ayrıca belli bir formatta şekillendirilerek dış dünyaya açıklanmış olması gerekmektedir.⁴³ Bu eserler, işleyenin hususiyetini taşıdıkları vakit, kanunun eser üzerindeki hakların korunması aşamalarından faydalanırlar. Üzerindeki hakların miras yoluyla intikalini inceleyeceğimiz eserler, bu kanunun eser olarak tanımladığı her fikri ürünü kapsamaktadır.

Kanunda eser olmasa bile bunlarla yakın bağlantısı olan işaret, mektup gibi ürünlerden bahsedilmiştir. Bu ürünler, herkes tarafından meydana getirilebilir

⁴⁰ Yavuz (Merdivan ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 70.

⁴¹ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 6.

⁴² Muhittin Altuntaş, *Telif Kazançlarının Vergilendirilmesinin Mevzuat Ve Uygulama Açısından Analizi*, 5. bs, (Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 1996), 13.

⁴³ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 60.

olduklarından, fikri ürün olsalar bile, FSEK hükümlerine göre eser korumasından faydalanmayacaklardır.⁴⁴

1.3. Türk Hukukunda Eser Çeşitleri

FSEK’te bu kanun ile korunan fikir ve sanat eserlerinin ne olduğunu açıkça yazılmıştır. Kanunda maddi ve manevi hak bahşeden bu eserler ilim ve edebiyat eserleri, musiki eserleri, güzel sanat eserleri ve sinema eserleri olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır. Bu eserler sınırlı sayı esasına tabidir.⁴⁵ Bir de işlenme ve derleme eserler vardır ki, bu eserler bir başka eserden istifade suretiyle meydana getirilen eserlerdir.⁴⁶

1.3.1. İlim ve Edebiyat Eserleri

FSEK m.2, ilim ve edebiyat eserlerini üç bent halinde saymıştır. İlim, bilimsel yöntemlerle bir yöntem doğrultusunda elde edilen bilgilerin tümüdür. İlim eserlerinde eser sahibinin esere hususiyetini kattığı kısım, ifade biçiminde yoğunlaşır. Formüllerin, yorumların ifade ediliş biçimi, eser sahibinin hususiyeti ile birlikte esere geçirilir.⁴⁷ Edebiyat ise, duygu ve düşüncelerin etkili bir dil kullanarak, söz ya da yazı ile dış dünyaya aktarılmasıdır. Tarihte sadece kalem ürünü olan yazılı eserler ilim ve edebiyat eseri olarak sayılsa da, günümüzde, sözlü olarak ifade edilen eserler de ilim ve edebiyat eseri olarak anılmaktadır.⁴⁸ Kanunda eserler sayılmadan önce bir genelleme yapılmış ve herhangi bir şekilde “*dil veya yazı ile ifade edilen eserler*” demek suretiyle ifade tarzına bakılmaksızın eser hüviyeti taşıyan ürünler kanun kapsamına alınmıştır. Duyguların hangi dil ya da şekil ile anlatıldığının bir

⁴⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 58; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 51; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 118-119; Hirsch, *Fikri Haklar*, 131; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 43-44.

⁴⁵ Ateş, *Eser*, 120; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 55; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 107, Ayiter, *Fikir ve San’at*, 45; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 38.

⁴⁶ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 38; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 57.

⁴⁷ Yavuz Selim Şener, *Fikri Mülkiyet Hukukunda Veri Tabanlarının Korunması*, 1. bs. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2013), 49.

⁴⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 62.

önemi yoktur.⁴⁹ Ayrıca yine kanunun ifadesiyle her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve sonrasında bilgisayar programı haline gelecek hazırlık tasarımları da yine kanunun eser korumasından faydalanabilecektir. Bedii vasfı bulunmayan fotoğraf ürünleri de kanunun bu maddesince eser kabul edilmiştir. Kanaatimizce kanun, burada fikri çabayı korumaktan ziyade, meydana gelen netice olan fotoğrafın tek ve eşsiz olması durumunu bir özel kategoriye koymuş ve bu neticeyi de fikri çabaya bağlamıştır.

Normal şartlarda bir eserin her bir parçası ayrı ayrı korumadan faydalanırken, kanun, ilim ve edebiyat eserlerinde buna bir istisna getirmiş ve bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşüncenin ve ilkenin eser sayılamayacağını kanun sistematigi içerisine koymuştur.

Kanunun ilim ve edebiyat eseri olarak saydıkları arasında birbirine benzer özellikler bulmak zordur,⁵⁰ bu nedenle bu maddelerin gözden geçirilmesi, eserlerin tasnifi ile ilgili yeni bir düzenleme yapılması gerekmektedir.⁵¹ Kanunun bu üç bentte saymış olduğu ilim ve edebiyat eserleri birbirinden çok farklı eserlerdir ve hepsinin kendi içerisinde eser sayılması ile ilgili farklı özellikleri söz konusudur.

1.3.2. Musiki Eserleri

FSEK m.3'te “*Musiki eserleri her nevi sözlü ve sözsüz bestelerdir.*” denerek kısa bir tanım yapılmıştır. Sözsüz musiki eserinden kasıt bestedir. Sözlü musiki eseri ise, sözlü kısım olan güfte ile birlikte besteden oluşur.⁵² Musiki eseri sözsüz olduğunda sadece beste, eser sesli olduğunda ise beste ile birlikte güfte de korunur.⁵³

⁴⁹ Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 61; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 114; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 40; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 109, Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 137, Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 17.

⁵⁰ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 47; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 57.

⁵¹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 62-63.

⁵² A.g.e., 64.

⁵³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 63; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 39; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 22.

Musiki eserlerinin himaye edilmesi için vasıtanın ve şeklin bir önemi yoktur. Musiki eseri, sahibinin hususiyetini taşımak kaydıyla eser korumasından faydalanır.⁵⁴

1.3.3. Güzel Sanat Eserleri

Bu ürünlerin fikri korumadan faydalanabilmesi için, hususiyetle birlikte estetik değere sahip olmaları gerekmektedir.⁵⁵ Aynı zamanda hususiyet katılarak meydana getirilen fikri ürünün, iki yahut üç boyutlu olarak fiziki bir varlık kazanması gerekmektedir.⁵⁶ Heykeller, mimarlık eserleri, karikatür eserleri, heykeller, kabartma ve oymalar, kanunun koruduğu güzel sanat eserlerine örnektir.

1.3.4. Sinema Eserleri

Sinema eserleri FSEK m. 5'te, korumadan faydalanacak eserler arasında düzenlenmemiştir. Bu düzenlemede koruma, sinema eserinin her çeşit estetik, bilimsel, eğitici, teknik özellikte olan yahut günlük olayları tespit eden filmler ile sınırlandırılmış gibi görünmektedir. Halbuki bir eseri sinema eseri olarak nitelendirmek için, konusu bakımından bir sınırlamanın getirilmiş olabileceği düşünülemez. Bu sebepten, kanunun bu maddesini, sınırlayıcı bakış açısı ile değerlendirmemek gerekir.⁵⁷ Sinema eserlerinin kanunun himayesinden faydalanabilmesi için tek şart sahibinin hususiyetini taşıyor olmasıdır.⁵⁸

Sinema eserleri fazla sayıda kişinin fikri emeğinin ürünü olduğu için kanunda detaylı düzenlenmiştir. Sinema filmlerinin içerik olarak ilmi, öğretici, ya da teknik olması,

⁵⁴ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 21.

⁵⁵ Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 66; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 55; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 132; Şener, 53, Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 23; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 40.

⁵⁶ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 65; Ateş, *Eser*, 217; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 70; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 54; Duygun Yarsuvat, *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, 2. bs. (İstanbul: Güryay Matbaacılık, 1984), 63.

⁵⁷ Mustafa Ateş, ‘‘Fikir Ve Sanat Hukukunda Sinema Eseri Ve Eser Sahipliği’’, *Fikir Ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim*, 1. bs. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 247; Ateş, *Eser*, 262; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 57-58.

⁵⁸ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 28.

kanun kapsamında eser sayılıp sayılmamaya etki etmeyecektir.⁵⁹ Kanuna göre elektronik ya da benzer bir araçla gösterilebilen, bir ortama aktarılabilen, sesli ya da sessiz görüntüler dizisinin varlığı, bir eseri sinema eseri olarak nitelendirmek için yeterlidir.

FSEK'in fikir ve sanat eserlerinin çeşitlendirirken aynı kategoriye koymadığı, ancak bu gruptan hariç olarak kanunun eser saydığı bir grup eser daha vardır ki, bunlar işlenmeler ve derlenmelerdir. Kanundaki tabiri ile, bir başka eserden yararlanılarak oluşturulan ve o eserden tamamen bağımsız olmayan yazılı fikir ve sanat ürünleri, işlenme eserlerdir. Tercümeler, roman, hikaye gibi eserlerden birinin bir diğerinin türüne çevrilmesi (mesela romanın bir tiyatro piyesi şeklinde sergilenmesi) işlenme eserlere örnektir.⁶⁰ İşleme eserden bahsedebilmek için, meydana gelen eser sahibinin hususiyetini taşımalı ve kendisinden istifade edilen eserin hususiyeti kaybolmalıdır.⁶¹ Kanunun aynı maddesinde eser sahibinin aynı cins eserlerinin bir kitapta toplanması ya da belli maksatlara göre seçme eserlerin bir kitap altında toplanması örnekleri verilmiştir ki, bunlar da derlenme eserlere örnektir.

1.4. Eser Sahipliği

FSEK m.1/B b bendine eser sahibi kavramını “*Eser sahibi: Eseri meydana getiren(...)(1) kişiyi*” ifade eder şeklinde açıklamıştır. Eser ve eser sahibi kavramları, birbirini tamamlayan bir sayfanın iki yüzü gibidir. Eserin Arapça kaynaklı bir sözcük olduğundan ve iz, belirti anlamına geldiğinden daha önce bahsetmiştik.⁶² Eser sahibi ise, bu izin, belirtinin izafe olunduğu kimsedir.⁶³ Eseri meydana getiren kişinin, eser üzerindeki haklara sahip olmasının en temel kuralı, o eser muhtevastaki fikri ürüne, hususiyetini katmış olmasıdır. Hususiyet, fikri

⁵⁹ Aksi görüş, Ayiter, *Fikir ve San'at*, 63-64.

⁶⁰ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuk*, 76.

⁶¹ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 29-30.

⁶² Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 55; Ateş, *Eser Sahipliği*, 3.

⁶³ Ateş, *Eser Sahipliği*, 3.

ürünü eser yapan, eser sahibine kimlik bahşeden, bu ikili arasındaki bağı ayakta tutan en önemli unsurdur.

Eser sahibi kavramının kanundaki tanımından yola çıkılarak eser sahipliği sıfatına sahip olabilmek için üç unsurun bir arada olması gerekmektedir. Bunlardan birisi insan olmak, ikincisi hukuken eser sayılan bir fikri ürün meydana getirmek, bir diğeri ise eseri kendi maddi fiili ile oluşturmak gerekmektedir.⁶⁴

Kanundaki eser sahibi tanımındaki, kişi önündeki “gerçek” ibaresi, 2004 tarih ve 5101 sayılı yasa ile çıkarılmıştır. Bu durum, tüzel kişilerin eser sahibi olabileceği anlamına gelmemektedir.⁶⁵ Eser üzerindeki mali hakların miras yoluyla intikali mümkünken, eser sahipliği statüsü, devre müsait bir statü değildir. Bir kimse bir eser üzerindeki hakların bir kısmını süresi sona erene kadar devren kazanmış olsa da, bu durum, hakları kazanan kimseye eser sahibi statüsü vermez.⁶⁶ Eser sahibi olarak eser üzerindeki mali ve manevi haklara sahip olmak için, herhangi bir hukuki işleme gerek yoktur. Eser sahipliği statüsü maddi fiilin meydana gelmesi neticesinde direk kazanılır. Küçük yahut temyiz kudretine sahip olmayan kişinin de eser sahibi olması mümkündür.⁶⁷ Eser, bir kişi tarafından meydana getirilebileceği gibi, birden fazla kişi tarafından da meydana getirilebilir. Eser sahipliği, eseri meydana getirenler açısından iki ikiye ayrılır.

⁶⁴ A.g.e., 32.

⁶⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 32; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 87; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 80; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 202; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 90; Herdem Belen, “Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Tazminat Talebi” (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996), 4.

⁶⁶ Ateş, *Eser Sahipliği*, 74.

⁶⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 78; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 90; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 86; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 77; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 42; Herdem Belen, “Eser Sahibi ve Manevi Hakları”, *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, No:1, (1997): 214; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 3.

1.4.1. Bir Kişinin Eser Sahipliği

Fikir eserleri gerçekte bir kişi tarafından meydana getirilir.⁶⁸ Hukuken eser sayılan maddi fiil, tek bir kişi tarafından meydana getirilmişse, tek kişinin eser sahipliği söz konusudur. Eser üzerindeki mali ve manevi hakların kullanımı, eseri meydana getiren tek kişi için söz konusu olacaktır.

Eserin meydana getirilmesine yardımcı olanların eser sahibi olarak anılması gerekmemektedir. Yargıtay, eserin meydana getirilmesinde yardım edildiğinde verilen katkının niceliğine değil, niteliğine bakmaktadır. Eğer ki verilen katkı esere bir hususiyet bahsetmiyorsa, yardımcı olan kişinin eser sahipliği statüsü olmayacaktır.⁶⁹

1.4.2. Birden Fazla Kişinin Eser Sahipliği

FSEK m. 9 ve m.10, birden fazla kişi tarafından meydana getirilen eserlerde telif hakkı korumasının ne şekilde olacağını izah eder ve eser sahibinin hakkının miras yoluyla yahut sözleşme ile bir başkasına intikali yahut devri hükümlerinin neticesinde de kanunun bu maddeleri uygulanır.⁷⁰ Bir eser birden fazla kişi tarafından meydana getiriliyorsa, birlikte eser sahipliği söz konusudur. Bu durumda karşımıza iki farklı çeşit eser sahipliği çıkar. Birinci halde eser birbirinden ayrılmaz bir şekilde tek bir bütün oluşturmaktadır. Bu, iştirak halinde eser sahipliğidir. Birden fazla kişi tarafından yapılan bir heykel bu şekildedir. Diğer halde, birbirinden ayrılabilen parçalar, birleştirilerek bir fikri ürün haline getirilmiştir. Bölümler, hususiyetleri bozulmadan diğer bölümlerden ayrılabilir. Bu da müşterek eser sahipliğidir.⁷¹

⁶⁸ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 88; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 79.

⁶⁹ 4.HD., 22.10.1992, E. 1991/5141, K. 1992/11254 (Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 79.); Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 88.

⁷⁰ Evrim Atasoy, “Birlikte Eser Sahipliği Kavramı, Türlerinin Birbirleri İle Olan Benzerlikleri ve Farklılıkları,” *FSM İlmî Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*, S. 2 (2013): 15.

⁷¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 188-189; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 80-81.

Bu iki çeşit eser sahipliği ilkesini, medeni hukuktaki müşterek mülkiyet ve iştirak halindeki mülkiyet ilkeleri ile açıklamak mümkündür.⁷² Müşterek mülkiyette herkesin payı diğerinden ayrılabilir nitelikte iken, iştirak halindeki mülkiyette, hak sahibinin mülkiyeti, toplamın içerisinde bir yerlerdedir ve hak sahiplerinin haklarını birbirinden ayırıştırması mümkün değildir.⁷³

1.4.2.1. Müşterek Eser Sahipliği

FSEK m. 9'a göre, birden fazla kişinin beraberce meydana getirmiş olduğu eser, birbirinden ayrılabilir kısımlara sahipse, müşterek eser sahipliğinden bahsedilir. Bu eser sahipliğinin şartları birden fazla bölümden oluşan bir eser olması, bu bölümlerden her birinin bağımsız bir varlığa sahip olması ve bu nitelikteki eserin birden fazla kişi tarafından meydana getirilmiş olmasıdır.⁷⁴ İştirak eser sahipliğinin tersine olarak müşterek eser sahipliğinde, her bölümün kendi eser sahibinin hususiyetini taşıyor olması gerekir.⁷⁵

Müşterek eser sahipliğinde önemli bir husus, eser sahiplerinin eser üzerindeki mali ve manevi haklar konusunda ne şekilde karar verecekleridir. Kanun burada medeni hukuktaki müşterek mülkiyet maddelerine göre bir çözüm öngörmüş, birlikte eser sahiplerine, oybirliği ile yapacakları bir anlaşma ile mali hakları nasıl kullanacaklarını belirleme yetkisi vermiştir.⁷⁶ Müşterek eser sahipliğinde, eser sahiplerinin ürünlerini bir araya getirerek tek eserde toplama iradelerinin olması söz

⁷² Belen, *Manevi Haklar*, 216; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 5; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 89.

⁷³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 89.

⁷⁴ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 98; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 93; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 84; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 44.

⁷⁵ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 72.

⁷⁶ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 94; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 223; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 44.

konusudur. Bu iradenin olmadığı yerde müşterek eser sahipliğinden bahsetmek doğru olmayacaktır.⁷⁷

1.4.2.2. İştirak Halinde Eser Sahipliği

FSEK m. 10'da düzenlenmiştir. Eserin bölümleri, sahipleri tarafından birbirinden ayrılamaz şekilde iç içe geçerek meydana getirilmişse, iştirak halinde eser sahipliğinden bahsedilir.⁷⁸ Burada birden fazla kişinin meydana getirmiş olduğu eserin bölünmezlik özelliğine sahip olması gerekir.⁷⁹ Eser sahiplerinin hususiyetlerinin de birbirinden ayrılamayacak şekilde esere yansıtılmış olması gerekir.⁸⁰ Bölünmezlik özelliğinin sonucu olarak, eser sahiplerinin kendi meydana getirdikleri kısımlar üzerinde tek başlarına tasarruf hakkı yoktur.⁸¹

1.5. Eser Üzerinde Manevi Haklar

1.5.1. Genel Olarak

8 Mayıs 1910 tarihli Hakkı Telif Kanunu, 1 Ocak 1952 tarihinde yürürlüğe giren 5846 sayılı FSEK ile yürürlükten kaldırılmıştır. Hakkı Telif Kanunu sahibine, eserler ilgili olarak mal varlığı niteliğine haklar tanımaktaydı. Eser sahibine manevi hak tanımamaktaydı.⁸² 5846 tarihli FSEK tasarısı Hirsch tarafından hazırlanmıştır.

⁷⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 194; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 93; Atasoy, *Birlikte Eser Sahipliği*, 31.

⁷⁸ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 100; Altuntaş, *Telif Kazançlarının Vergilendirilmesi*, 18.

⁷⁹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 89; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 85; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 93; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 45.

⁸⁰ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 68; Belen, *Manevi Haklar*, 216.

⁸¹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 83; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 91; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 101; Ernest Hirsch, *Fikri Say İkinci Cilt*, (İstanbul, İktisadi Yürüyüş Matbaası, 1943), 87; Atasoy, *Birlikte Eser Sahipliği*, 46; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 69.

⁸² Fethi Merdivan, "Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması Ve Yakınların Dava Hakkı (Konuyla İlgili Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi)", *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet Ve Rekabet Hukuku Dergisi*, S.1 (2003): 95; aksi yönde, Ateş, *Fikir Ve Sanat Hukuku*, 129, Hakkı Telif Kanunu'nda manevi haklara yer verilip verilmediği

Getirdiği eser sahipliği ilkesi ile birlikte, fikri ürünün meydana getirilmesi sahibine eser sahipliği hukuki durumunu bahşeder ve bu durum FSEK’te eser sahibine tanınan mali ve manevi hakların temelini oluşturur.⁸³ Bir ressam yaptığı tabloyu birine sattığında, eser üzerindeki fikri çabasının kendisine tanımış olduğu mali hakkı kullanırken, bir yazar basım hakkını devrettiği bir eserde kendi izni olmaksızın değişiklik yapılmasını men ettiğinde, kanunun kendisine tanımış olduğu manevi hakkını kullanmış olur.⁸⁴

Manevi hak, fikri ürünün maddi olmayan yönünü ve eser ile onu meydana getiren ilişkiyi ifade etmek için kullanılan bir terimdir.⁸⁵ Manevi haklar, herkese karşı ileri sürülebilecek nitelikte olan mutlak haklardandır.⁸⁶ Bizim hukukumuzda manevi haklar kişilik hakkı olarak düşünülmez. Çünkü kişilik hakkı sahibine bir esere bağlı olarak verilemez. Kişilik hakları, kişiye yalnızca insan olması sebebiyle verilmektedir.⁸⁷ Bern Sözleşmesi ile manevi haklar, nitelik itibarıyla mali haklardan ayrı haklar olarak düzenlenmiş, bu sözleşmede eser sahibine, eserde adının belirtilmesi hakkı tanınmış, eserin, yazarının onuruna zarar verecek şekilde bozulmasına itiraz etme hakkı tanınmıştır.⁸⁸ Bern Sözleşmesinde kişilik hakları ile manevi haklar arasındaki ayrım anlatılmıştır. Bern sözleşmesine göre manevi haklar, kişinin ölümünden sonra en az mali hakların ortadan kalkmasına kadar devam

şüphelidir ve manevi yetkilerle ilgili hakkı telif kanununda hüküm bulunmayan hallerde TMK ve Borçlar Kanunu’na göre koruma sağlanmıştır.

⁸³ Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 96.

⁸⁴ M. Kemal Oğuzman ve Nami Barlas, *Medeni Hukuka Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar*, 8. bs., (İstanbul: Beta Yayınevi, 2000), 106.

⁸⁵ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 125.

⁸⁶ Ateş, *Eser*, 15; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 260; Yavuz Kaplan, *İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk*, 1. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2004), 141.

⁸⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 82; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 114.

⁸⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 129; İlhami Güneş, *Son Yasal Düzenlemelerle Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku*, 1. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008), 119.

etmekte ve yetki verilen kişiler veya kuruluşlar tarafından kullanılmaktadır.⁸⁹ Medeni Hukuktaki kişilik hakkı, ölümle son bulmakta, terekedeki malvarlığı ise mirasçılara geçmektedir. Kanaatimizce, fikri hukuktaki manevi hakkın kullanımı, ölümden itibaren bir başkasına bırakılabilir olduğuna göre, manevi hakkın kişilik hakkı olduğu düşünülemez. Hakkın, bir fikri ürün olan eserin varlığına bağlanması, o hakkın kişilik hakkı olarak tanımlamasına engel teşkil edecektir.

Manevi haklar, FSEK’te öngörülenlerden ibaret olup sınırlı sayıdadır.⁹⁰ Halil Arslanlı, sınırlı sayı prensibini kabul etmeyip kişilik hukukundan doğan hakların da eser sahibini koruyacağını savunur.⁹¹ Eser sahibi kişilik hukuku ile ilgili haklara da dayanabilir ancak kişilik hakları ve manevi hakların dogmatik yapısındaki fark dikkate alındığında, bu dayanmanın sınırlı sayı ilkesini bertaraf etmediği görülür.⁹² Manevi haklar miras yoluyla intikal etmezler.⁹³ Manevi hakların miras yoluyla intikal edip etmediği daha sonra tarafımızca geniş bir şekilde incelenecektir. Eser sahibinin manevi hakları devredilemez, ölüme bağlı tasarruflara konu olmazlar ve bu haklardan feragat edilemez.⁹⁴ Bazı durumlarda mali hakkın devri, bu hakkın kullanılabilmesi için, manevi hakkın kullanım yetkisinin devrini de içerisinde barındırır. Örneğin bir romanın mali haklardan olan yayma ile temsil hakkının

⁸⁹ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 114; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 161; Akın Beşiroğlu, *Düşünce Üzerine Haklar*, (Ankara: APB Yayınları, 1999), 85.

⁹⁰ Ateş, *Eser*, 15; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 162; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri* 152; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 285; Cüneyt Bellican, “ Fikri Hukukta Manevi Haklar Ve Manevi Hakların Korunması” (Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008, 249.

⁹¹ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 80; Bellican, *Manevi Haklar*, 250.

⁹² Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 162; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 283; Bellican, *Manevi Haklar*, 250.

⁹³ Ateş, *Eser*, 15; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 162.

⁹⁴ Levent Yavuz, “Eser Sahibinin Eserini Kamuya Sunma Hakkı (FSEK m.14) ve Manevi Hakların Üçüncü Kişiler ve Eser Sahibinin Yakınları Tarafından Kullanılması (FSEK m. 19)”, *Yargıtay Dergisi*, C. 33, S. 1-2, (2007): 60.

devredilmesi, bu romanın manevi haklardan olan kamuya sunma yetkisinin kullanımının devredilmesini de içerir.⁹⁵

1.5.2. Eser Sahipliğinden Doğan Manevi Hakkın Tarihçesi

Atina ve Roma’da kişilik hakları ve manevi haklar henüz doğmamış olmasına rağmen eser sahibinin eserlerinin kendisinden habersiz olarak çoğaltılmasına müdahale etmesine izin veriliyordu. Antik Roma’da bugünkü anlamıyla olmasa da eserin kişi ile bağının kurulması gerektiği kabul edilmekteydi.⁹⁶ Eser sahibinin meydana getirme olgusunun devamı olarak manevi haklara sahip olacağı hususu ahlaki boyutta da olsa toplum tarafından kabul edilmişti.⁹⁷ Bu durum, manevi hakların temelini, mali haklardan daha önce atıldığına işaret etmektedir. Antik dönemde eserin eser sahibi ile arasındaki manevi bağ sosyal normlarda ve adetlerde kalmış, kişiler bu normlara aykırı davranıldığı iddiası ile kanun önünde hakkını savunamamıştır. Ancak esere yönelmiş manevi ihlallere karşı oluşan sosyal tepki, sonrasında hukuka girecek olan manevi hakkın temelini oluşturmuştur.⁹⁸ Rönesans döneminde ise sanatçı birey olarak ön planda tutulmamış, patronun çalıştırdığı işçi olarak görülmüştür.⁹⁹ Dolayısıyla o dönemde kişiliği ön plana çıkmayan “eser üretim” işçisine herhangi bir hak tanınması söz konusu olmamıştı.

Manevi haklara tanınan ilk hukuki himaye 1814 yılından itibaren Fransız mahkemelerinde görülmektedir. Eser üzerindeki tüm haklar başka birisine devredilmiş olsa bile, eser sahibinin eser üzerinde devredilmez ve vazgeçilemez bazı haklarının olduğuna karar vermeye başlamışlardır. Bu hakların korunması ile ilgili hükmün Bern sözleşmesine girmesi ise, Common Law ülkeleri ile Kıta Avrupası

⁹⁵ A.g.e., 60.

⁹⁶ Yalçın Tosun, *Medeni Hukuk, Sözleşme Hukuku ve Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Manevi Haklar*, 1. bs. (İstanbul: Onikilevha Yayınları,2016), 7.

⁹⁷ Dardağan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 13.

⁹⁸ A.g.e., 10.

⁹⁹ A.g.e., 11.

lkeleri arasındaki yoğun tartişmalardan sonra, 1928’de Roma’da yapılan tadilatla gerçekleşmiştir.¹⁰⁰

1.5.3. Türk Hukuku’nda Manevi Hak

Türk Hukuku’nda mali hak ve manevi hak ayırımına, ilk defa 5846 sayılı FSEK’te yer verilmiştir. Fikir ve sanat eserlerinin korunması için çıkarılan ilk kanun olan Hakk-ı Telif Kanunu’nda böyle bir ayırım bulunmamaktadır.¹⁰¹ Manevi haklar, haklara göre eser sahibinin kişiliği ile daha yakından temas halinde olduğundan, korunması ve devredilmesi bakımından farklı rejimlere tabi tutulmuştur. Mesela kanun koyucu bu hakkın kendisinin değil, kullanılmasının devri ve miras yoluyla intikaline cevaz vermiştir. Eser sahibinin hayatı boyunca kullanılabilecek ve eser sahibinin ölümünden sonra mali haklar mevcut olduğu sürece belli kişilerce kullanılabilecek olan bu haklara sahip olmak için, temyiz kudretine sahip olmak yeterli grlmektedir.¹⁰²

1.5.4. FSEK’e Göre Manevi Hak eşitleri

Manevi haklar FSEK m.14, m.15, m.16 ve m.17.’de düzenlenmiştir. Bunlar eseri kamuya sunma hakkı, eser sahipliğinin tanınmasını isteme hakkı, eserin bütünlüğünü koruma hakkı ve eserin aslına erişim hakkıdır. Manevi hakları kullanabilecek kişiler FSEK m.19’da düzenlenmiştir. Bu madde daha sonra tarafımızca ele alınacaktır.

1.5.4.1. Eseri Kamuya Sunma Hakkı (Umuma Arz Selahiyeti)

FSEK’te eser sahibinin manevi haklarının birincisi, eserini kamuya sunma hakkının eser sahibine ait olmasıdır. Eserin kamuya sunulması, ülkenin bütünü veya bir bölümünde üçüncü kişiler çerçevesinde, eser sahibinin onayı ile eserin toplum

¹⁰⁰ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 127.

¹⁰¹ A.g.e., 129.

¹⁰² A.g.e., 131.

bilgisine sunulmasıdır.¹⁰³ Ülkenin bütünü yahut bir bölümünde kamuya sunulan eserin muhatabındaki çünkü kişi kitlesinin dar yahut geniş bir kitle olmasının, hakkın kullanılmış olup olmamasına bir tesiri yoktur, üçüncü kişi kitlesi dar da olsa eser kamuya sunulmuştur.¹⁰⁴ Eser sahibinin rızası ile gerçekleştirilen kamuya sunma, artık aleniyettir ve aleniyet gerçekleştikten sonra geri alınamaz.¹⁰⁵ Eser sahibi kamuya sunma hakkını bizzat kullanabileceği gibi bu hakkın kullanılmasını mali haklarını devrettiği kişilere de bırakabilir. İşleme, yayma, temsil gibi mali haklar, ancak eserin kamuya sunulması ile kullanılabilir.¹⁰⁶

Eserin kamuya açıklanması, eserin doğumdur. Kamuya sunulan eser artık insanların ortak kültürünün bir parçasıdır ve eser üzerinde 3. kişiler ile eserin irtibatı bu arz vaktinde başladığı için, eser sahibinin haklarına getirilen koruma ve sınırlamalar da bu andan itibaren başlar.¹⁰⁷ Kural olarak eserin kamuya sunulması bir defalık eylemdir.¹⁰⁸ Eserin, eser sahibinin belirlemiş olduğu vakitten daha önce kamuya sunulması, yahut yine eser sahibinin belirlediği vakitten daha sonra kamuya sunulması, bu manevi hakkın ihlal edildiği anlamına gelecektir.¹⁰⁹

¹⁰³ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 132; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 164; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 154.

¹⁰⁴ Sinan Bayındır, “Eser Sahibinin İzni Olmaksızın Eseri Topluma İletim Suçu” , *TBB Dergisi*, S. 113, (2014): 310.

¹⁰⁵ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 132-133; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 165.

¹⁰⁶ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 137; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 117; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 52; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 21.

¹⁰⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 132; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 80.

¹⁰⁸ Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 63; Hirsch, *Fikri Say*, 298; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 165.

¹⁰⁹ Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 311.

Eseri kamuya sunma yetkisini devralan mali hak sahipleri, bu yetkiyi eser sahibinin şeref ve itibarını düşürecek şekilde kullanamazlar.¹¹⁰ FSEK m.14/3'e göre, eserin umuma arz edilmesi sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek özellikte ise, eser sahibi eserin umuma tanıtılması ve yayınlanması konusunda 3. Kişilere vermiş olduğu izinleri iptal edebilir.¹¹¹ Bu yetkinin geri alınması sebebi objektif olarak değerlendirilmeli, eser sahibinin şahsi kanaatine bırakılmamalıdır.¹¹² Kanun bu manevi hakkı şahsına öyle sıkı sıkıya bağlamıştır ki, hak sahibine daha öncesinde yapmış olduğu sağlar arası işlemleri iptal hakkı tanımıştır. Yine kanuna göre eser sahibinin sözleşme ile iptal yetkisinden vazgeçmiş olması hükümsüzdür. Ancak böyle bir durumda zarara uğrayan karşı tarafın tazminat hakkı vardır. Kanuna bu maddenin konmasının sebebi, kanaatimizce, hukuki işleme taraf olan kişilerin hukuka güvenilirliğini sağlamaktır. İptal edilen izinden dolayı zarara uğrayan taraf, özel hukuk hükümlerine göre zararını tazmin edebilecektir. Böylelikle eser sahibinin manevi hakkı korunmuş olurken, sözleşmenin tarafı olan diğer kişilerin de uğrayacağı zararın minimuma indirilmesi hedeflenmektedir ki yerinde bir düşüncedir.

Kanun, eser sahibinin eserin kamuya sunulması durumunda hangi aşamalarda münhasır hak sahibi olduğunu, m.14/1 de açıkça belirtmiştir. FSEK m.14/1'e göre, bir eserin kamuya sunulup sunulmamasını, kamuya sunulmanın zamanı, kamuya sunulmanın tarzını sadece eser sahibi tayin eder. Aynı zamanda eserin muhtevası hakkında bilgi verme yetkisi de sadece eser sahibine aittir. Bu haklar, eser sahibinden bir başkasına tanınmamıştır. Kanun bu kati hükme, “*münhasıran eser sahibi tayin eder*” lafzını kullanmakla dikkat çekmiştir.

¹¹⁰ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 137; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 167; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 53.

¹¹¹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 117.

¹¹² Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 138; Ayiter *Fikir ve San'at*, 115.

1.5.4.1.1. Eserin Kamuya Sunulup Sunulmamasına Karar Verme

Kamuya sunulması sahibi tarafından men edilmiş bir eser, hiçbir kimse tarafından kamuya sunulamaz.¹¹³ FSEK m. 14'e göre eserin kamuya sunulup sunulmamasını sadece eser sahibi tayin eder demekle, eserin gizli dünyadan çıkartılıp topluma duyurulma konusunda yetkili kişinin eser sahibi olduğunu açık bir şekilde ifade etmektedir.¹¹⁴

1.5.4.1.2. Eserin Kamuya Sunulma Zamanının Belirlenmesi

Bir eserin kamu ile ilk kez buluşması, eserin sonraki süreçte ilgili çevre tarafından algılanışını etkileyerek eserin başarısında etkili olabilecektir.¹¹⁵ Eser sahibinin uygun görmediği bir zamanda onun rızasına aykırı olarak kamuya sunulan bir eser çok büyük başarı elde etmiş olsa da, bu başarı, eser sahibinin kamuya sunma hakkının ihlal edildiği neticesini değiştirmeyecektir.¹¹⁶

Kamuya sunma zamanı da eserin toplum tarafından kabul edilip sevilmesi aşamalarında çok önemlidir. Mesela yaşanan bir olayla ilgili bir kitap, o olayın gündemden düştüğü bir vakitte kamuya sunulduğunda, bu kitap ticari açıdan tatmin edici olmayabilir. FSEK m.14/1, kamuya sunma zamanını belirleme yetkisine sadece yayınlanacak eserler bakımından ele almışsa da, her ne şekilde kamuya sunulacak olursa olsun, bu sunmanın zamanını belirleme yetkisi sadece eser sahibine aittir.¹¹⁷

1.5.4.1.3. Eserin Kamuya Sunulma Tarzının Belirlenmesi

Kamuya sunma tarzı ise, eserin kamuya sunulacağı mekanı tarif eder.¹¹⁸ Sunma tarzının belirlenmesinde mekan kadar önemli bir husus da kamuya sunma şeklidir.¹¹⁹

¹¹³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 139; Belen, *Manevi Haklar*, 233.

¹¹⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 133-134.

¹¹⁵ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 115.

¹¹⁶ Tosun, *Manevi Haklar*, 95.

¹¹⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 136; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 139; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 298.

¹¹⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 136-137.

Eser sahibi bu yetkinin kullanılmasını bir başkasına bırakmış olsa da, bu kişiler bu yetkiyi eser sahibinin şeref ve haysiyetine dokunacak şekilde kullanamazlar.¹²⁰ Mesela eserin kötü bir kapak ile işportada satılması halinde eser sahibi FSEK m. 14/3'te belirtildiği üzere kamuya sunmayı men edebilecektir.¹²¹ Kanaatimizce, tüm bu özellikler eserin toplum tarafından göreceği kabulde önemli ölçüde etkili olduğu için, kanun bu yetkileri münhasıran eser sahibine tanımıştır.

1.5.4.1.4. Eserin İçeriği Hakkında Bilgi Verilmesi

FSEK m.14/2'ye, henüz alenileşmemiş olan bir eserin içeriği hakkında bilgi verme hakkı, sadece eser sahibine aittir. Bilgi verme ancak eserin kamuya sunulmadan önceki aşamasında söz konusu olabilir. Eser bir kere kamuya sunulduktan sonra, artık o eser hakkında bilgi verme söz konusu olmayacaktır.¹²²

1.5.4.2. Eser Sahibi Olarak Tanınma Hakkı (Adın Belirtilmesi Hakkı)

Adın belirtilmesi hakkı, eser ile sahibi arasındaki bağın kurulmasını hedefleyen manevi haktır.¹²³ Eser sahibinin eseri sebebiyle itibar kazanması ve ününün yayılması, yazarlık onuru açısından önemlidir. Eser sahibinin bu ün sayesinde daha fazla eser yazması teşvik edilir ve bu durum eser sahibinin mali durumunda değişimlere sebep olur.¹²⁴ Eser sahibi olarak tanınma hakkı, eser sahibinin ölümünden sonra 3. kişilerce kullanılabilir.¹²⁵

¹¹⁹ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 53.

¹²⁰ Belen, *Manevi Haklar*, 233; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 22.

¹²¹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 140.

¹²² Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 138; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 118; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 140; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 302; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 23; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 81.

¹²³ Tosun, *Manevi Haklar*, 114.

¹²⁴ Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 126.

¹²⁵ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 142; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 141.

Bern Sözleşmesinde asgari haklar arasında yer alan bu hak, FSEK m.15’de yeteri kadar açıklanmamıştır. Bu hak, adın eser dışında da belirtilmesini talep hakkını (filmin ilan ve afişleri gibi), eser sahibinin adı olmaksızın (anonim) yayınlama hakkını, eser sahibinin kendi adı dışında bir takma ad ile tanınmasını isteme gibi hakları da içerir.¹²⁶ Eser Sahibi, eserin üzerinde adının belirtilmesini istemediğini açıkça ortaya koymadıkça, eserin, sahibinin adı ile birlikte yayınlanması gerekir.¹²⁷ Buradan anladığımız şudur ki, fikri hukukta asıl olan, eserin, kendisini meydana getiren kişinin aleniyeti ile birlikte bir bütün teşkil etmesidir. Ancak eseri meydana getiren kişinin, kamuya açıklanması gerekmeyen herhangi bir sebeple isminin belirtilmemesi ya da müstear isim kullanılması konusunda bir iradesi varsa, kanun ona da olanak vermiştir.

Mimari eserler umuma açık açık mekanlarda meydana getirildiğinden, eser sahibi için kamuya sunma hakkının korunması menfaati yoktur. Mimari eser sahibinin manevi hakları, adının belli olmasını isteme ve eserin bütünlüğüne gelen tecavüzü önleme haklarıdır.¹²⁸ Kanun m. 15/4’te mimari eserlerde eser sahibinin yazılı izni ile eserin eser sahibince belirlenecek uygun bir yerine adının yazılmasına olanak vermiştir. Kanaatimizce yoğun emek neticesinde meydana gelmiş mimari yapının, eser sahibinden ayrılmaz bir parça olduğunu vurgulamak istemiştir.

Her eser kategorisi için adın belirtilmesinin farklı vasıtaları vardır. Bilim ve edebiyat eserlerinde adın nüshalar üzerine yazılması, musiki eserlerinde dinleyiciye duyurulması, sinema eserlerinde film jeneriğinde kullanılması, sahne eserlerinde broşür gibi vasıtalarla izleyiciye ulaştırılması gerekir.¹²⁹

¹²⁶ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 171; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 142; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 158; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 86; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 268; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 308; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 118; Belen, *Manevi Haklar*, 236; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 24.

¹²⁷ Ayiter, *Fikir Ve San’at*, 118-119; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 54.

¹²⁸ Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 123.

¹²⁹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 141.

1.5.4.3. Eserin Bütünlüğünü Koruma Hakkı

Eserin bütünlüğünün korunması hakkı, FSEK m.16'da, “*eserde değişiklik yapılmasını men etmek*” başlığı altında tanımlanmış bir manevi haktır. Bern Sözleşmesi'nde eser sahibi olarak belirtilme hakkı ile birlikte eserin bütünlüğünün korunması hakkından bir bütün olarak bahsedilmesi, bu hakkın uluslararası düzenlemeler açısından da önemini vurgulamaktadır.¹³⁰ FSEK m. 16/1'e göre, eser sahibinin izni olmaksızın eser sahibi adına kısaltmalar, ekleme ve başka değişiklikler yapılamaz. Eserin adında, yahut muhteva veya biçim açısından yapılacak bir değişikliğe karşı koyma hakkı, eser sahibinin şeref veya da eserin özellik ve niteliğinin bozulması halinde söz konusudur.¹³¹ Ayrıca bir eserin uygunsuz biçimde yorumlanması da kanunun verdiği bu yetki ile eser sahibi tarafından engellenebilecektir. Örneğin “Çile Bülbülüm Çile” şarkısının uygunsuz bir biçimde yorumlanması, Yargıtay tarafından eser sahibinin eserin bütünlüğünün korunması hakkının ihlali olarak görülmüştür. (HGK,11.2.1983, E.1981/4-70,K, 1983/123-Suluk/Orhan, C.II 418).¹³²

Eser üzerinde değişiklik yapma hakkı münhasıran eser sahibine ait bir hak olmakla birlikte, FSEK m. 16/2'ye göre, kanunun veya eser sahibinin müsaade etmesiyle, müsaadenin doğasından kaynaklanan bir takım değişiklikleri yapmak için eser sahibinin iznine gerek yoktur. Kanuni ifade ile “*işleme, çoğaltma, temsil veya yayım tekniği icabı zaruri görülen değiştirmeler*”, eser sahibinin hususi izni olmaksızın da yapılabilecektir.¹³³ Örneğin işleme eserler, asıl eser üzerinde değişiklik yapmak suretiyle yeni bir eser meydana getirme hadisesini kapsadığı için, asıl eser sahibi işleme hakkını devrettiğinde, artık eserde değişiklik yapılmasına da rıza göstermiş

¹³⁰ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 120; Tosun, *Manevi Haklar*, 142.

¹³¹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 145; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 121; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 160-161; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 87; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 316.

¹³² Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 87; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*,146.

¹³³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 146; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 28; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 121.

olmaktadır.¹³⁴ Eser sahibinin zorunlu olanlar dışındaki değişikliklere izin vermesi sadece kendisinin kullanabileceği bir haktır ve mirasçılara intikal etmeyecektir.¹³⁵

Kanun eser sahibine, eser sahibi eser üzerinde değişiklik yapılmasına kayıtsız şartsız izin vermiş olsa bile, eğer yapılan değişiklik eser sahibinin şeref ve itibarını zedeleyerek eserin mahiyet ve hususiyetini bozuyorsa, bu değiştirmeleri men etme yetkisini verir.¹³⁶ Mesela üç şiirinin bir aşk şiirleri antolojisine konulması konusunda derleyici ile anlaşılan bir şair, şiirlerinin porno görüntülerin var olduğu bir kitaba konulduğunu tespit ettiğinde, kanunun 16/3 maddesine dayanarak, mahiyet ve hususiyetinin bozulduğu gerekçesiyle, eserin yayınlanması için vermiş olduğu izinleri men edebilir.¹³⁷

1.5.4.4.Eserin Aslına Erişim Hakkı

Eser sahibi, kanunun tabiri ile “gerekli durumlarda”, aslın maliki veya zilyedinden eserlerin asıllarından geçici bir süre yararlanmayı talep etme hakkına sahiptir.¹³⁸ Eser sahibinin de, aslın maliki ya da zilyedinin de eser üzerinde bir kısım hakları vardır ve fakat bunlar birbiri ile yarışan haklar değildir. Mülkiyet fizik koşulları itibariyle var olan cismani mala, eser sahipliğinden doğan hak ise, o cisim üzerindeki manaya yönelmektedir.¹³⁹ Bu durumda hem aslın maliki için, hem de eser sahibi için sınırlamalar mevcuttur. Eserin aslı her ne kadar bir başkasına devredilmiş ise de, eser sahibinin eser üzerindeki bir kısım hakları devam etmektedir. Bu da fikri mülkiyeti, hukukun diğer kısımlarındaki mülkiyetten ayıran önemli bir unsurdur. Malik için

¹³⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 146; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 121.

¹³⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 146.

¹³⁶ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 172; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 121; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 88; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 331; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 146; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 84.

¹³⁷ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 172.

¹³⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 153; Engin Erdil, *Fikri Mülkiyet Hukuku*, (İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016), 39; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 29.

¹³⁹ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 124.

eserin mülkiyeti üzerindeki sınırlama, öte yandan eser sahibinin hakkını doğurmaktadır. Eser sahibinin eseri malike iade yükümlülüğü ise, malikin eser üzerindeki hakkının görsel olarak yansımasıdır.

FSEK m. 17'ye göre, zilyet ve malike karşı olan bu haklarını, ancak “gerekli durumlarda” ve “geçici bir süre” kullanabilecektir. Gerekli durum kavramının neye tekabül ettiği ve geçici sürenin en fazla ne kadar olabileceği gibi hususlar kanunda yer almamıştır. Kanaatimizce bu kısmın sistematik olarak kanunlaştırılmamış olması, yine fikri mülkiyet hukukundaki “mülkiyet” kavramı ile, medeni hukuktaki “mülkiyet” kavramını birbirinden ayıran bir husustur. Nasıl ki bir çocuk tam ve sağ doğmakla artık hukukun değiştiremeyeceği bir bağ ile “baba”dır, aynı şekilde eser de hukukun, üzerinde tüm tasarrufları edemeyeceği kadar eser sahibinin mülkiyetindedir. Çocuk evlatlık verilse de doğal babası değişmeyeceği gibi, eserin cismi tasarruf yetkisi kullanılarak bir başkasına devredilmiş olsa da, eser ile olan manevi hakkın devredilmesi söz konusu olmayacaktır. FSEK m. 17'nin eser sahibine tanıdığı “eserin aslına erişim hakkı”, bu devredilmezliğin doğal bir sonucudur. “Gerekli durum” kavramının ve “geçici süre”nin kanunda net olarak karşılığının olmaması, eser ile sahibi arasındaki bağın, eserin cismi her ne kadar başkasının mülkiyetinde olsa da, eser sahibinin manevi ihtiyaçlarına göre sürdürüleceği anlamına gelmektedir.

Eserin aslına erişim hakkı, yukarıda da izah ettiğimiz üzere birbirini kucaklayan haklardır ve bir bütün halinde eserin kendisini ve üzerindeki yetkileri oluşturur. Bu topun iki yanını iki başlık altında izah etmek mümkündür. Bunlar malikin eser üzerindeki haklarının sınırlandırılması ve de eserden faydalanma hakkıdır.¹⁴⁰

1.5.4.4.1. Malikin Eser Üzerindeki Haklarının Sınırlandırılması

Fikri hukuktaki mülkiyet kavramı ile medeni hukuktaki mülkiyet kavramının birbirinden farklı hususları içerdiğinden daha önce de bahsetmiştik. Medeni hukuktaki malik kavramı, fiziki şahsiyete kullanma, semerelerinden faydalanma ve tüketme hakkı vermektedir. Fikri hukukta ise, aslın malikin tüketme yetkisi

¹⁴⁰ A.g.e., 122 vd.

sınırlandırılmıştır. Ayrıca malik ve zilyet, eserin mahiyet ve hususiyetini bozucu değişiklikler de yapamayacaktır.¹⁴¹

1.5.4.4.2. Eserden Faydalanma Yetkisi

Eserden faydalanma hakkı, eserin mülkiyetini elinden çıkarmış olan eser sahibine tanınan haktır. Hakkın kullanımı, güzel sanat eserleri bakımından diğerlerine nazaran daha büyük önem taşımaktadır. Çünkü bu eser tektir ve tüm yetkiler bir cisim üzerinde üst üste binmiş durumdadır.¹⁴² Satış ile birlikte eser sahibinin eser üzerindeki mali hakları tükenmiş olsa da, manevi hakkı devam etmektedir. Kanunun eser sahibine eserden faydalanma yetkisi tanıması, manevi hak sebebiyledir.¹⁴³ Eser sahibi kanuni tabir ile gerekli gördüğü durumlarda, eserin aslından faydalanmak için, aslın malikine müzayede, satış kataloğu veya ilgili belgeleri sunmalıdır. Kanaatimizce kanun maddesindeki “ilgili belgeler” kavramı, yine eser sahibinin manevi dünyasında esere bağlılığının, medeni hukuktaki mülkiyet kavramından farklı olduğunun bir göstergesidir. Çünkü medeni hukuktaki mülkiyette, malikin yetkilerine, temyiz kudretine sahip kısıtlı olmayan ve tasarruf ehliyeti olan malikin kendi rızası olması haricinde, hiçbir şekilde dokunmak mümkün değildir.

1.6. Eser Üzerindeki Mali Haklar

1.6.1. Genel Olarak

Kanun, m.18/1 ile, mali hakları kullanma yetkisini münhasıran eser sahibine tanımıştır. Eser sahipliğinden doğan mali hak, eserin sahibinin eserinin mali boyutu ile ilgili olarak sahip olmuş olduğu tüm hak ve yetkileri ifade eder.¹⁴⁴ Öztan’a göre, ilk etapta mali sonuçlara tekabül ettiği düşünülen mali haklar, manevi menfaatlerin

¹⁴¹ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 123; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*,156.

¹⁴²Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 155; Ayiter, *Fikir ve San’at*,124; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 56.

¹⁴³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*,154; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 124; Belen, *Manevi Haklar*, 242.

¹⁴⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 156; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 98; Beşiroğlu, *Düşünce Üzerine Haklar*, 95; Gülperi Eldeniz, “Eser Sahipliğinden Doğan Hakların Miras Yoluyla İntikali”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, S.79, (2008): 103.

korunması anlamında da çok önemlidir. Sahibine eserden faydalanacak şahısları ve faydalanma şekillerini tayin hakkı vermektedir. Bu sebeple mali haklar sadece mali sonuçlarla ilgili değil, manevi neticelere de etki eden haklardır.¹⁴⁵ Mali haklar, eserden maddi olarak yararlanma hakkını münhasıran sahibine vermekle birlikte, eser sahibi dışındaki 3. kişilerin eserden faydalanmasını men eden mutlak haklardandır. Bu durum mali hakkın pozitif ve negatif olmak üzere iki yönünü ifade eder.¹⁴⁶ Eser sahibine mali olarak tek başına yararlanma yetkisi vermesi mali hakkın pozitif yönünü ifade ederken, eser sahibi dışındaki diğer kişilerin eserden faydalanmasının men edilmesi de, mali hakkın negatif veçhesidir.¹⁴⁷ Mali haklar FSEK m. 26 gereğince zamanla mukayyet iken, özel hukuk anlamında mutlak hak süre ile sınırlı değildir. Fikri hakkın kanuni tabiri ile zamanla mukayyet olması, onun mutlak hak olma özelliğini etkilemez. Eser sahibinin hakkın korunması süresi içerisindeki yetkileri mutlaklıdır.¹⁴⁸ Fikri ürün sahibinin mali hakkının korunmasıyla, ekonomik faydaların ihlal edilmesinin önüne geçilmiş olur.¹⁴⁹

Mali hakkın temel özelliği, para ile ölçülebilir olmasıdır ve eser sahibinin mali hakkını kullanabilmesi için, eserin aleni olarak dünyaya açılmış olması gerekmektedir.¹⁵⁰ Ayiter'e göre, böyle bir ayırım yapılmasına gerek yoktur. Çünkü alenileşmemiş eser, zaten sahibinin dünyasından çıkmamıştır ve eser sahibini bu alenileşmemiş eser üzerindeki hakimiyeti tamdır.¹⁵¹ Mali hakların diğer haklardan ayrılan bir özelliği de, eser sahibinin ölümünden sonra mirasçılara devredilebilir

¹⁴⁵ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 347.

¹⁴⁶ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 157; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 125; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 180; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 346.

¹⁴⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 157.

¹⁴⁸ A.g.e., 125.

¹⁴⁹ Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 315.

¹⁵⁰ Ateş, *Eser Sahipliği*, 54; Beşiroğlu, *Düşünce Üzerine Haklar*, 96.

¹⁵¹ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 126; aynı yönde Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 157.

olmasıdır.¹⁵² Kural olarak eser sahipliği statüsünün devredilemez olması, eser üzerindeki mali hakların devir ve intikal etmesine engel değildir.¹⁵³ Mali haklar üzerinde tasarruf etme hakkı eser sahibine aittir. Mali haklardan birbirinden bağımsızdır, haklardan biri üzerinde tasarruf edilmesi, diğer hakkı etkilemez.¹⁵⁴ Mali haklar sahibine her ne dar münhasır yararlanma yetkisi verse de, eser sahipleri eserlerini yaymak, çoğaltmak için başka kişilerle işbirliği yapmak zorundadırlar. Bu durumu öngören kanun koyucu, eser sahibi için mali hakkın devri ya da mali hakkın kullanılmasının devri kurumlarını getirmiştir.¹⁵⁵

1.6.2. FSEK’e Göre Mali Hak Çeşitleri

Kanun’da mali haklar sınırlı sayı ilkesine göre teker teker yazılmıştır.¹⁵⁶ Ancak bu düzenleme uygun görülmemektedir.¹⁵⁷ Kanunun mali hakları bu şekilde sayı ile sınırlandırması, fikri hukuktaki gelişmeler karşısında eser sahibinin kanunda sayılmamış diğer hakları üzerindeki yetkisini kullanmasını savunmasız bırakmaktadır.¹⁵⁸

FSEK’te mali haklar m. 21 ile m.25 arasında sınırlı sayıda düzenlenmiştir. Bu haklar işleme hakkı, çoğaltma hakkı, yayma hakkı, temsil hakkı ve umuma iletim hakkıdır.

¹⁵² Ateş, *Eser Sahipliği*, 54; Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 90; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 347.

¹⁵³ Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 101.

¹⁵⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 158; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 126; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 46; Artür Karademir, *Çalışanların Yaratığı Eserler Üzerinde Fikri Hakların Kullanılması*, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017), 32; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 93; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 57.

¹⁵⁵ H. Kübra, Ercoşkun Şenol “ Mali Hakları Veya Kullanım Hakkını Devralanların Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 3, S. 1, (2013): 47.

¹⁵⁶ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 161; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 126; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 57; Belen, *Manevi Haklar*, 229.

¹⁵⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 161.

¹⁵⁸ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 157-158.

Gelişen teknoloji ile birlikte, eser sahibinin bu hakları haricinde başkaca mali duruma ilişkin hakları ortaya çıktığında, kanunun sınırlı sayı prensibine uygun olarak, kanuna yazılı olmayan bu haklar korunmayacaktır.

1.6.2.1. İşleme Hakkı

İşleme hakkı, bir eserin aslına bağlı kalmak koşuluyla, o eserin bir başka formda yeni bir esere dönüştürülmesidir.¹⁵⁹ FSEK m. 21, “*Bir eserden, onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı münhasıran eser sahibine aittir.*” demekle, işleme hakkını sadece eser sahibine özel olarak tanımıştır. Bu münhasır yetki, aynı zamanda eserin bütünlüğünün korunmasını ilişkin olarak eser sahibine tanınmış olan manevi hakkın bir göstergesidir.¹⁶⁰ Kanaatimizce bu iki hakkın bir arada bulunup da ikisinin bir pota içerisinde kaybolmuş olması, fikri hukuk teorilerinden, Türk hukukunda benimsenmiş monist teori ile örtüşmektedir. Kanun bağlığının “İşlenmeler ve derlenmeler” olması ve aynı maddede 11 bent halinde sayılmış olan eserlerden anlaşıldığı üzere, derlenmeler de, işleme eser kapsamındadır. İşlenmeler adı altında sayılan örneklerden olan bir eser sahibinin aynı cinsten olan eserlerinin külliyat haline sokulması, derleme eserin bir türünü tarif etmektedir. O halde, derlenmeler de, işleme eserler arasında sayılmaktadır. Bir eseri işlemek isteyen kişi, eser sahibinin iznini almak zorundadır. Sahibinin izni ile eserin işlenmesinden sonra, işlemeden kaynaklanan ayrı bir hak kazanılır.¹⁶¹ Bu şekilde bir eserin farklı işlenmeleri neticesinde, farklı eserler ve farklı eser sahipleri doğmakta, temelde var olan bir eser çokça eser sahibi için çokça hak doğurmaktadır.

¹⁵⁹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 162; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 126; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 132; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 737; İbrahim Emre Bayamlıoğlu, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Teknolojik Koruma*, 1. bs. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2008), 219.

¹⁶⁰ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 163.

¹⁶¹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 163; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 159; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 130; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 182.

İşleme hakkının devredilmesi ile, o işin niteliğinden doğan mali hak da devredilmiş sayılır.¹⁶² FSEK 20/2’de, bir eseri işleme hakkını devralan kişinin bu hakkını, işleme hususunun serbest olduğu haller dışında, asıl eser sahibinin müsaade ettiği nispette kullanabileceğinden bahsedilmiştir. Mesela bir kişi yazmış olduğu bir romanı, tiyatro eseri haline getirme hakkını bir başkasına devretmişse, bu hakkı devralan kişi, işlenmeyi yaptıktan sonra eseri temsil hakkını da devralmış sayılır.¹⁶³ İşleme neticesinde ayrı bir eser meydana gelmiş ve o eser üzerinde, işlenme eser sahibinin ayrıca mali ve manevi hakları oluşmuştur.

1.6.2.2. Çoğaltma Hakkı

Çoğaltma kavramı, bir şeyi çok duruma getirme demektir.¹⁶⁴ Fikir ve sanat eserleri hukuku kapsamında çoğaltma, eserin kopyasının bir veya birden fazla sayıda üretilmesidir.¹⁶⁵

Kanunda çoğaltmanın tanımı yapılmamıştır.¹⁶⁶ Çoğaltma hakkını konu edinen m. 22, münhasıran eser sahibine ait olan çoğaltmanın hangi şekillerde olabileceğini anlatmış ve bu hakkın sınırlarını belirlemiştir.

Kanuni tarife göre çoğaltma, bir eserin aslının ya da kopyalarının çoğaltılması şeklinde olabilir. Çoğaltma hakkını kullanmak için, mutlaka eserin aslına sahip olmak gerekmemektedir. Bu durum, çoğaltma hakkının ihlal edilmesine kolaylık sağlamaktadır. Eser sahibi tarafından çoğaltılmış olan nüshalara kolayca ulaşılması mümkündür ve 3. kişilerce bu hakkın ihlali çok kolay bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir. Ayrıca yine kanuni tarife göre, eserin tamamının ya da bir

¹⁶² Ayiter, *Fikir ve San’at*, 127.

¹⁶³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 159-160; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 127; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 59.

¹⁶⁴ Abdullah Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının İhlali-İhlalin Sonuçları*, 1. bs. (Ankara: Seçkin Yayınevi, 2011), 29.

¹⁶⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 163; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 128; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 105-106; Kaplan, *İnternet Ortamında Fikri Hak*, 113.

¹⁶⁶ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 355.

kısımının çoğaltılması, yine eser sahibinin çoğaltma hakkının ihlali anlamına gelecektir.

Kanun, çoğaltma tekniklerine tek tek yer vermemiştir. Yargıtay 11. HD bir kararında Ressam Zeki Faik İzer'in bir tablosunun bankanın çıkardığı takvime basılmasını izinsiz çoğaltma olarak görmüştür. Bu uygun bir yaklaşımdır, çünkü çoğaltmanın gelecekte başkaca teknolojik yöntemlerle yapılması da mümkün olup bu yöntemlerin hepsinin çoğaltma olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.¹⁶⁷

İnternetin kullanılmasıyla birlikte sözler ve sesler dünyanın bir yerinden bir başka yerine çok kısa zamanda ulaşmaktadır. Bu iletilerin alıcıları bu sesleri ya da görüntüleri geçici veya sabit olarak bilgisayarlarına kaydetme ve onlardan tekrardan faydalanma hakkına sahiptirler. Bu nedenle internet yoluyla yapılan bir yayının haksız bir şekilde çoğaltılması ve o yayının eser sahibinin haklarının ihlal edilmesi, geleneksel yayın metotlarına göre çok daha kolaydır.¹⁶⁸

Kanunun mülkiyetin intikali başlıklı 57. maddesinde, asıl veya çoğaltılmış nüshalar üzerindeki mülkiyet hakkının devrinin, fikri hakkın devri sonucunu doğurmayacağından söz edilmiştir. Kanun maddesine göre, bu aksi kararlaştırılabilir bir durumdur. Mesela bir kitabın mülkiyetini satın alan kişi, bu kitabı çoğaltamaz. Hatta bazı eser çeşitlerinde malikin, eserin sahibine karşı yükümlülükler söz konusudur. Zilyet ve malike karşı haklar ile pay ve takip hakkı eser sahibinin, eserin fiili maliki üzerindeki haklarındanır.¹⁶⁹ Kanunun 57. maddesinin 2. fıkrası, bir güzel sanat eseri üzerinde çoğaltma hakkı olan bir kimseden, kalıp gibi çoğaltma aletlerinin zilyetliğini iktisap eden kimsenin, çoğaltma hakkını da iktisap ettiği karinesine yer vermiştir. Bu karine, açıkça izah edilmeyen taraf iradesinin o yönde olmasının muhtemel olduğu düşüncesi ile kanuna getirilmiştir. Çoğaltma hakkı sahibi çoğaltma aletlerinin zilyetliğini devrettiği kişiye açık beyanı ile çoğaltma hakkını

¹⁶⁷ 11. HD., 20.02.2001, E. 10395, K. 1478, (Kaplan, *İnternet Ortamında Fikri Hak*, 113.)

¹⁶⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 167-168.

¹⁶⁹ Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 93-94.

devretmediğini söyleyebilir. Bu durumda kanundaki karine değil, çoğaltma hakkı sahibinin esas açık iradesine itibar edilecektir.

1.6.2.3. Yayma Hakkı

Eser sahibine münhasır yetki tanıyan bir diğer hak, yayma hakkıdır. Görüldüğü üzere kanun, yayma hakkının ihlal edilmesi yollarını sınırlı bir şekilde saymamış, “diğer yollarla dağıtmak” ifadesi ile birlikte geniş bırakmıştır. Kanaatimizce teknoloji sayesinde ortaya çıkabilecek olan eser sahibinin hakkını ihlal eden yayma şekillerini de kapsamak adına kanun böyle bir yol tercih etmiştir ve doğrudur. Mesela bir veri tabanının bir veri taşıyıcına kaydedilmesi çoğaltma iken, bu fikri ürünün içerisinde bulunduğu dijital ortamın herhangi bir şekilde kamuya dağıtılması, yayma hakkının ihlalidir. Görüldüğü gibi, yayma hakkı, çoğaltma hakkının devamı niteliğinde bir mali haktır.¹⁷⁰

Yayma hakkı, tükenme özelliği bakımından, diğer diğer telif haklarından farklıdır. Yayma hakkı, tükenen bir fikri haktır. Kanun m. 23/2’de, yayma hakkının tükenme ilkesi açık bir dille kabul edilmiştir.¹⁷¹ Kanun maddesi, eser sahibinin yayma hakkını kullanması neticesinde, eserin mülkiyet hakkının devredilerek ilk satışının yahut dağıtımının yapıldıktan sonra yeniden satışı eser sahibinin yayma hakkını ihlal etmez demek suretiyle, yayma hakkının tükenen bir hak olduğunu vurgulamıştır.

Yayma hakkının tüketilmesinin istisnası olan iki durum yine kanunda zikredilmiştir. Bunlar kiralama ve ödünç verme durumlarıdır. Kiralama ve ödünç verme, tükenmeyen haklardandır.¹⁷² Kanunun yayma hakkı için özel olarak kullanmış

¹⁷⁰ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 174; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 171; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 134; Şener, *Fikri Mülkiyet*, 112; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 110; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 101.

¹⁷¹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 172-173; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 168; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 368; Müsiad, *Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler*, (İstanbul: Umut Kağıtçılık, 2011), 34.

¹⁷² Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 173; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 370; Müsiad, *Fikri Mülkiyet*, 35.

olduğu kiralama kavramı, borçlar hukukundan alınan bir kavramdır. Telif hukukunda kiraya verme, bir ücret karşılığında fikri hakkın somutlaştığı fikri ürünü bir başkasının kullanımına bırakmaktır. Ödünç verme ise, bir şeyin sınırlı bir süre ile kullanımının ivazsız olarak bir başkasına bırakılmasıdır. Kütüphanelerdeki eserlerden yararlanma hakkının belli bir süre bir başkasına bırakılması, ödünç vermedir. Görülüyor ki ödünç ile kiralama arasındaki fark, ödünçün ivazsız, kiralamanın ise ivazlı olmasıdır.¹⁷³ Yayma hakkı eser sahibince bu şekilde kiralama, ödünç ve izahtan vareste satışa çıkarma kavramlarına uygun şekilde kullanılabilir.

Kanunun yayma hakkını izah eden 23. maddesinin 3. fıkrasında, yayma hakkını devralan kişiye sınırlama getirmektedir. Kanuna göre, bir eserin kiralama veya ödünç verilme şeklinde yayımı, eser sahibinin hakkına zarar verecek şekilde eserin çokça kopyalanmasına yol açamaz.

Yayma hakkının kullanılabilmesi için, eserin, ilk tespitinin yapılarak çoğaltılması şartı aranır. Kanunda eserin aslının veya çoğaltılmış nüshalarının yayma işlemlerine konu edilmesi, bu düşünceyi desteklemektedir. Her ne kadar birbiri ile bağlantısı sıkı olsa da, yayma ve çoğaltma hakları, birbirinden bağımsız haklardır.¹⁷⁴ Eser sahibi çoğaltma hakkını kullanmış olduğu halde yayma hakkını hiç kullanmayabilir, ya da başka bir tarihte kullanabilir. Hakların bu bağımsızlığını destekleyen diğer bir örnek de, çoğaltma ve yayma haklarının farklı kişilere devredilebilir olmasıdır.¹⁷⁵ Yayma hakkının kullanılıyor olması için mutlaka bir maddi menfaat karşılığı yapılıyor olması gerekmez. Ülke ekonomisi ile ilgili bir makalenin siyasi amaçla hakla dağıtılmasında da yayma söz konusudur. Eser sahibi isterse eserini çeşitli yollarla ücretsiz de yayabilir.¹⁷⁶ Kanun, sahibine ekonomik menfaat bahşeden bu mali haklar karşılığında hak sahibine bir ekonomik ivaz öngörmüş olsa da, hak sahibi, ekonomik

¹⁷³ Suluk, Karasu ve Nal, *Fikri Mülkiyet*, 95.

¹⁷⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 174; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 172; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 134; Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 40.

¹⁷⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 172; Çelik, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 40.

¹⁷⁶ A.g.e., 41.

bir çıkar sağlamaksızın da bu hakları üzerinde tasarruf etme hakkına sahiptir. Bu da demektir ki, mali hakkı hak yapan, kural olarak sahibine sağladığı maddi menfaat ise de, hak sahibi kendi özgür iradesine göre bu maddi menfaati almak zorunda değildir.

1.6.2.4. Temsil Hakkı

Fikri hukukta temsil, sabit olmayan, geçici bir format içerisinde eserin kamuya sunulması suretiyle eserden mali olarak yararlanma yöntemlerinden biridir.¹⁷⁷ Yayım ile temsil, fikri ürünün tarzına göre olan ifade ediş şekilleridir. Yayım, eserin sabit bir ortamda kamuya sunma durumu iken, temsil eserin doğrudan kişinin algısına etki edecek şekilde hareketli olarak kamuya sunulmasıdır.¹⁷⁸ Kanunun lafzının temsilin şeklini tarif eden ilk ipucuna göre, temsil doğrudan ya da dolaylı olabilir.¹⁷⁹ Doğrudan temsil, bir fikir ve sanat eserinin kamuya açık yerlerde doğrudan okunması, seyirciye gösterilmesi şeklinde olabilir. Bir müzik eserinin toplumda okunması, bir tiyatro piyesinin sergilenmesi bu hükümdedir.¹⁸⁰ Dolaylı temsil ise, bir eserin okunmak ya da gösterilmek suretiyle umuma sergilendiği dönemde ses ve resim nakline yarayan araçlarla tespit edilmesi ve daha sonra bu tespitin umuma açık yerlerde dinleyici ya da izleyicilere sunulmasıdır.¹⁸¹

Temsil hakkının kullanılmasında iki husus önemlidir. Eser o ana geçici olarak aktarılmış olmalıdır ve bu aktarma hadisesi umuma açık bir mekanda cereyan etmelidir.¹⁸² Kanaatimizce eğer ki geçici aktarma değil de kalıcı bir aktarma söz konusuysa, temsilden değil, bir çoğaltmadan söz edilecektir. Aynı şekilde bir umuma

¹⁷⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 177; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 136.

¹⁷⁸ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 178.

¹⁷⁹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 180; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 177; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 137; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 51; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 377; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 63.

¹⁸⁰ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 175; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 51.

¹⁸¹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 180; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 177; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 137; Altuntaş, *Telif Kazançlarının Vergilendirilmesi*, 24; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 63.

¹⁸² Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 176.

açık bir mağazada ya da bir düğünde çalınan müzik temsil hakkı ile alakadar iken, evde dinlediğimiz müzik, umuma açık bir ortamda aktarılmadığı için, temsil hakkı ile alakadar olmayacaktır.

Temsil hakkı eser sahibinin iktisadi hayatına fayda sağlayan bir hak olmanın yanında, bazı durumlarda eser sahibinin bu hakkına sınırlamalar getirilmiştir. Örneğin yayınlanmış bir eserin, eğitim kurumlarında, sahibinin adı açıklanarak eğitim ve öğretim için temsili, eser sahibinin temsil hakkına getirilen bir sınırlamadır ve bu durumda eser sahibinin temsil hakkı ihlal olmuş değildir. Kanunda yazılı bir diğer sınırlama, TBMM ve diğer resmi meclislerde bahsi geçen söz ve nutukların haber maksadıyla genel yerlerde okunması ve yayını serbesttir.¹⁸³ Kanunda eser sahibinin temsil hakkına getirebilecek bu iki sınırlama haricinde başka sınırlamalar da mevcuttur.

1.6.2.5. Umuma İletim Hakkı

Umuma iletim hakkının kanun değişikliğinden önceki adı, radyo ile yayım hakkıdır. Radyo ile yayım hakkı, eseri, işareti, sesi, bir yerden bir başka yere göndermeye yarayan teknolojik vasıtalarla yayımlama hakkı olarak tanımlanmaktaydı.¹⁸⁴ Kanun değişikliği ile birlikte maddenin içeriği genişletilmiş, kanun maddesinin başlığı umuma iletim hakkı olarak değiştirilmiştir. Eser sahibinin umuma iletim hakkı, Kanunun 25. maddesinde düzenlenmiştir. Umuma iletim hakkı, eser sahibinin çoğaltma, yayınlama, yeniden yayınlama gibi birçok hakkını içerisinde barındıran karmaşık bir mali hak türüdür. Umuma iletim, bir eserin aile ya da iş ilişkileri dışında belirsiz bir sayıdaki kişiye sunulmasıdır.¹⁸⁵ Kanun maddesindeki unsurlar çerçevesinde umuma iletim, bir eserin televizyon yahut radyo gibi telli veya telsiz yayın yapan araçlar aracılığı ile yayınlanması, bu yayınların başka yayın kuruluşlarınca yeniden yayınlanması ve gerçek kişilerin karar verdikleri zamanda

¹⁸³ A.g.e., 179.

¹⁸⁴ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 138-139.

¹⁸⁵ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 188; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 194.

esere erişim sağlaması neticelerini doğuran bir durumdur.¹⁸⁶ Bu üç yetki, hakkın, kanuni tarifinin sınırlarını oluşturmaktadır. Kanaatimizce teknoloji ile birlikte eser sahibinin mali hakları arasına giren umuma iletim hakkı, teknolojinin ilerlemesi ile birlikte takibi çok zor olan ve ihlallere açık bir hak haline gelmiştir.

Eser sahibinin umuma iletim hakkından söz etmek için, radyo, televizyon veya ses, görüntü nakline yarayan teknik ile meydana getirilen yayınların, seslerin dalgalar halinde, kablolu ya da kablosuz olarak yayılıyor olması gerekir. Dalgalar bir verici tarafından gönderilir ve sayısı belirsiz alıcı tarafından umuma arz edilir.¹⁸⁷ Umuma iletim hakkından söz edebilmek için, iletimin son tüketiciye yapılmış olması önemlidir.¹⁸⁸ Umuma iletim hakkında kanunun bahsetmiş olduğu yayınlama ile televizyon ve radyo yayınları kastedilmektedir. FSEK m.7'deki yayma ile karıştırılmamalıdır. FSEK m. 7'deki yayma, eserin çoğaltılarak ticaret konusu yapılması durumudur.¹⁸⁹ Yeniden yayın ise, yayını yapan kuruluşun yayını alan başka bir kuruluşun o yayını aynı anda yahut başka bir zaman umuma iletmesidir.¹⁹⁰ Uluslararası bir yayın kuruluşu tarafından uyduya gönderilen yayın umuma iletim olarak kabul edilmezken, bu yayının ülke sınırları içerisindeki bir yayın kuruluşu eliyle son tüketiciye iletilmesi, umuma iletimdir.¹⁹¹ Umuma iletim hakkının verdiği diğer bir yetki, gerçek kişilerin esere istedikleri zamanda ve istedikleri yerde ulaşabilecekleri şekilde eserin umuma iletilmesidir.¹⁹² Bu şekilde kanunun eser olarak nitelendirdiği ürünün internet ortamında kişilerin erişebilecekleri formda bulunması da umuma iletimdir. İnternet ortamındaki umuma iletim hakkının

¹⁸⁶ Mustafa Ateş, “Eser Sahibinin Umuma İletim Hakkı Ya Da ‘E-Haklar’: Fsek’in 25. Maddesine Dair Genel Bir Değerlendirme”, *Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim*, 1.bs (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 18.

¹⁸⁷ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 386.

¹⁸⁸ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 391; Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 313.

¹⁸⁹ Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 410.

¹⁹⁰ Ateş, *Umuma İletim Hakkı*, 20; Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 314.

¹⁹¹ Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 314.

¹⁹² Ateş, *Umuma İletim Hakkı*, 22.

kullanımı neticesinde, esere ulaşmak isteyen kişi, ulaşma zaman ve yerini kendisi tayin eder.¹⁹³ Bu durum kanunda geçen “*gerçek kişilerin seçtikleri yer ve zaman*” ibarelerinden anlaşılmaktadır.

Temsil hakkı ile umuma iletim hakkı, birbirine karıştırılmamalıdır. İkisi arasında yayın konusunda başvuru yöntem farklıdır. Temsilde işaret, görüntü nakline yarayan bir araç söz konusudur. Umuma iletim hakkında ise, televizyon ve radyo gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla yayın yapılması söz konusudur.¹⁹⁴

Umuma iletim ile umuma arz karıştırılmaması gereken iki haktır. Umuma arz, eser sahibinin manevi haklarından ve eserin muhtevasının açıklanması, eserin yayınlanması, alenileşmesi gibi durumlarla tezahür eder. Umuma iletim ise eser sahibinin mali haklarından ve yayın yahut temsil ile alenileşmiş bir eser tekrardan yayınlanır, teşhir edilir. Artık burada umuma arz değil, umuma iletim söz konusudur.

195

1.6.2.6. Pay ve Takip Hakkı

Bu hak FSEK m. 45’te düzenlenmiştir. FSEK’e göre güzel sanat eserlerinin asılları ya da özgün eser kabul edilen kopyaları, ya da yazarlarla bestecilerin el yazısıyla yazılmış eserlerinin asıllarından biri, eser sahibi veya mirasçıları tarafından satıldıktan sonra, koruma süresi içinde, bir mağaza ya da bir sergide yahut bir açık arttırmada el değiştirir de eser sahibinin elde ettiği maddi gelir ile bu satış neticesinde elde edilen maddi gelir arasında açık fark olursa, her satışta, satışı gerçekleştiren kişi, eser sahibine yahut ikinci derece dahil mirasçılarına, eşine, mirasçısı yoksa ilgili meslek birliğine pay ödemekle yükümlüdür.¹⁹⁶

¹⁹³ A.g.e., 22.

¹⁹⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 188; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 296.

¹⁹⁵ Ateş, *Umuma İletim Hakkı*, 24.

¹⁹⁶ “FSEK (5846 S. K.)”, *Resmi Gazete*, 7981 (Aralık 1951): 45.

Eserin ilk kez eser sahibi tarafından düşük meblağlara satıldıktan sonra, diğer satışlarında büyük değer kazanarak el değıştirmesi söz konusu olabilir.¹⁹⁷ Bu şekilde olan satışlarda, son satıştan edilen kardan sadece malikin faydalanması uygun bulunmamış, bu faydanın asıl eser sahibine yahut mirasçılara yansıtılması gerektiğı kanun koyucu tarafından doğru bulunmuştur.¹⁹⁸ Çünkü o fikri ürün her ne kadar satışı yapıp elden çıkarılmışsa da, eser sahibi tarafından bir kez meydana getirildikten sonra bir daha başkası tarafından aynısının meydana getirilmesi imkansız bir üründür. Kanaatimizce kanunun tanımış olduğı bu hak, her ne kadar mali bir hak ise de, eser sahibinin eseri ile manevi bağlarının hiçbir zaman yok olmayacağı o manevi bağın eser sahibine her zaman bir menfaat olarak dönmesi gerektiğı düşüncesi ile eser sahibine verilmiş bir haktır.

¹⁹⁷ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 194-195; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 144; Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 413.

¹⁹⁸ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 144; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 187; Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 413; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 148; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 113.

İKİNCİ BÖLÜM

MANEVİ HAKLARA İLİŞKİN MİRAS HÜKÜMLERİ

2.1. Genel Olarak

Mali haklar kural olarak malvarlığının bir parçasıdır ve ölüm halinde terekeye dahil olup mirasçılara geçerler. Manevi haklarda ise, maddi malvarlığı değerleriyle birlikte terekeye geçen bir haktan değil, eser sahibinin eseri meydana getiren kişi olarak o eserle arasındaki bağdan kaynaklanan bir değerden bahsedilir.¹⁹⁹ Düşünme neticesinde meydana gelen ürünün üzerindeki manevi haklar, mirasçılarının üzerinde tasarrufta bulunabileceği haklar değildir. Mirasçılar, düşünce ürünü üzerindeki manevi hakları, miras bırakan adına korumak ve gözetmekle mükelleftirler.²⁰⁰ Eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların kullanılmasını düzenleyen FSEK m. 19, eser sahibinin gaipliğine karar verilmesi yahut ölüm karinesi durumlarında da yetkili kılınan kişilerce kullanılabilir.²⁰¹

2.2. Manevi Hakların İntikale Elverişli Olup Olmadığı

Eser sahibinin, yaşadığı sürece manevi haklarını kendisinin kullanması asıl olandır. Bu kullanım ile ilgili olarak başkalarını da yetkilendirmesi söz konusu olabilir. Ancak bu haklar şahsa sıkı sıkıya bağlı olan haklardır ve bu hakların eser sahibinin kendisi tarafından da olsa bir başkasına devredilmesi mümkün değildir.²⁰²

Kanunda eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların intikaline ilişkin net bir açıklamaya yer verilmemiş olması, bu hakların intikaline ilişkin farklı görüşler meydana çıkartırken, hukukçular, eser sahibinin manevi haklarının, şahsiyet haklarından olup olmadığı konusuna yoğunlaşmışlardır. Genel anlamda şahsiyet

¹⁹⁹ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 200; Tosun, *Manevi Haklar*, 320.

²⁰⁰ Beşiroğlu, *Fikri Hukuk Dersleri*, 451.

²⁰¹ K. Emre Gökyayla, *Telif Hakkı Ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, (Ankara : Yetkin Yayınları,2001), 56.

²⁰² Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 663; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 164; Yarsuvat, *Eser Sahibi Ve Hakları*, 128.

hakları, TMK m. 28'e göre, kişinin ölümü ile sona erer. Bu hakların intikal etmesi söz konusu değildir. TMK'da belirtilen genel şahsiyet hakları ile, eser sahipliğinden doğan şahsiyet haklarını aynı yerde görmek, bize doğru sonuçlar vermeyecektir.²⁰³ Eser sahipliğinin kişiye kazandırmış olduğu manevi haklar, insan olmakla birlikte kazanılmış olan şahsiyet haklarından farklı olarak, ölümle sona ermezler.²⁰⁴ Bu sebeple, Öztan'a göre, eser sahipliğinden doğan manevi hakların kullanılmasında, yakınların hakkı teorisini benimsemek, daha doğru olacaktır. Yakınlar teorisi, manevi hakların terekeye dahil olduğu görüşünü değil, manevi hakların kanunda sayılı kişilerce kullanılacağı fikrini benimser. Bu teori sayesinde manevi haklar şahsiyet hakkı gibi kişinin ölümü ile son bulmaz ve en azından kanunun kendilerine sağladığı süre içerisinde korunmuş olurlar.²⁰⁵ Kanun koyucu burada eserin sahibinin ölmesine rağmen eserin yaşamasını temel almakta ve eserin bütünlüğünün bozulmadan kalmasında yakınların menfaati olduğunu gözetmektedir.²⁰⁶

Eser sahibi hayattayken manevi haklarını kendisi kullanacaktır. Mali hakların devri ile birlikte manevi hakkın kullanılmasının da mali hak sahibine geçtiği durumlarda, mali hak sahibinin bu manevi hakkı kullanması için doğaldan kaynaklandığı için, manevi hakkın kendisinin devri kabul edilmese de kullanımlarının devrinin kabul edildiğine dair doktrinde görüş birliği vardır.²⁰⁷ Yargıtay 11. Hukuk Dairesi'nin bu

²⁰³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 284; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 540; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 53.

²⁰⁴ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 284; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 666; Hirsch *Fikri Say*, 152; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 131; Tosun, *Manevi Haklar*, 320.

²⁰⁵ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 539 vd.; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 177; aynı yönde Ayiter, *Fikir ve San'at*, 200.

²⁰⁶ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667.

²⁰⁷ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 201; Yalçın Tosun, *Sinema Eserleri Ve Eser Sahibinin Hakları*, 2 bs. (İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2013), 346; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 34.

yönde kararları mevcuttur.²⁰⁸ Manevi hakların intikali ile ilgili olarak kanunda açık bir hüküm olmaması ve FSEK m. 63'te sadece mali hakların miras yoluyla intikal edilebileceğine ilişkin kurala yer verilmesinden, kanun koyucunun, manevi hakların intikal etmemesi düşüncesinde olduğu düşünülebilir.²⁰⁹ Doktrinde farklı görüşler de mevcuttur. Öztan'a göre, manevi hakları kanunda yazılı kişilerden olan yetkililer, mali hak sahipleri yahut Kültür Bakanlığı, kendi namlarına kullanacaklardır. FSEK m. 63'te sadece mali hakların intikalinden bahsedilmiş olması, manevi hakların intikal etmeyeceği anlamına gelmemektedir. Eğer öyle olsa idi, bu kişiler manevi hakları kendi namlarına kullanıyor olmazlardı.²¹⁰ Manevi haklar, ekonomik değeri olmayan haklar olduğundan, terekeye dahil olmazlar ve ancak onların kullanım yetkileri intikal edebilir.²¹¹ Ateş'e göre, eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların intikal etmemesi, hakkın cevheri bakımından geçerlidir ve eser sahibi tarafından sadece hakkın kullanılış tarzı, kanunda belirtilen kişilere intikal edebilir.²¹²

Doktrindeki bu tartışmalar incelendiğinde, mali hakların FSEK m. 63'te açıkça yazıldığı üzere TMK'nın miras hükümlerine göre intikal edeceği, manevi hakların ise, mali haklar gibi TMK m. 495 ve sonrasındaki hükümler uyarınca intikale elverişli olmadığı neticesine varılmaktadır.²¹³ Manevi haklar konusunda kanunun böyle bir açık hükme yer vermemiş olması, kanaatimizce, kanun koyucunun düşüncesinin, manevi hakların çekirdeğinin, mali haklardakinin aynısı şeklinde intikale elverişli olmadığıdır. İntikal, bir miras hukuku konusu olduğundan, eser

²⁰⁸ 11. H.D., 9.11.2005, E. 2004/13182, K. 2005/10719, (Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 34).

²⁰⁹ Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 232; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 176; aksi görüş Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 543.

²¹⁰ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 543; aynı yönde Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 264.

²¹¹ Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 264; aynı yönde Gökyayla, *Telif Hakkı*, 54.

²¹² Ateş, *Eser Sahipliği*, 87; aynı yönde Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 284.

²¹³ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 164; Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 106; Tosun, *Manevi Haklar*, 320; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 129.

sahipliğinden doğan manevi haklar, intikale elverişli haklar değildir. Kanunun, eser sahibinin ölümünden sonra manevi hakların kullanılmasını yasada sayılı kişilere bırakması, bu kişilerden bazıları her ne kadar yasal mirasçı olsalar da, bu hakları, TMK'nın miras hükümlerinin onlara verdiği yetki ile kullanamazlar. FSEK m. 19'da verilmiş olan yetki, miras hükümlerinden ayrı, tamamen FSEK tarafından verilmiş özel bir yetkidir. Yetkilendirilen kişiler, bu yetkiyi miras hükümlerine göre değil, kanunun onlara vermiş olduğu özel hak sayesinde kazanırlar.

Fikri hukuktaki manevi hakların miras hükümleri ile medeni hukuktaki miras hükümlerinin ortak yanı, bu hükümlerin konu olabilmesi için, hak sahibinin ölüm olayının meydana gelmesinin gerekliliğidir. Medeni hukukta ölüm ile birlikte miras hak ve borçları ile mirasçılara geçerken, fikri hukukta ölüm halinde manevi hak, mirasçılara geçmez. Miras hukukunun temeli olan zümre sistemi, manevi hakların ölümünden sonra kullanılması durumlarında uygulanmaz. Fikri hukuktaki mirasa konu olmuş manevi haklarda, teknik anlamda miras hukukunun uygulanması söz konusu değildir. FSEK, manevi hakların ölümünden sonra kullanılması ile ilgili olarak özel hükümler getirmiştir.

Manevi hakların intikalinin gerçekleşmesinde TMK'nın teknik miras hükümlerinin uygulanmıyor oluşu, konunun miras hukuku ile tamamen bağlantısız olduğu anlamına gelmemektedir. Şöyle ki, FSEK, manevi yetkilerin kullanılması hakkını öncelikle vasiyeti tenfiz memuruna, o yoksa sağ kalan eş, çocuk ve mansup mirasçılarına, kardeşlerine vermiştir. Bu kişiler bu yetkiyi FSEK sayesinde kazanmış olsalar da, gerçekte, eser sahibinin TMK'daki miras hükümlerine göre de mirasçısıdırlar. Bunun haricinde FSEK, bu kişilerin olmaması halinde, bu yetkinin mali hak sahipleri yahut Kültür Bakanlığı'na da kullanılabileceğini düzenlemiştir. Bu durumda, FSEK'in özel bir yetkilendirme yapmış olması durumu söz konusudur.²¹⁴ Kanunun vermiş olduğu yetki, ilk sıradaki yetkili kişinin ölümü ile bir sonraki sıradakine geçer ve fakat en son sıradaki kişinin ölümü ile bu yetkiler

²¹⁴ Tosun, *Manevi Haklar*, 321; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 177.

mirasçılara geçmez.²¹⁵ Örneğin, manevi haklardan olan umuma arz yetkisi ile ilgili olarak, yasada sayılan kişiler, ölen eser sahibinin eserinin umuma arz edilip edilmemesi, eserin ne zaman yayımlanacağı, eserin yayımlanma şekli gibi konularda karar verme yetkisine sahip olacaklardır ve bu haklarını kullanırken murisin muhtemel iradesine göre hareket edeceklerdir.²¹⁶ Ancak son sıradaki yetkilinin ölümü ile, yetki, mirasçılara geçmeyecektir.

O halde, fikir ve sanat eserleri hukukundaki manevi haklar, kural olarak, miras ile intikal etmezler.²¹⁷ Ancak ölüm ile de son bulmazlar.²¹⁸ Kanun koyucu, manevi hakların şahsa bağlı olma özelliğinden dolayı, eser sahibinin belirleyeceği kişilere (bu kişiler yasal mirasçı da olabilir) ve bazı durumlarda mali hak sahiplerine, manevi yetkilerden bir kısmının belli bir süre ile kullanılmasına izin vermiştir. Kanunun vermiş olduğu bu imkan, manevi hakların külli halefiyet yolu ile intikal edeceği anlamına gelmemektedir.²¹⁹

Hirsch, Fikri Say isimli eserinde, eser sahibinin manevi haklarının miras bırakanın terekesine dahil olmayacağını ve fakat ortadan kalkmayacağını yazmıştır. Avrupa hukukunda bu konunun düzenlenmediğinden bahseden Hirsch, kanunun temelinde var olan eser sahipliği düşüncesinin devamı olarak m. 19'un kanuna eklendiğini ve manevi hakların her ne kadar miras ile intikal etmese de eser sahibince ya da kanunca tayin edilen kişilerce kullanılacağını anlatmıştır.²²⁰

²¹⁵ Salih Polater, *Yükseköğretim Kurumlarında Meydana Getirilen Fikri Ve Sınai Mülkiyet Hakları Ve Hak Sahipliği*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2019), 157.

²¹⁶ Gökyayla, *Telif Hakkı*, 54; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 542; Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 311.

²¹⁷ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 666; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 162; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 262.

²¹⁸ Bellican, *Manevi Haklar*, 269.

²¹⁹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 76.

²²⁰ Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 107.

Manevi haklar mirasla intikal edemese de, bu hakların kullanımlarının birilerine bırakılabilmeleri eser sahibinin lehinedir. Böylelikle eser sahibi aleyhine sonuçlar doğmasının önüne geçilmiş olur.²²¹ Bu hüküm olmasaydı, eser sahibi, kendisinin ölümünden sonra eserin geleceği ile ilgili söz hakkına sahip olmayacak ve eser korumasız kalacaktı.²²² Hirsch, manevi hakların kullanımı için yetkilendirilen kişileri, güvenilen kişi olarak tabir etmektedir.²²³ Manevi hakkının kullanılması hakkının bırakıldığı kişi, eser sahibinin ölümünden sonra şeref ve haysiyeti zedeleyecek durumların ortaya çıkması ya da eserin sahibinin kim olduğu ile ilgili ortaya çıkan anlaşmazlıklarda, hakkın korunması için gerekli davaları açabilecektir.²²⁴

Kanaatimizce kişinin ölümü ile birlikte sona eren şahsiyet hakkının kendisi bırakılamasa da kullanım yetkilerinin bırakılabilir olması yerinde bir hukuk kuralıdır.

2.3. Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılabilen Manevi Haklar

FSEK, m. 19 ile, eser sahibinin ölümünden sonra kullanımının kanunda sayılı kişilere bırakılabileceği manevi hakları sınırlamıştır. Kanunun sahibine tanımış olduğu manevi haklar daha fazla olduğu halde, eser sahibinin ölümünden sonra yetkililerce kullanılacak manevi haklar, bunlardan bazılarıdır.

Manevi haklar, FSEK m.19’da yazılı haklar olan m.14/1, m. 15/1, m. 14/3, m. 15/3, m. 16/3’teki haklar ile sınırlı değildir. Bunlar haricinde FSEK m. 14/2, m. 15/2, m. 15/4, m. 16/1 ve m. 17’de de manevi haklar bulunmaktadır. Kanun, m. 19’daki manevi hakların eser sahibinin ölümünden sonra kullanılmasını düzenlemiş, diğer manevi haklar ile ilgili böyle bir düzenleme yapmamıştır.²²⁵ M.19’da sayılmayan

²²¹Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 664; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 177; Bellican, *Manevi Haklar*, 252.

²²²Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 666.

²²³ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 200; aynı yönde Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 285; Bellican, *Manevi Haklar*, 269.

²²⁴ Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 68.

²²⁵ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 679.

manevi hakları kullanım yetkisinin kanunda sayılan kişilere bırakılıp bırakılmayacağı hususunda doktrinde farklı görüşler mevcuttur.²²⁶ Prof. Halil Arslanlı, bu konunun bir kanun boşluğu olduğunu, kıyas yolu ile kapatılamayacağını ve bu konunun düzenlenmesi ile ilgili olarak TMK'nın şahsiyet hakkına ilişkin hükümlerine başvurmak gerektiğini savunmaktadır.²²⁷ Öztan, Arslanlı'nın görüşünü benimsemekte, buradaki mevcut boşluğun TMK hükümlerince doldurulacağını söylemektedir.²²⁸ Aksi görüş olarak Ayiter, kanunda kullanım yetkisi bir başkasına bırakılabilecek olan manevi haklar, sınırlı sayı prensibine göre sayılmıştır. Ayrıca manevi hakkın eser sahibinin ölümünden sonra kullanılmasının amacı eser sahibinin şeref ve itibarını korumak ise, bu durum ancak eserin umuma arzı yahut eserde değişiklik yapılması durumları ile ilgili olacaktır ki bu durumda zaten FSEK m.19'da sayılı kimseler, kanunun verdiği yetki ile bu duruma müdahale edebileceklerdir.²²⁹ Erel, Ayiter ile aynı görüşü savunmaktadır.²³⁰ Ateş, Erel'in görüşüne katılmaktadır. FSEK m. 16/1'de, eser sahibinin izni olmadıkça eserde ekleme yahut başkaca değiştirme yapılamaz denmektedir. Erel'e göre, bu hakta asıl olan, eserin, eser sahibinin meydana getirdiği şekilde korunmasıdır. Bu hakkın kullanımının, eser sahibinin ölümü ile bir başkasına bırakılması halinde, manevi hakkın kullanılmasından ziyade, eser sahipliğinin kendisine bir halefiyet meydana gelmiş olur.²³¹ Eser sahipliği statüsünün de devri söz konusu olmadığından²³², m. 19'da sayılı hakların, kanunun yetkilendirdiği kişilerce kullanılması uygundur. Tekinalp

²²⁶ Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 43.

²²⁷ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 680; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 285; Ateş, *Eser Sahipliği*, 89; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 55; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 169.

²²⁸ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 544; Ateş, *Eser Sahipliği*, 89.

²²⁹ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 680; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 200-201; Erel, *Fikir Ve Sanat Hukuku*, 286; Ateş, *Eser Sahipliği*, 89.

²³⁰ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 680; Ateş, *Eser Sahipliği*, 89.

²³¹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 286; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 235; Ateş, *Eser Sahipliği*, 89-90; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 682.

²³² Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 682; Hirsch, *Fikri Say*, 225.

ise, m. 19'da sayılı manevi hakların kanunda yazılı kişilerce kullanılabileceği, sayılmayan manevi hakların ise kullanılamayacağı görüşünü desteklemektedir.²³³

FSEK m. 14/2'de yer alan, henüz umuma arz edilmemiş bir eserin muhtevası hakkında sadece o eserin sahibinin malumat verebileceğine dair yetki, FSEK m. 14/1 ve m.14/3 ile doğrudan ilintilidir ve bu sebeple bu yetkinin de eser sahibinin ölümünden sonra m. 19'da belirtilen kişilerce kullanılması, kanun koyucunun amacına aykırı düşmeyecektir.²³⁴ Kanaatimizce, eser sahibinin ölümünden sonra, kanunda yetkili kişilerce kullanılabilecek olan haklar, sınırlı sayı (numerus clausus) ile belirtilmiştir ve bu sayıyı genişletme yoluna gitmek, kanun koyucunun amacına aykırıdır.

2.3.1. FSEK m.14/1 ve m. 15/1 de Yer Alan Haklar (FSEK m.19/1)

Kanun m. 14/1'e göre kullanılabilecek manevi hak, bir eserin umuma arz edilip edilmemesine, yayımlanma zamanına ve yayımlanma tarzına karar verme hakkıdır. Kanun m. 15/1 'e göre kullanılabilecek olan manevi hak ise, eseri sahibinin adı veya müstear adı ile yahut isimsiz olarak kamuya sunma ve yayımlama hususunda karar verme hakkıdır.

Kanunun bu maddesinde hakları kullanabilecek kişiler düşünüldüğünde, vasiyeti tenfiz memuru hariç diğer kullanım yetkisi verilenler aynı zamanda yasal mirasçılar oldukları için, bu kişilerin mirası reddetmeleri durumunda, yine de bu fıkra hükmünce belirlenen manevi hakları kullanma yetkilerinin olup olmadığı tartışmalıdır.²³⁵ FSEK'te manevi hakların miras sistemine göre intikal etmediği daha öncesinde de sürekli değindiğimiz bir konudur. Miras sistemine göre intikal eden haklar olsaydı, miras hukuku anlamında zümre sistemini ele alıp zümre mirasçılarının belirlenmesi ve maddedeki hak kullanma yetkililerinin de ona göre belirlenmesi gerekirdi. Kanaatimizce, miras hukuku kurallarının uygulama alanı bulmayacağı FSEK m. 19/1 gereğince, manevi hakkın kullanımının eser sahibinin

²³³ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 680; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179.

²³⁴ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 681.

²³⁵ Tosun, *Manevi Haklar*, 22.

ölümünden sonra sağ kalan eş ile çocuklarına ve mansup mirasçılarına, ana babasına ve kardeşlerine bırakıldığı durumlarda, bu kişiler, bu hakkı mirasçı sıfatı ile değil, kanundan doğan bir yetki sebebiyle kazanırlar. Burada kanunun yetki verdiği kişiler eş, çocuk ve diğerlerinden farklı kişiler de olsaydı, netice değişmeyecekti. Bu sebeple, yasal mirasçılar olan eş çocuk, ya da anne baba, ya da kardeşler zümresi gereğince mirası almayı hak eden zümrenin mirası reddetmesi halinde, FSEK m. 19/1’de manevi hakkın kullanım yetkisini kazanan kişi aynı zamanda mirası reddeden yasal mirasçı olsa da, bu manevi hakkın kullanım yetkisini kaybetmeyecektir.²³⁶ Burada miras hukuku kuralları ile FSEK gereğince 19/1’e getirilmiş kanundan doğan özel yetki, birbirine karıştırılmamalıdır.

2.3.2. FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3 ‘te Yer Alan Manevi Haklar (FSEK m.19/2)

Kanun m.14/3’e göre kullanılabilecek olan hak, eserin umuma arz edilme tarzı ve eserin yayınlanma tarzı eğer ki eser sahibinin itibarını zedeleyecek şekilde ise, eser sahibinin bir başkasına vermiş olduğu kamuya sunma, yayınlama hakkının geri alınması hakkıdır. Kanun m.15/3 ‘te yer alan manevi hakka göre, bir eseri meydana getirenin kim olduğuna dair ihtilaf olduğu durumlarda, hakiki sahip, hakkın tespitini mahkemeden isteyebilecektir. Kanun m. 16/3’te yer alan manevi hak ise, eser sahibinin vermiş olduğu yazılı izin neticesinde eğer ki şeref ve itibarı zedeleyen durumlar varsa veyahut eserin mahiyetini bozan değişiklikler vuku bulmuşsa, bu zedeleme ve değiştirmeleri men etme yetkisidir.

FSEK 19/2’de yazılı olan haklar, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl içerisinde hakkı kullanmaya yetkili kişilerce kullanılabilecektir.

2.4. Manevi Tazminat Davası Açma Yetkisi Bakımından FSEK m.19/1 ve m. 19/2 Ayrımı

FSEK m.19/1 ve m.19/2 ‘de manevi hakları kullanan kişilerin, eser sahibinin açabileceği davaların hepsini açıp açamayacakları hukukta tartışma konusudur.

²³⁶ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 163; Bellican, *Manevi Haklar*, 270.

Ancak tartışmalı olmayan bir husus vardır ki, manevi hakkın ihlal edilmesi neticesinde eğer manevi bir zarar meydana gelmişse, kanunun manevi hakkın kullanılması yetkisini bırakmış olduğu kişiler, manevi hakkın ihlalinden kaynaklı olan maddi tazminat davasını açabileceklerdir. Bir ressam, “Daüssıla” adlı eserin ölümünden 20 yıl sonra umuma arz edilmesini istemiştir. Ressam burada eserin gizemini arttırarak piyasa değerinin yükselmesini hedeflemiştir. Ancak bir galerici, ressamın ölümünden hemen sonra, manevi hakkı kullanmaya yetkili olanların haberi olmaksızın eseri umuma arz etmiş, böylelikle eser sahibinin ölümünden 20 yıl sonrasında hedeflemiş olduğu piyasa değeri, çok aşağılara inmiştir. Kamuya arz etme, FSEK m. 19/1’de yazılı haklardandır (m.14/1). Doktrinde ve Yargıtay uygulamalarında, m. 19/1’de sayılan haklarla ilgili olarak hak sahiplerinin manevi tazminat davası açma hakkı tartışmalı olsa da, burada manevi hakkın ihlali bir maddi zarara sebebiyet verdiğinden, maddi zarara uğrayan hak sahiplerinin, manevi hakkın ihlal edilmesinden kaynaklı olarak maddi tazminat davası açma hakları her zaman vardır.²³⁷

Yukarıda da bahsettiğimiz üzere, FSEK m. 19/1 ve m. 19/2’de yazılı hakların hepsi için yetkililerce manevi tazminat davası açılıp açılmaması konusu tartışmalıdır. Yargıtay’ın konu ile ilgili farklı kararları mevcuttur.²³⁸ 2007 yılına kadar, FSEK m. 19/1 ve m. 19/2’de sayılan haklarla ilgili olarak, hakları kullanacak ilgili kişilerin tecavüzün menî, tecavüzün refî, maddi tazminat, manevi tazminat davalarını açabilecekleri yönünde hareket edilmiş, Yargıtay uygulaması ve doktrinde herhangi bir ayrık görüşe yer verilmemiştir.²³⁹ Yargıtay, 19.11.1995 tarihli bir kararında eser sahibinin ölümünden sonra, bir tablonun takvim yaprağına basılarak umuma arz edilmesi neticesinde, hak sahiplerini, maddi tazminat istemi ile birlikte talep etmiş oldukları manevi tazminat istemi kabul edilmiştir. Davacı, eser sahibinin mirasçısı olduğunu, eser sahibinin “Konya Alaaddin Camii Civarında Manzara” adlı

²³⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 90.

²³⁸ A.g.e., 91.

²³⁹ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 163; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 284; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 687.

tablosunun, davalının bastırıldığı takvim yaprağında kullanıldığını, tablo her ne kadar eser sahibi tarafından müzeye bağışlanmış olsa da, mülkiyeti müzeye geçmiş olan eserin fikri haklarının eser sahibinde kaldığını ve bu nedenle eser sahibinin haklarını kullanma yetkilisi olarak da davalıdan maddi ve manevi tazminat talebinde bulunduklarını izah etmiştir. Yukarıda belirtildiği üzere, davacının manevi tazminat istemi kabul edilmiştir.²⁴⁰ Yine bu yönde olmak üzere Yargıtay'ın 3.4.2003 tarihinde vermiş olduğu bir kararda, eser sahibinin ölümünden sonra kitabın hak sahiplerinden izinsiz yayınlanması neticesinde, eser sahibinin çocuklarının manevi tazminat talebi, hiç tartışılmadan kabul edilmiştir.²⁴¹ Hatta Yargıtay kimi kararlarında hak sahiplerinin, FSEK m. 19/1 ve m. 19/2 ayırmaksızın manevi tazminat davası açma hakları olduğunu açık bir şekilde kabul etmiştir.²⁴²

Yukarıda bahsetmiş olduğunu Yargıtay uygulamaları, 2007 tarihinden önceki kararlar ile ilgilidir. 2007 tarihinden sonra ise, yazılan bir makaleden kaynaklı olarak, Yargıtay konu ile ilgili olarak farklı kararlar vermeye başlamıştır. Yargıtay uygulamasını etkileyen bu makalede, kanun koyucunun FSEK m. 19/1 ve m. 19/2 maddelerinde teknik bir ayrıma gittiği ifade edilmiştir.²⁴³ FSEK m. 19/1'de yazılı durumlar olan bir eserin umuma arz edilip edilmemesi hususunda, yayımlanma zamanı ve yayımlanma tarzının ihlal edildiği durumda ve eserin eser sahibinin ismi ile yahut isimsiz olarak eser sahibinin izni olmaksızın umuma arzedildiği ve yayımlandığı durumlarda, hak sahibinin tecavüzün refi ve tecavüzün meni davalarını açabilecekleri savunulmuştur.²⁴⁴ M. 19/2'de yazılı haller olan eserin umuma arzedilmesi ve yayımlanma tarzının sahibinin şeref ve itibarını zedeleyecek nitelikte olması, aslına aykırı eser sahipliği iddiası ve eser sahibi değişiklik için izin vermiş olsa bile değişikliklerin eser sahibinin şeref ve itibarını zedelemesi durumlarında, hak sahibinin tecavüzün meni, tecavüzün refi, eser sahipliğinin tespiti ve bunların

²⁴⁰ 11. HD., 19.11.1995, E.1995/5303, K. 1995/7703, (Ateş, *Eser Sahipliği*, 91).

²⁴¹ 11. HD., 3.4.2003, E. 2002/10822, K. 2003/3248, (Ateş, *Eser Sahipliği*, 91).

²⁴² 11.HD., 3.7.2000, E. 2000/4764, K. 2000/6252, (Ateş, *Eser Sahipliği*, 92).

²⁴³ Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 68.

²⁴⁴ A.g.e., 68.

yanında manevi tazminat davası açabileceği hakkında görüş beyan edilmiştir.²⁴⁵ Bu görüşün mefhumu muhalifinden anlaşılan, FSEK m. 19/2’de sayılı durumlarda açılabilir olan manevi tazminat davası, m.19/1’de sayılı durumlarda açılmayacaktır. Çünkü görüşe göre kanun koyucu, m.19/2’deki haklar ile ilgili olarak hak sahibine 70 yıl için bağımsız bir yetki vermekte, m. 19/1’de ise böyle bir niteleme kullanmamaktadır.²⁴⁶ Buradan anlaşılması gereken, m. 19/1 deki kişilerin hakları kullanırken yapacakları şey o hakları eser sahibinin muhtemel iradesi yönünde kullanmaktır.²⁴⁷

Doktrinde, manevi tazminat konusunda FSEK m. 19/1 ve m. 19/2’de böyle bir ayrımın gündeme gelmesi neticesinde, Yargıtay kararlarında da değişiklikler olmuştur. Yargıtay 11. HD 22.12.2005 tarihli kararında, FSEK m.19/1’de sırasıyla sayılan kişilere, m. 14/1 ve m. 15/1 de yazılı manevi yetkilerin kullanım tarzını belirleme hakkı verildiği, bu kişilere kendi namlarına kullanacakları bir hak verilmediğini, FSEK m. 19/1’de sayılan kişilerin eser sahibinin ölümünden sonra, maddede yazılan hakları onun arzusuna uygun olarak koruyacakları, bu sebeple tecavüzlere karşı tecavüzün menî ve tecavüzün refî davalarını açabilecekleri, bu kişilerin maddede belirtilen haklara tecavüz eden kişilerden manevi tazminat isteme hakkının olmadığı görüşünü benimseyerek yöntem değiştirmiştir. Aynı Yargıtay kararında, FSEK m. 19/2’nin farklı düzenlendiği, bu fıkra düzenlenirken FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3’te yazılı haklar bakımından, bu kişilere tecavüzün refî, tecavüzün menî, eser sahipliğinin tespit edilmesi ve manevi tazminat davası açma haklarının verildiği izah edilmiştir.²⁴⁸ Aynı daire, 19.3.2007 kararında aynı yönde tutum sergilemiş, m.19/1’deki hallerde manevi tazminat davası açma hakkı

²⁴⁵ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 687; Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 68.

²⁴⁶ Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 68.

²⁴⁷ A.g.e., 70.

²⁴⁸ 11.HD.,22.12.2005, E.2004/14950, K.2005/12769, (Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 109-110 ; Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 69).

vermezken, m.19/2'deki hallerde, hak sahibine manevi tazminat davası açma hakkı vermiştir. m. 19/2'de hak sahiplerinin kendi namlarına bu hakları kullanmalarına izin vermişken, m. 19/1 de böyle bir ibarenin olmamasının, manevi tazminat davası açılmasına engel olduğunu dile getirmiştir.²⁴⁹

Yargıtay, yukarıdaki kararda görüldüğü üzere ilk etapta manevi tazminat davası açılması konusunda ayırım yapmadığı FSEK m. 19/1 ve m. 19/2 arasında, sonrasında görüş değiştirmiş, birinci halde manevi tazminat hakkı vermezken, ikinci halde manevi tazminat hakkını tanımıştır. Birinci halde, hak sahibi kişilerin yetkilerinin sadece hakların kullanım şekillerini belirlemek olduğunu söylemiştir. İkinci haldeki haklar bakımından ise, kanun, hakkın kullanımın bırakıldığı kişilere, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl içinde hakları kendi namlarına kullanabilme hakkı tanıdığı için, diğer davalarla birlikte, FSEK m. 70 uyarınca manevi tazminat davası açma hakkı tanınmıştır.²⁵⁰

Yavuz, FSEK m. 19/1 ve m. 19/2'deki ayırımın gerçek bir ayırım olduğunu düşünmektedir. Yargıtay'ın değişmiş olan bu görüşüne katılmaktadır. Yavuza göre, FSEK m. 19/2'de yazılı hallerde, eser sahibinin ölümünden sonra, hak sahiplerine 70 yıl süre ile, mirasçılık ve halefiyetten bağımsız bir hak tanınmıştır. Bu durumda, eser sahibinin şeref ve haysiyetini zedeleyen bir husus olduğunda, eserin mahiyetini bozan değişiklik durumlarında hak sahipleri, diğer davalarla birlikte, manevi tazminat davası açma hakkını da haizdir. Oysa FSEK m. 19/1 deki hallerde, kanun, hak sahiplerine bu şekilde bağımsız bir hak vermediğinden, bu durumlarda hak sahipleri diğer davaları açabiliyor olsa da, manevi tazminat davasını açamayacaktır.²⁵¹ Cüneyt Bellican manevi haklara ilişkin doktora tezinde aynı görüşü savunmaktadır.²⁵²

²⁴⁹ 11. HD., 19.3.2007, E. 2006/1431, K. 2007/4583, (Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 688-689).

²⁵⁰ Ateş, *Eser Sahipliği*, 94; Bellican, *Manevi Haklar*, 272.

²⁵¹ Yavuz, *Manevi Hakların 3. Kişiler Tarafından Kullanılması*, 68; aynı yönde Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 44.

²⁵² Bellican, *Manevi Haklar*, 535.

FSEK m. 19/1 için manevi tazminat hakkı tanımayan Yargıtay kararları ve Yavuz'un görüşü ile aynı yönde olarak, YHGK 28.5.2008 tarihinde bir karar vermiş²⁵³, eser sahibinin ölümünden sonra, eser, hakkı kullanmaya yetkili olanların izin vermesi halinden hariç olarak umuma arz olunur yahut adın belirtilmesi hakkına itibar edilmez ise, hakkı kullanmaya yetkili olanlar, şeref ve itibara dokunulduğunu ispat etseler dahi, diğer davaları açabilme hakkına sahip olmakla birlikte manevi tazminat davasını açamayacaklarını dile getirmiştir.²⁵⁴

Merdivan'a göre, eser sahibinin ölümünden sonra, eserin umuma arzı ve eser sahibinin adının belirtilmesi haklarının ihlali halinde (FSEK m.19/1'de belirtilen haklar), kanunda yazılı kişilerin manevi tazminat davası açma haklarının engellenmesi, kanun koyucunun amacına uygun bir yaklaşım değildir.²⁵⁵ Merdivan, eğer ki manevi tazminat davası açma konusunda m.19'da bir ayrıma gidilecekse, bu ayrımın m. 19/1'e manevi tazminat hakkı vermeyip m. 19/2'ye bu hakkı verme olarak olmamalıdır. Bu ayrım, yakınlar ve diğerleri arasında olmalı, hakkı kullanma yetkisine sahip olan "yakınlara" manevi tazminat davası açma hakkı verilmeli, hakkı kullanma yetkisine sahip olan "diğerleri"ne ise manevi tazminat davası açma hakkı verilmemelidir.²⁵⁶

Ateş, Merdivan'ın FSEK m.19/1 ile m.19/2 arasında manevi tazminat davası açma bakımından farklılık olmaması gerektiği görüşünü benimsemektedir. Ateş'e göre, kanunda m.19/1'de "*kendi namlarına*" ibaresinin yer almaması, m. 19/2'de ise "*kendi namlarına*" ibaresinin yer alması, iki fıkra arasında, fıkralara bağlanan hukuki sonuçları değiştirecek bir durum değildir. Çünkü ölüm kişiliği sona erdirir ve ölmekle birlikte eser sahibinin hakkı diye bir mefhum ortadan kalkmış olur. M. 19/1'de "*kendi namlarına*" ibaresinin kullanılmamış olması, ve de hakların

²⁵³ YHGK, 28.5.2008., E.2008/11-368, K. 2008/393, (Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 689).

²⁵⁴ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 690.

²⁵⁵ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 690; Ateş, *Eser Sahipliği*, 95; aynı yönde Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 119.

²⁵⁶ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 692.

kullanılması için bir süre öngörülmemiş olması sebebiyle, Yargıtayın görüşüne göre, hak sahiplerinin manevi tazminat davası açma hakkı yoktur. M.19/2'deki haklarla ilgili hak sahiplerinin ise, maddede kendi namlarına ibaresinin var olması ve de koruma süresinin 70 yıl olarak belirtilmesi sebebi ile, manevi tazminat davası açma hakları vardır. Netice itibariyle, FSEK m. 19'un ilk fıkrası ile ikinci fıkrası arasında, manevi tazminat davası açılması konusunda bir ayrım yapmanın gerçekçi bir açıklaması yoktur.²⁵⁷

Yargıtay'ın yukarıda izah edilen kararları ve de YHGK'nın FSEK m. 19/1'de izah edilen durumlarda manevi tazminat davası açılmayacağına ilişkin kararlarının varlığına rağmen, Yargıtay 11. HD 29.5.2008 tarihli kararında, ölen eser sahibinin ismi olmaksızın umuma arz edilmiş bir eser üzerinde (FSEK m. 19/1'de sayılı haklar) , hakkı kullanmakla yetkili kişilerin açmış olduğu davada, bu kişilerin manevi tazminat taleplerinin yerinde olduğuna karar vermiştir. Davacılar, murise ait “Gönül Çalması Aşkın Sazını” adlı musiki eserinin, murisin adı belirtilmeksizin ve de hakkı kullanmaya yetkili kişilerin izni olmaksızın umuma arzedilmesinin neticesinde manevi tazminat davası açmış, Yargıtay manevi tazminat talebinin yerinde olduğuna kanaat etmiştir.²⁵⁸ Aynı şekilde başkaca kararlar da mevcuttur. Ahmet Arif'in “İçerde” adlı şiiri, izinsiz bir şekilde bir filmde okunmuş, bu durum mirasçılarının mali haklarının ve manevi haklarından umuma arz haklarının ihlaline sebep olmuş, açılan davada Yargıtay, hak sahiplerinin, manevi tazminat haklarının da olduğuna karar vermiştir.²⁵⁹ Yine Yargıtay'ın 2.12.2011 tarihinde vermiş olduğu bir kararda, bir çeviri eserde “Yıldızın Parladığı Anlar” ismi, eser sahibinin kişisel yorumuyla oluşturmuş olduğu bir isim olduğundan, eser sahibinin ölümünden sonra aynı eserin

²⁵⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 95.

²⁵⁸ 11. HD., 29.5.2008, E. 2007/5113, K. 2008/7091, (Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 691).

²⁵⁹ 11. HD., 01.11.2011, E2011/11768, K. 2011/14783, (Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 691).

bir başka çevirmesinde bu ismin tekrardan kullanılması halinde, hak sahiplerinin, maddi tazminat yanında manevi tazminatı da hak ettiği görüşlerine yer verilmiştir.²⁶⁰

Yargıtay uygulamasına bakıldığında, son bahsettiğimiz manevi tazminat hakkını m. 19/1 ve m. 19/2'ye ayırmaksızın veren kararların tarihlerinin, FSEK m.19/1'de manevi tazminatı kabul etmeyip sadece m.19/2'de bu hakkı tanıyan kararların (hatta YHGK kararının) tarihlerine göre, daha yakın tarihler olduğu görülmektedir. Bu durumda Yargıtay tekrardan görüş değiştirmiş ve ilk zamanlarda olduğu gibi iki fıkra arasında bir ayırmadan vazgeçmiş diyebiliriz. Ancak bu kararların bir istisna olduğu, manevi tazminat davası açılacak durumların FSEK m. 19/2 ile sınırlı olduğu, m. 19/1'deki hallerde manevi tazminat alacağının söz konusu olmayacağı hakkındaki YHGK uygulamasının devam ettiği de düşünülebilir.²⁶¹ Merdivan ve Ateş'in FSEK m. 19/1 ve m.19/2 arasında bir ayırım yapılmaksızın, her görüşleri, kanaatimizce, FSEK'in temel prensiplerine uygun olan yaklaşımdır.

2.5. Güncel Yargıtay Kararları Işığında Manevi Tazminat ve FSEK m. 19

Yargıtay'ın FSEK m. 19/1 ve m.19/2 ile ilgili verdiği kararlarda, sınırların üç temel konu üzerinde belirlendiği görülmektedir. Bunlardan bir tanesi, hakkın süjesi bakımından yapılan belirleme, bir diğeri, hakkın kendisi bakımından yapılan belirleme, sonuncusu ise hakkın muhtevası bakımından yapılan belirlemedir. Hakkın süjesi bakımından yapılan belirleme, davayı açma hakkına sahip olanlar bakımından yapılan belirlemedir. Biz burada manevi tazminat hakkına sahip olunup olunmaması açısından, FSEK m. 19/1 ile m. 19/2 arasındaki ayrımı inceleyeceğiz.

FSEK m. 19/1'de sayılı olan haklar umuma arz hakkı (m. 14/1) ve adın belirtilmesi hakkı (m. 15/1), hakkın kendisi bakımından yapılan belirlemedir. Yargıtay'a göre, bir manevi tazminat hakkının oluşması için, bu haklardan birinin, muhteva açısından belirme olan m. 14/3, m. 15/3 içeriğindeki muhtevaya uygun olarak ihlal edilmesi gerekmektedir. Bir de m. 16/3'te bir muhteva vardır ki, bu ihlalin oluşması, m. 14/1

²⁶⁰ 11. HD., 02.12.2011, E.2010/5052, K. 2011/16290, (Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 691).

²⁶¹ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 691.

ve m. 15/1'deki hakların ihlal edilmiş olmasını şart koşmamakta, diğer manevi hakların ihlal edilmesi halinde de manevi tazminat hakkı vermektedir.

Yargıtay 11. HD, 21.2.2018 tarihinde, eserin izinsiz işlenerek çoğaltılması ve yayınlanması halinde, hak sahibi olan mirasçılara manevi tazminat hakkı tanımıştır.²⁶² Dava konusu olayda hakkın süjesi, mirasçılardır. Bu konuda dava ehliyeti anlamında bir sorun bulunmamaktadır. İhlal edilen hakkın kendisi, izinsiz değiştirilmiş eserin çoğaltılıp yayınlanmasıdır. Mali hak olan çoğaltmanın yanında manevi hak olan umuma arzın da ihlal edildiği görölmektedir. İhlalin muhtevası ise, çoğaltma ve umuma arzın, eser sahibinin eserinin m. 19/2'de sayılı hallerden olan eserin mahiyetinin ve hususiyetinin bozulması sonrasında (m.16/3) yapılmış olmasıdır. FSEK m. 19/2'nin ihlali, doktrindeki tartışmalara bakıldığında her halukarda hak sahibine manevi tazminat hakkı verdiğinden, Yargıtay'ın manevi tazminat açısından m. 19/1 ve m. 19/2 arasında yapmış olduğu ayrımı bu karardan anlamak mümkün değildir.

Yargıtay 11. HD'nin 4.5.2017 tarihinde vermiş olduğu bir kararda, az önce belirttiğimiz husus tekrarlanmıştır. Yargıtay, eserde yapılmış izinsiz değişiklik nedeniyle manevi tazminata hükmetmiştir.²⁶³ Hakkın süjesi, eser sahibinin mirasçılardır. Kanun m. 19/1'de sayılı hak sahipleridir ve kararda bu konu bir tartışma yoktur. İhlal edilen hakkın kendisi, m. 19/1'de sayılı haklar olan umuma arz hakkının ihlalidir (m.14/1). İhlalin muhtevası ise, FSEK m. 19/2'de yer alan eserde yapılan izinsiz değişikliktir (m.16/3). Yargıtay uygulamasına göre, umuma arzın, izinsiz yapılan değişiklik ile yoğurularak ihlal edilmesi, tartışmaya yer olmaksızın hak sahibine manevi tazminat hakkı tanımaktadır.

Yine aynı dairenin 12.5.2014 tarihli bir başka kararında, ihlal edilen hak umuma arz olmakla, ihlal etme, muhteva olarak eserin mahiyetinin izinsiz bozulması ile birlikte olduğundan, yine hak sahiplerinin manevi tazminat hakkı doğmaktadır.²⁶⁴

²⁶² 11.H.D., 21.2.2018, E. 2016/7689, K. 2018/1307, (Yargıtay Veritabanı).

²⁶³ 11. H.D., 4.7.2017, E.2016/1026, K. 2017/4064, (Yargıtay Veritabanı).

²⁶⁴ 11. H. D., 12.5.2014, E. 2014/1734, K. 2014/9015, (Yargıtay Veritabanı).

Yargıtay'ın manevi tazminat konusundaki kararsızlığı, sadece umuma arz hakkının, yahut sadece adın belirtilmesi hakkının tek başına ihlal edilmesi halinde, manevi tazminat hakkının doğup doğmayacağı hususundadır. Yargıtay 11. HD, 21.11.2017 tarihinde, bu hususları açıkça belirlemiş ve sadece umuma arzın ihlal edilmesi halinde (m. 14/1), davacıya manevi tazminat hakkı tanımamıştır.²⁶⁵ Hakkın süjesi konumundaki mirasçının dava açma hakkı olduğunda bir belirsizlik yoktur. Davacıların murisine ait eser, davalı tarafından yayınlanmıştır. İhlal edilen hak, çoğaltma hakkının yanında, umuma arz yetkisi, yani m. 14/1'deki yetkidir. Yargıtay kararında açıkça, manevi hakların miras yoluyla intikal etmeyeceğinden, mirasçılardan sadece FSEK m. 19/2 içeriğindeki m.14/3, m. 15/3 ve m. 16/3'teki hakları kendi namlarına kullanabileceklerinden, dava konusu olayda ise, m. 14/1 kapsamında her ne kadar hakkın kendisi olan umuma arz ihlal edilmiş olsa da, ihlal edilen hakkın mahiyeti anlamında m.14/3, m.15/3, m. 16/3 kapsamında bir ihlal bulunmadığından bahsedilmektedir. Yargıtay, bu sebeple, davacının manevi tazminat talebini reddetmiştir. Yargıtay'ın 2017 tarihli bu kararına baktığımızda, manevi tazminat konusunda m. 19/1 ve m. 19/2 arasındaki ayrımı devam ettirdiğini görmekteyiz.

Günümüze daha yakın bir tarih olan 7.11.2018 tarihli Yargıtay yararında da aynı şekilde FSEK m. 19/1'e dayalı ihlallerde manevi tazminat alınamayacağı karara bağlanmıştır.²⁶⁶ Kararda m. 19/1'deki yetkilerin kanunda sayılan kişilerce kullanılacağı, m. 19/2'deki yetkilerin hak sahiplerince kendi namlarına kullanılabileceği açıkça izah edilmiştir. Dava konusu olayda hakkın süjesi mirasçılardır. Bu konuda bir anlaşmazlık yoktur. İhlal edilen hakkın kendisi, umuma arz hakkıdır. Sadece bu hakkın ihlali, Yargıtay'ın bu tarihli kararına göre, manevi tazminat hakkı vermemektedir. İzinsiz umuma arz etme halinin eser sahibinin şeref ve haysiyetini zedelediği ve de izinsiz umuma arz edilen eserde mahiyet bozucu bir değişiklik yapılmadığı bu davada Yargıtay, davacıların manevi tazminat taleplerini reddetmiştir. Yargıtay'ın, m.19/1'e manevi tazminat hakkı tanımayan, bu hakkı sadece m. 19/2'ye tanıyan görüşlerine bu kararda da şahit olmaktadır.

²⁶⁵ 11. H.D., 21.11.2017, E. 2016/3228, K. 2017/6398, (Yargıtay Veritabanı).

²⁶⁶ 11. H.D., 7.11.018, E. 2017/652, K. 2018/6837, (Yargıtay Veritabanı).

Aynı yönde bir YHGK kararından daha önce de bahsetmiştik ki, 2008 tarihli bu karar da m. 19/1 ve m. 19/2 arasındaki kesin bir ayrım olduğuna işaret etmiştir.²⁶⁷ Kararda, umuma arz yetkisinin ihlalinin tek başına manevi tazminat hakkı doğurmadığı, bu hakkın eser sahibinin şeref ve itibarını bozucu şekilde yahut eserde değişiklik yapmak suretiyle kullanılması halinde manevi tazminat istenebileceğini dile getirmiştir.

Yargıtayın yukarıda bahsettiğimiz kararlarında, FSEK m. 19/1 kapsamındaki umuma arz yetkisinin ihlalden bahsedilmiştir. M. 19/1 kapsamındaki haklardan bir diğeri, adın belirtilmesini isteme hakkıdır. Yargıtay, 1.10.2018 tarihli kararında bu hakkın, m. 19/2 kapsamındaki muhtevalardan olan m. 15/3'e uygun halinde yine hak sahibine manevi tazminat hakkı tanımıştır.²⁶⁸

Bu bahiste incelediğimiz güncel Yargıtay kararlarına göre, halen manevi tazminat açısından m. 19/1 ve m. 19/2 ayrımını sürdürdüğünü, m.19/1'e manevi tazminat hakkı tanımazken m. 19/2'te bu hakkı tanıdığını görmekteyiz.

2.6. Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Manevi Hakları Kullanabilecek Kişiler

2.6.1. Genel Olarak

FSEK m. 19'da, eser sahibinin ölmesinden sonra bir kısım manevi hakların belirli kişilerce kullanılabileceği yazılmıştır. Kanunun 19/1 maddesi, eser sahibinin ölümünden sonra, şahsiyet hakları gibi ölümle birlikte yok olmayan manevi hakların nasıl kullanılacağı hususunu izah etmektedir.²⁶⁹ FSEK m. 19'un kullanılma alanı, tamamlanmış eserler ile sınırlıdır. Ancak, esere varma yolunda ilerleyen çalışma, ölüm anında tamamlanmamış olsa dahi, eğer ki eser sayılabilecek bir düzeye ulaşmışsa, FSEK m. 19 hükümlerinden faydalanabilecektir.²⁷⁰

²⁶⁷ 11. H.D., 28.5.2008, E. 2008/11-368, K. 2008/393, (Yargıtay Veritabanı).

²⁶⁸ 11. H.D., 1.10.2018, E. 2016/14994, K. 2018/5883, (Yargıtay Veritabanı).

²⁶⁹ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 111.

²⁷⁰ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 204; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667.

Kanun manevi hakların eser sahibinin ölümünden sonraki durumuyla ilgili olarak ayrı bir durum öngörmüştür. FSEK m. 19'a göre, eser sahibi, maddede sayılan manevi haklarının kullanılış tarzını sağlığında tespit etmemişse, bu yetkilerin kullanılması onun ölümünden sonra vasiyeti tenfiz memuruna aittir. Bu tayin edilmemişse yetkileri kullanma hakkı sırasıyla eşi ile çocuklarına ve mansup mirasçılara, ana babasına, kardeşlerine aittir. Bu maddenin devamı hükümlerinde eser sahibinin ölümünden sonra hangi manevi haklarının ne şekilde kullanılabileceği detaylı olarak yazılmıştır.

Bir sinema eseri tamamlandıktan sonra yönetmen ölürse, yönetmenin umuma arz ve adın belirtilmesi haklarını kullanmak için birisini yetkilendirip yetkilendirmediğine bakılmalıdır. Eğer eser sahibi böyle bir belirleme yapmadıysa, bu yetkilerin kullanılması öncelikle vasiyeti tenfiz memuruna bırakılır ve fakat o kişi de tayin edilmemişse, kanun gereği sağ eş ile çocuklar, atanmış mirasçılar, anne baba ve kardeşler yetkilerin kullanılması konusunda hak sahibidirler.²⁷¹

2.6.2. FSEK m. 19/1'deki Manevi Hakları Kullanabilecek Kişiler

FSEK m.19/1, eser sahibinin ölümünden sonra, bu fıkra yazılı hakların kimler tarafından kullanılacağını belirlemiştir. Maddeye göre, ilk olarak, eser sahibi, bu yetkilerin kullanılmasını tespit ettiği bir kişiye bırakmış olabilir. Eğer bunu yapmamışsa bu yetkilerin kullanılması birinci olarak vasiyeti tenfiz memuruna aittir. Vasiyeti tenfiz memuru tayin edilmemiş yahut herhangi bir sebeple görevini yapamaz hale gelmişse, hakkın kullanımı ikinci olarak eş, çocuk, mansup mirasçılara, onlar yoksa üçüncü olarak ana babaya, onlar da yoksa dördüncü olarak kardeşlere aittir.²⁷²

Eser sahibi hayattayken, FSEK m. 19/1'de sayılı haklar bakımından, eserini tamamlamış ama umuma arz etmemiş ya da umuma nasıl arz edileceğini vasiyetnamesinde belirterek bu işin yapılmasını bir kişiye bırakmış olabilir. Ya da

²⁷¹ Tosun, *Manevi Haklar*, 350; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 43.

²⁷² Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 285; Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 671; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 89; Bellican, *Manevi Haklar*, 255; Belen, *Manevi Haklar*, 246-247; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 34.

eser sahibi olarak belirtilip belirtilmeyeceğini, eser üzerinde hangi adla anılmak istediğini belirlemiş ve bu işleri yapmak için birini yetkilendirmiş olabilir.²⁷³ Bu kişi kimi zaman mali hakları devralmış olan kimse, kimi zaman bir yakın, kimi zaman bir sanat uzmanıdır. Bu durumda manevi yetkileri kullanacak olan kişi bellidir ve miras bırakanın yaptığı bu belirleme bütün mirasçıları bağlar.²⁷⁴ Hakları kullanmak üzere eser sahibince tespit edilen kişi gerçek kişi ya da bir tüzel kişi²⁷⁵ veya bir meslek birliği olabilir.²⁷⁶

Eser sahibinin, kendisinin ölümünden sonra manevi hakların kimler tarafından kullanılacağını belirlemesi, ölüme bağlı tasarruf hükmündedir. Ölüme bağlı tasarruflar vasiyetname yahut miras sözleşmesi şeklinde olabilir. Eğer ki eser sahibi manevi haklarının kullanılmasını bir ölüme bağlı tasarruf ile bir başkasına bırakmışsa, artık kanunda sayılı diğer kişiler tarafından kullanılamaz. Haklar ölüme bağlı tasarrufta bulunulan kişi tarafından kullanılacaktır.²⁷⁷ Sağlar arası yahut bir ölüme bağlı tasarrufla yetkilendirilmiş olan bu kişiler, m. 14/1 ve m. 15/1 ‘de yazılı haklar bakımından, sadece eser sahibinin son arzularına göre davranma yükümlülüğü altındadırlar. Hakların kullanılması yetkisini devir almış değillerdir. Sadece ölen eser sahibinin hakların kullanımı için bir belirleme yapmış olması neticesinde, hakları o belirlemeye göre kullanma borcu altına girmişlerdir.²⁷⁸ Kanunun 19/1 maddesine göre kullanılacak haklar olan eser sahibinin umuma arz ve

²⁷³ Tosun, *Manevi Haklar*, 323; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 128; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 424; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667.

²⁷⁴ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 202-203; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 233.

²⁷⁵ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 288; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667.

²⁷⁶ Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 44; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 178; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 667.

²⁷⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 96; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 542; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 54; Tekinalp, 176; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 233.

²⁷⁸ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 177-178; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 668.

adın belirtilmesi konusunda bir belirleme yaptığı durumlarda, hakkı kullanmakla yetkili olanlar, eser sahibinin bu arzusunu yerine getirdiklerinde artık başkaca yapılacak bir eksik kalmamış olur.²⁷⁹

Eser sahibi manevi hakların kullanım tarzını tespit etme yetkisi ile ilgili olarak sağlar arası yahut ölüme bağlı tasarruf ile bir belirleme yapmamış, bir kimseye yetki vermemişse, FSEK m. 19/1 hükmüne göre, m. 14/1 ve m. 15/1’de sayılı olan manevi haklar, öncelikle, vasiyeti tenfiz memuru tarafından kullanılacaktır. Vasiyeti tenfiz memurunun olmadığı durumlarda ise, manevi hakları kullanma yetkisi, yakınlarla geçecektir. Bunlar birinci olarak sağ kalan eş, çocuklar ve mahsup mirasçılar, ikinci olarak ise anne baba ve kardeşlerdir.²⁸⁰ Vasiyeti tenfiz memuru, ancak eser sahibinin hayatta iken yapmış olduğu bir tasarruf ile belirlenmiş olabilir. Diğer bir ifadeyle, her zaman bir vasiyeti tenfiz memurunun olması söz konusu olmayacaktır. Bu sebeple, her ölüm neticesinde bir vasiyeti tenfiz memurunun mutlak surette var olması söz konusu değildir.²⁸¹

Vasiyeti tenfiz memuru, MK’da vasiyeti gerçekleştirme görevlisi olarak tarif edilmiştir. Vasiyeti tenfiz memuru MK’ya göre fiil ehliyeti olan, mirasın, mirisin son arzularına uygun bir şekilde tasfiye edilmesi için miras bırakan tarafından vasiyetname yoluyla belirlenen kişidir. Eser sahibi tarafından vasiyeti tenfiz memuruna manevi haklarını kullanması için vasiyetnamede özel bir yetki verilmiş olması gerekmez. Genel olarak mirasın tasfiyesi için yetkili görülmüş vasiyeti tenfiz memuru, manevi hakları da kullanma yetisine sahiptir.²⁸² MK’da vasiyeti tenfiz memurluğu kurumunun getirilme sebebi, miras açıldığında tereke içerisindeki aktif ve pasiflerin tarafsız bir el tarafından ve miras bırakanın son arzularına göre,

²⁷⁹Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 668.

²⁸⁰Ayiter, *Fikir ve San’at*, 203; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 288; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 285; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 669; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 90.

²⁸¹Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 424; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 669.

²⁸²Ateş, *Eser Sahipliği*, 97; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 669.

çekişmesiz bir şekilde tasfiyesini sağlamaktır.²⁸³ Bu son arzular, miras bırakanın vasiyeti tenfiz memurunu atama iradesini gösterdiği vasiyetnamede olabileceği gibi, bir başka vasiyetname içerisinde, hatta bir miras sözleşmesi içerisinde olabilir.²⁸⁴ Eser sahibinin vasiyeti tenfiz memuru ataması yetkisinin hukuki dayanağı, ölüme bağlı tasarruftur.²⁸⁵ Miras bırakanın vasiyeti tenfiz memurunu atamasında temel duygu, o kişiye duyduğu güven ve bağlılık özelliğidir. Vasiyeti tenfiz memuru olarak gerçek kişilerin yanında özel hukuk ya da kamu hukuku tüzel kişilerinin de atanması mümkündür.²⁸⁶ FSEK m. 9'da belirtilen vasiyeti tenfiz memurunun mutlaka vasiyetname ile atanmış olması gerekmemektedir. Çünkü FSEK genel olarak vasiyeti yerine getirme görevlisinden bahsetmiş, görevlinin eser sahibinin son arzularını yerine getirmek için atandığına dair bir koşula değinmemiştir.²⁸⁷

Vasiyeti tenfiz memurunun görevini yerine getirmeden ölmesi yahut ehliyetini yitirmesi söz konusu olabilir. Bu durumda manevi hakkın kullanma yetkisi FSEK m. 19/1'de sayılı yakınlarla geçecektir.²⁸⁸

FSEK'in m.19/1 ile yetki vermiş olduğu yakınlar, miras bırakanın yasal mirasçılardır. Manevi hakların kullanılması ile ilgili olarak yakınlarla bırakılmış olan kullanım yetkisini, miras yoluyla yakınlarla geçen diğer malvarlığı haklarındaki kullanım yetkisi ile karıştırmamak gerekir. FSEK'e göre yakınlar manevi hakka mirasçı kimliği ile değil, yasanın kendilerine bir hak tanınması sonucu sahip olacaklardır.²⁸⁹ Halil Arslanlı, manevi hakların yakınlarının bu yetkileri mirasçılık

²⁸³ Cem Akbıyık, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, 1. bs. (İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2012), 17.

²⁸⁴ A.g.e., 5.

²⁸⁵ Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 424; Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 125; Bellican, *Manevi Haklar*, 255.

²⁸⁶ Akbıyık, *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, 8.

²⁸⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 97

²⁸⁸ Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 125.

²⁸⁹ Bellican, *Manevi Haklar*, 270.

sıfatıyla kullanacağını savunur. Arslanlı'ya göre manevi haklar miras ile intikal eder.²⁹⁰ Bunu, Arslanlı'nın, manevi hakları kullanma yetkisine sahip olan yakınları, mirasçı olarak nitelendirmesinden anlıyoruz.

FSEK m. 19/1'e göre vasiyeti tenfiz memuru atanmamışsa, memur ölmüşse yahut haklarını kullanamayacak duruma gelmişse, manevi hakları sırasıyla eş ve çocuk ile masup mirasçılar, anne baba ve kardeşler kullanabilecektir.²⁹¹ Bu yakınlar eser sahibinin halefi olmadıkları için, yakınların bu hakları kazanmaları asli iktisap hükmündedir. Çünkü bu manevi hakkı miras yoluyla ve miras hükümlerince değil, yasanın düzenleyişi sebebiyle kazanmışlardır.²⁹² Doktrinde kabul edilen görüş yakınların bu manevi hakları, mirasçılıktan bağımsız ve yasadan kaynaklı olarak kazandığı yönündeyse de, Yargıtay'ın aksi yönde kararları da mevcuttur.²⁹³

Yakınlar, kanundaki sıraya göre yetkilerini miras bırakanın arzusuna göre, eğer böyle bir arzu yoksa kendi tercih ettikleri şekillerde kullanırlar. Sıraya göre yetkili olan kişi hakkını kullandığı zaman, sonraki yetkili buna itiraz edemez. Sırası geldiği halde makul süre içinde yetkisini kullanmayan hak sahibi, manevi hakkı kullanma yetkisinin bir diğer sıraya geçmesine izin vermiş olur.²⁹⁴

Kanaatimizce, FSEK m. 19/1, manevi hakları kullanacak kişileri tespit ederken, kendi içerisinde bir sınıf sistemi oluşturmuştur. O halde diyebiliriz ki, FSEK hükümlerince oluşturulan sınıf sisteminde, vasiyeti tenfiz memurunun ölmesi yahut haklarını kullanacak durumda olmaması yahut böyle bir ölüme bağlı tasarruf yapılmaması halinde manevi hakları kullanacak sınıf sağ kalan eş, çocuklar ve mansup mirasçılar sınıfıdır.

²⁹⁰ Bellican, *Manevi Haklar*, 270-271; Arslanlı, *Manevi Haklar*, 90.

²⁹¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 97.

²⁹² Merdivan, *Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması*, 119; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 43, Bellican, *Manevi Haklar*, 270.

²⁹³ Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 44.

²⁹⁴ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 671; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 290.

Kanun koyucu m. 19/1'deki manevi hakların eş, çocuklar ve mansup mirasçılar tarafından kullanılmasında bir sıra öngörmemiştir. Kanun koyucunun madde metninde kullanmış olduğu bağlaçlardan, bu üç grup yetkilinin, hakları kullanma konusunda sırayla değil, birlikte yetkili olduklarını göstermektedir. Bu yetkileri kullanma açısından, eş ile çocuklar ve mansup mirasçılar arasında öncelik sırası yoktur. Haklar bu kişilerin tamamının iştirakiyle kullanılacaktır.²⁹⁵ Atanmış mirasçılarının manevi hakları kullanmasının söz konusu olması, öncesinde ancak bir ölüme bağlı tasarrufun söz konusu olmasıyla olabilir. Eser sahibince yapılmış bir ölüme bağlı tasarrufun olmaması durumunda, terekesi için atanmış olduğu bir mirasçı olmayacaktır ve FSEK anlamında atanmış mirasçının manevi hakkı kullanımı gündeme gelmeyecektir.²⁹⁶ Bu kişilerin hepsi hayatta ise ve yetkileri kullanma durumunda anlaşılmazlarsa, FSEK m. 19/5'e göre, mahkeme, eser sahibinin muhtemel arzusuna göre bir neticeye hükmedecektir.

FSEK m. 19/1'de, vasiyeti tenfiz memurundan sonra yetkili kişilerin sağ kalan eş ve çocuklar olması, medeni hukuktaki eşin birinci zümre ile birlikte mirasçı olması durumuna benzerdir. Ancak medeni hukukta, eğer ki çocuklar ölmüşse, mirasın torunlara geçme hali söz konusudur. FSEK hükümlerine göre ise, yetki eş ve çocuklarda ise, çocukların ölmüş olması durumunda yetki torunlara geçmeyecektir. Bu da, FSEK'teki sınıf sisteminin, medeni hukuktaki zümre sisteminden farklı olduğunun bir göstergesidir.²⁹⁷ Çocuklar yoksa, eş, manevi hakları tek başına kullanır. Çocuklar ve eş hayattaysa, manevi hakları birlikte kullanmak durumundadırlar.²⁹⁸

²⁹⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 98-99; aynı yönde Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 290; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 670.

²⁹⁶ Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 425; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 113.

²⁹⁷ Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 112; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 424; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 670.

²⁹⁸ Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 112; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 670.

Eş çocuk ve mansup mirasçılarının olmaması durumunda hakları kullanma hakkı anne babaya ait olacaktır. Anne ve baba hakları oybirliği ile kullanırlar.²⁹⁹ Anne ve babadan bir tanesi ölmüşse, kalan, bu yetkiyi tek başına kullanır.³⁰⁰ Anne ve babanın da olmaması durumunda, hakları kullanma yetkisi kardeşlere geçer. Kardeşler birden fazla iseler bu hakları oybirliği ile kullanmak zorundadırlar.³⁰¹ Aralarında ihtilaf çıktığında mahkeme ihtilafı miras ortaklığına ilişkin kurallar dahilinde çözer.³⁰²

Normal şartlarda, FSEK m.19/1’de sıralanan kişilerden, bir üst derecedeki kişilerin var olması halinde, bir alt grup, manevi hakları kullanamaz. Ancak, somut olayın koşullarına göre, eğer ki yetkili kılınan grup, makul süre içerisinde hakkını kullanmazsa, bir sonraki yetkili olacak grup, manevi hakları kullanabilecektir.³⁰³

2.6.3. FSEK m. 19/2’deki Manevi Hakları Kullanabilecek Kişiler

Bu hükümde var olan haklar, FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3’te yazılı olan haklardır. Bu haklar daha önce açıklandığı için burada ayrıntısına girilmeyecektir. Bu maddede yazılı hakları kullanabilecek kişiler, Merdivan’a göre, eser sahibinin yakınları olan birinci kademedede sağ kalan eş, çocuklar, mansup mirasçılar, ikinci kademedede anne baba ve üçüncü kademedede kardeşlerdir.³⁰⁴ Merdivan, FSEK m. 19/2’deki hakların kullanımında, vasiyeti tenfiz memurunu hak sahibi olarak dile getirmemiştir. Erel ise, manevi hakları kullanacak kişiler arasında m. 19/1 ve m. 19/2 ayrımı yapmamış, vasiyeti tenfiz memuru olmaması halinde bu hakların kullanımını birinci olarak eş çocuk ve mansup mirasçılara, ikinci olarak ana babaya, üçüncü olarak da kardeşlere bırakmıştır.

²⁹⁹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 99; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 670.

³⁰⁰ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 670.

³⁰¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 99.

³⁰² Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179.

³⁰³ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 290; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 671.

³⁰⁴ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 177-178; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 673.

Bu madde gereğince hakları kullanmaya yetkili olanlara verilmiş yetkiler, eserin mahiyetini bozan yahut eser sahibinin şeref ve haysiyetine gölge düşüren durumları engellemek ve fakat böyle bir durum gerçekleşmişse de, bu durumu ortadan kaldırmaya yönelik eylemde bulunmaktır. Bu sebepten dolayı kanun ile yetkilendirilmiş kişiler, eser sahibinin muhtemel iradesine göre davranmak zorundadırlar.³⁰⁵

2.6.4. Manevi Hakların Mali Hak Sahiplerince Kullanılması (FSEK m. 19/3)

Eser sahibi, manevi haklarını kural olarak kendisi kullanır. Ancak kanunda bir istisna vardır ki, eser sahibinin aksi iradesine rağmen, manevi haklar, üçüncü kişilerce kullanılabilir. Bu durum, FSEK m.19/3'te belirtilen, eser sahibinin ölmüş olması ve m. 19/1 ve 19/2'deki kişilerin yetkilerini kullanmamaları halinde, mali hak sahibinin, meşru bir menfaat, olmak kaydıyla, FSEK m. 14/3, m.15/3 ve m.16/3'teki manevi hakları kullanmasıdır.³⁰⁶

Kanun hükmüne göre mali hak sahiplerinin kanunda yazılı manevi hakları kullanmaları, iki şartın bir araya gelmesiyle mümkündür. Bunlardan biri hayatta ise eser sahibinin, eser sahibi ölmüşse kanunda mali hak sahibinden önce yetkili kılınmış kişilerin bu haklarını kullanmamaları ve de mali hak sahibinin bu hakkı kullanmada meşru bir menfaatinin olmasıdır. Mali hak sahibi, ancak bu iki durumun birleşmesi halinde söz konusu hakları kullanabilecektir.³⁰⁷ Kanun, eser sahibi ve 1. ile 2. fıkralarca yetkili olanların bu yetkilerini kullanmamaları halinde, mali hak sahibinin,

³⁰⁵ Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 129; Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 674.

³⁰⁶ Mustafa Ateş, “İşin Görülmesi Sırasında İşçi Tarafından Meydana Getirilen Eser Üzerinde Telif Hakları”, *Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim*, 1. bs. (Ankara: Adalet Yayınevi, 2016), 425; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 168; Bellican, *Manevi Haklar*, 255-256; Belen, *Manevi Haklar*, 247; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 35.

³⁰⁷ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 202; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 287; Ateş, *Eser Sahipliği*, 100; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 290; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 115; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 45.

meşru bir menfaati olması durumunda³⁰⁸, manevi hakkı da kullanabileceğini yazmıştır. Kanunda sayılı manevi hakları, vasiyeti tenfiz memuru, o tayin edilmemişse sırasıyla eş, çocuk ve mansup mirasçılar, anne baba ve kardeşler kullanmamışlarsa, eser sahibinden mali hak devralmış olan kimse, bu iki şartın birleşmesi durumunda kullanabilecektir.

Kanunun bu maddesi gereğince mali hak sahipleri tarafından kullanılacak bu haklar, m. 14/3'te yazılı umuma arzın sahibinin şeref ve haysiyetine dokunmasıyla, m. 15/3'te yazılı hakkın hakiki sahibinin mahkemeden tespit edilmesini istemekle ve de m. 16/3'te yazılı itibarı zedeleyen değiştirmeleri men etme ile ilgili haklardır.³⁰⁹

Manevi haklar eser sahibinin kişilik hakkı ile eşleştirilse de, bazı durumlarda, mali hakkın hukukun istenilen neticesine ulaşabilmesi için, manevi haklar önem taşır. Mali hakkı devralan kişinin, eser sahibi öldükten sonra bir kısım manevi yetkilere de sahip olduğunun kabulü gerekir.³¹⁰ Mesela çoğaltma, yayma gibi mali hakkı devralan kişinin, bu mali haktan faydalanabilmesi için, umuma arz yetkisine de sahip olması gerekir.³¹¹

FSEK m. 19/3 'te mali hak sahiplerinin sadece m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3 'teki hakları kullanabileceği yazılmış olsa da, m. 14/1, m. 15/1 ve m. 16/1'deki hakların mali hak sahiplerince kullanılmayacağını düşünemeyiz. Çünkü mali hakkı devralmış kişinin, bu haktan faydalanması için, aynı zamanda m. 14/1, m. 15/1 ve m. 16/1'deki hakları da kullanması gerekebilir. Bu sebeple, öğretide savunulduğu üzere, mali hakların devri halinde, gerekli olduğu ölçüde, m. 14/1, m. 15/1 ve m. 16/1 deki hakların da mali hak sahiplerince kullanılacağını kabul etmek gerekir.³¹²

³⁰⁸ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 129; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 675; Ateş, *Eser Sahipliği*, 100; Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 123.

³⁰⁹ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 202.

³¹⁰ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 201; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 287.

³¹¹ Tosun, *Manevi Haklar*, 330.

³¹² Ateş, *Eser Sahipliği*, 99; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 287.

Mali bir hak olan temsil ya da çoğaltma hakkının devredilmiş olması, neticede meydana çıkacak ürünün kamuya sunulması manevi hakkını da içerir. Eser sahibince devredilen bu çoğaltma hakkı neticesinde meydana gelecek yeni ürünün kamuya sunulması izni, eser sahibi tarafından, çoğaltma hakkı bitişigince, mali hak sahibine verilmiştir.³¹³

Mali hakkı bir sözleşme ile devralanlarla birlikte, hakkı kanunun verdiği yetkiye göre iktisap edenleri de bu madde kapsamında değerlendirmek gerekir. FSEK kapsamında iş görme sırasında eser meydana getirenlerin çalıştıranları, yine FSEK kapsamında sinema eseri hariç olmak üzere eseri elbirliği ile meydana getirecek kişileri toplayan yatırımcı ve kendi planına göre eser meydana getirmeleri için yazarları bir araya getiren yayımcı bu kapsamdadır. Bu kişiler, mali hakları kullanım yetkisini almamış olsalar dahi, FSEK m. 19/3'teki iki şartın bir araya gelmesi halinde, fıkrada yazılı hakları kendi namlarına kullanabilirler.³¹⁴

2.6.5. Manevi Hakların Kültür Bakanlığınca Kullanılması (FSEK m. 19/5)

FSEK m. 19/5'e göre, FSEK m. 18'de sayılan kişiler ile FSEK m. 19'da sayılan kişilerden hiçbir tanesi bulunmaz veya bulundukları halde yetkilerini kullanmazlarsa, ya da bunlardan hariç olarak m. 19/2'de belirtilmiş olan süreler bitmişse, eserin memleket kültürü açısından önemli görülmesi durumunda, Kültür Bakanlığı, FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3'te belirtilen hakları, kendi namına kullanabilecektir.³¹⁵ Kanunun bu hükmü ile eseri meydana getirenin itibarını zedeleyerek umuma arz edilmesini önleme, eser sahibinin itibarını düşüren eylemleri menetme konularında devlete yetki verilmiştir.³¹⁶

³¹³ Beşiroğlu, *Fikri Hukuk Dersleri*, 455.

³¹⁴ Tosun, *Manevi Haklar*, 331; Ateş, *Eser Sahipliği*, 100; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 675 -676.

³¹⁵ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 202; Tosun, *Manevi Haklar*, 333; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Bellican, *Manevi Haklar*, 256; Belen, *Manevi Haklar*, 248; Belen, *Manevi Haklar ve Manevi Tazminat*, 34-35.

³¹⁶ Ateş, *Eser Sahipliği*, s. 101.

Kültür Bakanlığı tarafından bu yetkinin kullanılabilmesi için bazı şartların varlığı gerekmektedir. Temel şart, eserin memleket kültürü açısından bir öneme sahip olmasıdır. Kaşgarlı Mahmut'un Divan-i Lügatit Türk adlı eser, yahut Mevlana Celalettin Rumi'nin Mesnevi adlı eseri, toplumun kültürel mirası haline gelmiş eserlerdir ve bu şekilde devlet eli ile korunmaya ihtiyaçları vardır.³¹⁷ Kültür Bakanlığı'nca yetkinin kullanılması için gerekli olan diğer şart, madde FSEK m. 18 ve m. 19'da belirtilen kişilerin hiç bulunmamaları yahut bu haklarını kullanmamaları gerekmektedir. Bir diğer şart ise, m. 19'a göre manevi hakları kullanma yetkisine sahip olan kimselerin, eser sahibinin ölümünün üzerinden 70 yıl geçmesi sebebiyle bu yetkileri kullanamayacak hale gelmiş olmaları gerekmektedir.³¹⁸ Manevi hakların devlet eliyle kullanılmasının en önemli şartı, eserin memleket kültürü açısından önem arz etmesidir. Bu şartın yanında, diğer bahsettiğimiz şartlardan herhangi birinin olması halinde, Kültür Bakanlığı kanunda yazılı manevi hakları kullanabilecektir.³¹⁹

Manevi hakların Kültür Bakanlığı'nca kullanılmasını düzenleyen FSEK m. 19/5, maddenin diğer fıkralarında sayılanlarla birlikte, bir de m. 18'de sayılan kişilerden bahsetmiş, bu kişilerin de haklarını kullanmamaları halinde yetkinin Kültür Bakanlığı'na geçeceğini söylemiştir. Ancak yürürlükteki FSEK m.18, manevi hakları değil, mali hakları düzenlemektedir. Mali hak sahiplerinin manevi hakları kullanmalarına dair düzenleme zaten bir başka maddede yapılmıştır. Merdivan'a göre, burada bir hata söz konusudur. Kanun 1983 senesinde m. 19/5, m.18'e atıf yaptığında, m. 18, manevi hakları düzenlemekteydi. Daha sonra m. 18 değiştirilmiş, bu maddede mali haklar işlemiştir. Ancak, m. 19/5'te, m. 18'e yapılmış olan atıf unutulmuş ve değiştirilmemiştir. Kanun m. 19/5'te geçen m. 18 atfını bu şekilde düşünmek ve yorumlamak gerekmektedir.³²⁰ Ateş'e göre ise, m. 18'de belirtilen bir işin görülmesi sırasında eser meydana getiren memur, hizmetli ve işçiler, eserin

³¹⁷ A.g.e., 102.

³¹⁸ Ateş, *Eser Sahipliği*, 101-102; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 676.

³¹⁹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 103.

³²⁰ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 676-677.

gerçek sahipleridir. Bu kişileri çalıştıranlar ise, eser üzerindeki mali hakları kullanacak kişilerdir. Manevi haklar ise, eseri meydana getiren asıl sahipler tarafından kullanılacaktır. Netice itibariyle, Kültür Bakanlığının bu hakları kullanabilmesi için, m. 18’de belirtilen gerçek eser sahiplerinin ölmüş olması ve de m. 19’da hakları kullanma yetkisine sahip kimsenin bulunmaması gerekir.³²¹

2.7. Manevi Hakların Kullanılması Süresi

Kanunda sayılı olan bütün manevi haklar eser sahibince hayatta olduğu sürece kullanılabilir. Eser sahibinin ölümünden sonra kanun, yakınlar tarafından kullanılabilen olan manevi hakları korunma süreleri açısından ikili bir ayrıma gitmiştir.

2.7.1. FSEK M.19/2’deki Manevi Haklar Bakımından

FSEK m. 19/2’ye göre, FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3’te sayılı olan manevi haklar, kanunda m. 19/1’de sayılmış kişiler tarafından, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl boyunca kendi namlarına kullanılabilir.³²² Bu süre manevi haklarla ilgili bir koruma süresi değildir. Çünkü manevi hakları kullanmak, süre ile sınırlı değildir. Bu süre, kişilerin yetkileri kullanma zamanının üst sınırıdır.³²³ Bu fıkralar, eser sahibinin şeref ve itibarına isabet eden manevi hakların kullanılması ile ilgili içerikleri düzenlemektedir.³²⁴ Bu süre geçtikten sonra muris eser sahibinin yakınları, dava açma hakkına sahip olmayacaklardır.³²⁵ Sadece fikir ve sanat eserleri hukukunda eser sahibi yakınlarına tanınmış olan bu haklara, yakınların hakları da denmektedir.

³²¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 102.

³²² Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 673; Tosun, *Manevi Haklar*, 328; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 425.

³²³ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 176; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 674.

³²⁴ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 543; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 673.

³²⁵ Beşiroğlu, *Fikri Hukuk Dersleri*, 453.

2.7.2. FSEK m. 19/1'deki Manevi Haklar Bakımından (FSEK m. 19/1)

FSEK m. 19/1'de belirtilen manevi hakların ne kadarlık süre ile korunacağına dair bir açıklık yoktur. Bu durumda bu haklar yetkinin bir kimseye bırakıldığı durumlarda o kişi tarafından, değilse vasiyeti tenfiz memuru, o da yoksa eş çocuk ve mansup mirasçılar, onlar da yoksa anne baba ve onların da olmaması durumunda kardeşler tarafından, en son hayatta kalan kişinin ömrü süresince kullanılabilir. ³²⁶ Ancak kanunda var olmamakla birlikte, eser sahibinden veya haleflerinden mali hakkı devralan kimseler, bu haklardan yararlanmanın gerektirdiği ölçüde kanun m. 14/1 ve m. 15/1'deki hakları kullanabilirler. Bu durumda manevi hakların korunma süresi, mali hakların korunma süresi kadar devam eder. ³²⁷

2.7.3. Mali Hak Sahipleri Açısından (FSEK m. 19/3)

Kanunda sayılı manevi hakları, vasiyeti tenfiz memuru, o tayin edilmemişse sırasıyla eş, çocuk ve mansup mirasçılar, anne baba ve kardeşler kullanmamışlarsa, eser sahibinden mali hak devralmış olan kimse, meşru bir menfaati olması şartı ile, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl süre ile kullanabilirler. ³²⁸ Bu kullanma süresi içerisinde, mali hak sahibinin mali hakkının devam etmesi gerekmektedir. Eserin koruma süresinin dolmasından 1 sene önce mali hakka kavuşan kişi, bu yetkiyi en fazla 1 yıl süre ile kullanabilecektir. ³²⁹

70 yıl azami süredir. Mali hak sahiplerinin, mali hakların devrinden doğan manevi hakkı kullanma süresi, mali hakkın kullanımı süresi ile sınırlıdır. ³³⁰ Çünkü mali hak sahibine tanınmış yetki, manevi hak sebebiyledir. ³³¹ Eser sahibi ölmeden bir sene

³²⁶ Ateş, *Eser Sahipliği*, 103; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 672.

³²⁷ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 287.

³²⁸ Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 45; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 675.

³²⁹ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 675.

³³⁰ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 675.

³³¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 104.

önce yayın hakkını bir başkasına 15 yıl süre ile devretmişse, eser sahibi öldükten sonra bu mali hakka bağlı olan manevi hak, 14 yıl süre ile kullanılabilir.³³²

Mali hak sahibinin kullanabileceği manevi haklar, FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3'te belirtilen haklardır. Mali hak sahipleri, eserin, eser sahibinin şerefine dokunacak tarzda arz edilmesi ve yayımlanmasına (m.14/3) karşı koyabilir, eser sahibinin kim olduğu konusunda tartışma olan durumlarda eser sahipliğinin tespiti davası açabilir (m.15/3), eser sahibini itibarsızlaştıran veya eseri kendi özelliğinden ayıran değişikliklere karşı (m. 16/3) dava haklarını kullanabilirler.³³³

2.7.4. Kültür Bakanlığı Açısından (FSEK 19/5)

Kültür Bakanlığı'nın manevi hakları kullanması ile ilgili bir süre kanunda öngörülmüş değildir. Eser sahibinin ölümünden sonra 70 yıl geçmiş olması halinde, eserin memleket kültürü için önemli olması halinde, FSEK m. 14/3, m. 15/3 ve m. 16/3'te bulunan manevi haklar, Kültür Bakanlığı tarafından süresiz olarak kullanılabilir.³³⁴

2.8. Yetkili Kişilerin Birden Fazla Olması Durumunda Manevi Hakların Kullanılması

FSEK m.19/4, m.19 kapsamında manevi hakları kullanma yetkisine sahip olan kişilerin birden fazla olması durumunda, hakkın kullanımı konusunda anlaşamadıkları hallerde, mahkemenin, eser sahibinin muhtemel düşüncesine göre bir karar vereceği hüküm altına alınmıştır.

Merdivan'a göre, bu hüküm, eser sahibi öldükten sonra hakkı kullanma yetkisine sahip olan kişilerin eser üzerindeki hak konusunda anlaşamamaları halinde uygulanacak bir hüküm olup, eserin birden fazla sahibinin olması halinde eser

³³² A.g.e., 104.

³³³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 287-288.

³³⁴ Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 677; Ateş, *Eser Sahipliği*, 104.

sahiplerinin anlaşılamamaları durumunda uygulanacak bir durum değildir.³³⁵ Tekinalp'e göre ise, eser sahibinin birden fazla olması durumunda da, m. 19/4 hükmü uygulama alanı bulacaktır.³³⁶

2.9. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Halinde Manevi Hakların Kullanılması

2.9.1. Genel Olarak

FSEK, eser sahibinin birden fazla olması halini iki şekilde belirlemiştir. Bir tanesi, MK'daki müşterek mülkiyet hükümlerine benzer neticeler doğuran paylı eser, diğeri ise MK'da ölenin miras hükümlerinin tabi olduğu iştirak mülkiyet hükümleri benzeri iştirak halindeki eserdir. Kanaatimizce manevi hakların nasıl kullanılacağını inceleyeceğimiz bu iki eser halinden birincisine müşterek eser, ikincisine iştirak halinde eser demek daha yerine oturur bir kullanım olacaktır. Fakat, kanunun 64. maddesinin başlığı olan “*Müşterek eser sahiplerinden birinin ölümü*”, müşterek eser sahipliğinden değil, iştirak halindeki eser sahipliğini konu edinmiştir.³³⁷ Bu sebeple, bir karışıklığa mahal vermemek adına, bu iki eser sahipliği içerisindeki ayrımı, paylı eserlerde ve iştirak halindeki eserlerde olarak incelemek durumundayız.

2.9.2. Paylı Eserlerde Eser Sahibinin Ölümü Halinde Manevi Hakların Kullanılması

Paylı eserlerde, pay sahiplerinden birinin ölümü, ortaklığı kendiliğinden sona erdirmez. Paylı eser sahipleri, ortaklardan birinin ölümü halinde ortaklığın sona ereceğini sözleşme ile belirlemiş olabilirler. Eğer ki böyle bir sözleşme yoksa, amacın bağlılığı devam ettirmek olduğu düşünülür ve sahibi ölmüş olan pay üzerindeki hakların nasıl kullanılacağı sorunu ortaya çıkar. Paylı eser sahiplerinden

³³⁵ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 679; aksi yönde Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179.

³³⁶ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179.

³³⁷ Gökyayla, *Telif Hakkı*, 58; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 47-48.

birinin ölümü üzerine sona ermeyen ortaklık, ancak, bir araya getirilmiş eserlerden bir tanesinin koruma süresinin sona ermesi halinde son bulur.³³⁸

Paylı eserlerde, eseri meydana getirenlerden bir tanesinin ölümü halinde, ölen eser sahibinin haklarının nasıl ve kimlerce kullanılacağı düzenlenmemiştir.³³⁹

Paylı eser, FSEK m. 9'da düzenlenmiştir. Kanuna göre, birden fazla kişinin meydana getirmiş olduğu bir eserde, her eser sahibinin meydana getirdiği kısmın, diğer kısımlardan ayrılması mümkünse, paylı eser sahipliği söz konusudur. Eser sahibinin ölümünden sonra, eser sahibinin o paylı eserdeki müstakil payı üzerinde, manevi haklar, FSEK m. 19 hükümlerine göre kullanılacaktır.³⁴⁰ Manevi haklar açısından, eğer ki eser sahibinin öldüğü anda eser vasfını kazanmamış bir çalışma söz konusuysa, bu halde manevi hakları kullanmaya yetkili olanlar, paylı eserin diğer sahiplerinden bir hak talep edemeyecek ve bu paylı eserle ilgili olarak bir manevi hakkı kullanmaları mümkün olmayacaktır.³⁴¹ Mali haklar ile ilgili olarak ise, daha sonra geniş ayrıntı verilecek olmasına rağmen, müstakil pay üzerindeki mali hakların, eser sahibinin mirasçılara geçeceği hususunu belirtmekte fayda vardır.³⁴² Kısaca toparlayacak olursak, paylı eserlerde, eser sahibinin ölümünden sonra, müstakil pay üzerindeki mali ve manevi hakların intikalinde, FSEK mali ve manevi hakların intikaline ilişkin genel hükümler uygulanacaktır. Kanaatimizce, paylı eserleri meydana getiren eserlerin her birisinin tek başına eser niteliği taşıması ve bir araya gelip tek bir eser oluşturmakla kendilerinden hiçbir eksikliğe sebep olunmaması durumları söz konusu olduğundan, kanun paylı eserlerde eser sahibinin

³³⁸ Ateş, *Eser Sahipliği*, 203; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 272; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 683.

³³⁹ Gökyayla, *Telif Hakkı*, 61; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 237.

³⁴⁰ Ateş, *Eser Sahipliği*, 203; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 179; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 292; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 237; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 683.

³⁴¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 203.

³⁴² Ayiter, *Fikir ve Sanat*, 203; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 61.

ölümünde hakların nasıl kullanılacağına ilişkin olarak bir düzenleme yapma yoluna gitmemiştir.

Paylı eser sahiplerinden bir tanesinin ölmesi halinde o pay üzerindeki mali haklar, ölen eser sahibinin mirasçılara intikal eder. Bu, paylı eserde mali hakların intikali ile ilgili bir durumdur. Ancak, bazı hallerde, bir mali hakkın kullanılması aynı zamanda manevi hakkın kullanılması neticesini de doğurur. Bazı hallerde ise manevi hakkın tek başına kullanılması söz konusu olur. Böyle durumlarda, FSEK m. 9/2 gereğince, eseri meydana getiren sahipler, ölen eser sahibinin m. 19 gereğince manevi haklarını kullanmaya yetkili olan kişilerden, kanuni ifade ile eserin tümünden değiştirilmesi yahut yayımlanması için müsaade vermelerini isteyebilirler.³⁴³

2.9.3. İştirak Halindeki Eserlerde Eser Sahibinin Ölümü Halinde Manevi Hakların Kullanılması

FSEK m. 10, iştirak halinde eser sahipliğini düzenlemiştir. Kanuna göre, birden fazla kişi tarafından meydana getirilmiş olan eserin, eser sahiplerinin meydana getirdikleri kısımların birbirinden ayrılması formatında parçalara bölünmesi mümkün olmuyorsa, eserin sahibi, eseri meydana getirenlerin birliğidir.

Eser sahiplerinin hepsinin aynı anda ölmesi durumunda, kural olarak birlik sona erer.³⁴⁴

İştirak halindeki eser sahipliğinde, eser sahiplerinden birisinin ölmesi halinde mali hakların ne olacağı hususu, FSEK m. 64'te yer almaktadır. Kanun, bu konuda manevi haklarla ilgili olarak özel bir düzenleme yapmamıştır. Bu sebeple, kanunun manevi hakların kullanılması hususunu düzenleyen maddesi olan 19. Maddeyi burada incelemek durumundayız. Genel olarak, iştirak halindeki eserlerde, eser sahiplerinden birinin ölmesi halinde, ölen eser sahibinin manevi hakları FSEK m.

³⁴³ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 203; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 545; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 683.

³⁴⁴ Ateş, *Eser Sahipliği*, 225; aksi yönde, Ceren Demirel, *Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 10. Maddesi Bağlamında Birden Fazla Eser Sahibi Tarafından Meydana Getirilen Eserler Ve Eser Sahipleri Birliği*, 1. bs., (Ankara: Ostim OSB, 2017), 171.

19’da yazılı kişilerce kullanılabilir. ³⁴⁵ Yetkili kişiler, manevi hakları diğer eser sahipleri ile birlikte oybirliği ile kullanmak durumunda iken, sadece ölen eser sahibini ilgilendiren durumlarda tek başlarına hareket edebilirler. ³⁴⁶

2.9.3.1. Eser Sahibinin Eser Tamamlanmadan Önce Ölmesi

Ayiter’e göre, eser sahibinin eserin tamamlanmadan önce ölmesi durumunda, m. 19 gereğince manevi yetkileri kullanmaya yetkili sayılan kişilerce manevi hakların kullanılması söz konusu değildir. Çünkü henüz ortada kullanılacak bir hak yoktur. Manevi yetkiler, ancak eser alenileştikten sonra FSEK m. 19’da yetkili kılınmış kişilerce kullanılabilir. ³⁴⁷ Bozbel, ve Erel de Ayiter ile aynı görüşü savunmaktadır. Merdivan’a göre ise, eser tamamlanmamış olduğu halde eğer ki eser sayılmaya varabilecek bir düzeyi yakalamışsa, birlikte eser sahiplerinden bir tanesinin ölümü halinde, manevi yetkiler, m. 19’daki yetkili kişilerce kullanılabilir. ³⁴⁸ Ateş, Öztan ve Tekinalp, Merdivan ile aynı yönde düşünmektedir.

Ateş’e göre, belirli seviyeye gelmemiş eserler hakkında, eser sahibinin ölmesi durumunda, somut olaya göre eserin üzerinde manevi hak oluşma düzeyine gelip gelmediği değerlendirilmelidir. Eğer ki eserin, üzerinde manevi hak oluşacak düzeye gelmediğine kanaat edilirse, manevi hakları kullanmaya yetkili olanlarca bu hakların kullanılmasına izin verilmemelidir. Böyle bir hak verildiği takdirde, manevi hakkı kullanmaya yetkili kişiler, eserin tamamlanmasını zorlaştırabilecek engeller ortaya çıkarabilirler. ³⁴⁹ Somut olay değerlendirildiğinde, eser tamamlanmamış olduğu

³⁴⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 226; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236.

³⁴⁶ Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 291.

³⁴⁷ Ayiter, *Fikir ve San’at*, 204; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 291; aksi yönde Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 684; aksi yönde Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 228; aksi yönde Ateş, *Eser Sahipliği*, 227-228.

³⁴⁸ Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 684; aynı yönde Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 546-547; aynı yönde Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 175.

³⁴⁹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 227.

halde, eğer ki FSEK kurallarına göre bir korumaya mazhar olabilmisse, bu durumda ölmüş eser sahibinin manevi haklarını FSEK m. 19 gereğince kullanmaya yetkili olanların, bu hakları kullanmaları esastır ve hayatta kalan eser sahiplerinin bu yetkili kişileri birliğe kabul etme mecburiyetleri vardır.³⁵⁰

Kanaatimizce, eserin tamamlanarak son halini almamış ve fakat tamam sayılmanın neticelerine yakın duruma gelmiş olması halinde, eser sahibinin ölümü durumunda manevi hakların yetkililerce kullanılması gerekir. Çünkü, hukuken tamamlanmadığı halde, eser sayılmanın neticelerine yakın hale gelmiş bir eser, aslında zihnen tamamlanmış yahut tamamlanmaya ramak kalmış durumdadır. Bu durumda, Ateş'in görüşünde bahsettiği gibi, manevi hakkı kullanacak yetkili kişilerin, eserin tamamlanmasına engel olma gibi bir durumları söz konusu olamayacaktır. Çünkü eser aslında zihni olarak tamamlanmıştır. Bu durumda yetkili kişileri manevi hakların kullanımından mahrum etmek, kanun koyucunun amacına uygun değildir.

2.9.3.2. Eser Sahibinin Eserin Tamamlanmasından Sonra ve Alenileşmesinden Önce Ölmesi

Eser sahibi, eserin tamamlanmasından sonra ve fakat alenileşmesinden önce ölürse, manevi yetkiler yine m. 19'da sayılan kişiler tarafından kullanılacaktır.³⁵¹ İştirak halindeki eserin hayatta kalan sahipleri ile ölen eser sahibinin manevi haklarını kullanmaya yetkili kişiler arasında bir anlaşmazlık vuku bulduğu zaman, FSEK'in m. 10 ile m. 19 hükümleri bir araya getirilerek bir çözüm ortaya çıkarılır. Şöyle ki, madde 10'da belirtildiği şekilde eser üzerinde birlikte yapılacak olan bir muameleye bu kişilerden biri müsaade etmezse, mahkeme, m. 19/4 gereğince, eser sahibinin muhtemel arzusuna göre soruna yön verecektir.³⁵²

³⁵⁰ Ateş, *Eser Sahipliği*, 228; aynı yönde Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 175.

³⁵¹ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 204; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 228; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 237; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 546; Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 684; Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 177.

³⁵² Ayiter, *Fikir ve San'at*, 204; Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 684.

2.9.3.3. Eser Sahibinin Eserin Tamamlanması ve Alenileşmesinden Sonra Ölmesi

Eser sahibinin eserin tamamlanması ve alenileşmesinden sonra ölmesi halinde, mali hakların ne şekilde kullanıldığından bağımsız olarak, manevi haklar, yine m. 19'da sayılan kişilerce kullanılacaktır. Bu durumda eser üzerinde söz sahibi olanlar birinci olarak iştirak halindeki eserin hayatta olan sahipleri, ikinci olarak ölen eser sahibinin mali hakları üzerinde söz sahibi olan mirasçılar ve de yine ölen eser sahibinin manevi haklarını kullanmaya yetkili olan kişilerdir. Bu kişilerin anlaşamamaları halinde, anlaşılamayan husus hakkında yine kanunun m. 19 hükmü ile m. 10 hükmü aynı anda kullanılacaktır.³⁵³

³⁵³ Tekinalp, 228; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 204; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 684.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

MALİ HAKLARA İLİŞKİN MİRAS HÜKÜMLERİ

3.1.Genel Olarak

Eser sahipliği, eserin meydana getirilmesi neticesinde, eser sahibinin şahsında gerçekleşmiş bir hukuki durumdur ve hukuk bu duruma manevi ve mali bir takım haklar bağlamıştır. Bu haklar eser sahibinin ölümünden sonra da hüküm ifade edeceğinden, bu hakların nasıl kullanılacağına belirlenmesi gerekmektedir.³⁵⁴

Eser sahibinin mali hakları, malvarlığını doğrudan etkileyen haklardan olmaları sebebiyle Anayasa’da teminat altına alınmış mülkiyet hakkı ile doğru orantılıdır. Anayasa m.35’te ‘ ‘ *Herkes mülkiyet ve miras haklarına sahiptir. Bu haklar ancak kamu yararı amacıyla kanunla sınırlandırılabilir. Mülkiyet hakkının kullanılması toplum yararına aykırı olamaz*’ ’ cümleleri ile açık olarak kişinin mülkiyet hakkının anayasal bir hak olduğundan bahsedilmiştir.³⁵⁵ Anayasa tarifince, eser sahibinin mali haklarının malvarlığını etkilemesi ve bu sebeple mülkiyet haklarından olması, mali hakların da, miras hükümlerine göre intikal edeceğinin gerekçesidir. Anayasa, mülkiyet ve miras kavramlarını aynı cümle içerisinde kullanarak, bu vardığımız sonucun temelini delillendirmiştir. Anayasa, bu maddesinde miras ile ilişkin özel bir açıklama yapmadığından, buradan anlaşılan, TMK’nın miras hükümleridir. Bu madde, mali hakların, TMK miras hükümlerine göre intikal edeceğinin anayasal temelidir.

Kanun, mali hakların intikaline ilişkin kuralı, açık bir şekilde izah etmiştir. Eser sahibinin ölümünden sonra, eser sahibinin mali hakları, miras yolu ile mirasçılara intikal eder.³⁵⁶ Mali hakların eser sahibinin kişiliği ile ilgili olmakla birlikte, aynı

³⁵⁴ Hirsch, *Fikri Say*, 206.

³⁵⁵ Bayındır, *Eseri Topluma İletim Suçu*, 316.

³⁵⁶ Merdivan (Yavuz ve Alıcı), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1863; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 427; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 231; Ateş, *Eser Sahipliği*, 105; Ateş, *Eser*, 17; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 205; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 181; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 56; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 107; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 289; Şahin, *Mali Hakların Korunması*,

zamanda ekonomik değer taşımaları, miras yolu ile intikal etmeleri neticesini doğurmuştur.³⁵⁷ Anayasa’da, malvarlığına ilişkin hakların miras yolu ile intikal edeceğinin açık bir şekilde yazılmasının dışında, kanunun 63. maddesinde mali hakların miras yolu ile intikal edeceği ve bu haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılabileceği ifade edilmiştir. Ölüme bağlı tasarruf neticesinde hakka sahip olacak kişi, bu sahiplenmeyi yine TMK’nın miras hükümlerine göre yapacaktır.

Eser sahibinin mali haklarının TMK’nın genel hükümlerine göre mirasçılara intikal etmesi, ölüm olayının neticesidir. FSEK m. 63’te mali hakların miras yoluyla intikal edeceğine dair bir hüküm olmasaydı da, ölümle birlikte mali haklar TMK 570 ve sonrası hükümlere göre mirasçılara intikal ederdi.³⁵⁸

Malvarlığı haklarından olan mali hakların korunması, eserin sahibinin, eseri üzerindeki mali getirilerinin korunması anlamına gelmektedir. Koruma yetkisi, aslen eser sahibi ve eser sahibinin külli haleflerine, devren de eser sahiplerinin cüzi haleflerine verilmiştir.³⁵⁹

TMK hem yasal mirasçılığa, hem de atanmış mirasçılığa yer vermiştir. Eser sahibinin ölüme bağlı tasarrufunun olmadığı yerlerde, yasal mirasçılık söz konusudur³⁶⁰ FSEK m.63/1, “*Mali haklar miras yolu ile intikal eder*” demekle, bu hakların intikali konusunda kendi bölümünü kapatmış ve medeni hukuktaki miras hükümlerine yollama yapmıştır. FSEK m. 63/2, haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruflar yapılabilir

102; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 537; Hirsch, *Fikri Say*, 210; Eray Aksın Atar, *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması*, 1.bs. (İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2017), 138; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 165; Bellican, *Manevi Haklar*, 253.

³⁵⁷ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 289; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 47; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1863; Ateş, *Eser Sahipliği*, 104; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 423.

³⁵⁸ Mustafa Ateş “Sahibi Ölen Fikir ve Sanat Eseri Üzerindeki Mali Hakların Mirasçılara İntikali”, *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C.6, S.1, (2020): 46.

³⁵⁹ Hirsch, *Fikri Say*, 202.

³⁶⁰ Zahit İmre ve Hasan Erman, *Miras Hukuku*, 14. bs. (İstanbul: Der Yayınları, 2018), 13.

hükmünü getirmiştir.³⁶¹ O halde, fikir ve sanat eserleri hukukunda m. 63'e göre, göre mali hakların yasal mirasçılık yoluyla yahut ölüme bağlı tasarruflar mucibince atanmış mirasçılık yoluyla intikali, TMK genel miras hükümlerine göre olacaktır.³⁶²

3.2. Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Mali Hakların Yasal Mirasçılık Yoluyla İntikali (FSEK m. 63/1)

Mali haklar, TMK 495 ile 501 maddeleri arasındaki hükümler gereğince, TMK'nın mirasın doğrudan iktisabı prensiplerine uygun olarak, bir başka işlem yapmaksızın eser sahibinin ölmesiyle birlikte yasal mirasçılara geçer.³⁶³ Eser sahibinin bir tek mirasçısı varsa mali haklar ona kalırken, eğer ki mirasçı sayısı birden fazla ise, mirasçılar mali haklara elbirliği mülkiyeti hukukuna göre sahip olurlar.³⁶⁴ Eğer ki bir eser sahibi mirasçı bırakmaksızın ölürse, mali haklar, hazine tarafından kullanılır.³⁶⁵

Yasal mirasçılık, kişinin sağlığında hiçbir ölüme bağlı tasarrufta bulunmaması halinde kanunda düzenlenmiş olan mirasçılıktır.³⁶⁶ Yasal mirasçılar, gerçek

³⁶¹ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

³⁶² Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 427; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 232; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 537; Ateş, *Eser Sahipliği*, 105; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 289; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 226; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 107.

³⁶³ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1863; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 205; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 139; Necip Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 3. bs. (İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987), 42; Rona Serozan ve Baki İlkay Engin, *Miras Hukuku*, 4. bs., (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014), 127.

³⁶⁴ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1863; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 139; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 205; Ateş, *Eser Sahipliği*, 105.

³⁶⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 105; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1864; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 537; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri* 231; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku* 289.

³⁶⁶ Herdem Belen, *Miras Hukuku Şema Kitap*, 1. bs. (İstanbul: Beta Yayınları, 2018), 19; Bilge Öztan, *Miras Hukuku*, 5. bs. (Ankara, Turhan Kitapevi, 2012), 19.

kişilerdir. Tüzel kişiler yasal mirasçı olması söz konusu olmazken, bu durumun tek istisnası devletin yasal mirasçılığıdır.³⁶⁷

Kanun, yasal mirasçıları dört ana kategoriye ayırmıştır. Bunlar kan hısımları, sağ kalan eş, evlatlık, ve devlettir.³⁶⁸ Eser sahibinin ölmesinden sonra mali haklar, eser sahibinin bir ölüme bağlı tasarrufu olmaması halinde, bu dört kategorideki mirasçılar tarafından kullanılacaktır. Kategorilerin her birinde intikal etmiş mali hakların kullanımı, farklı kurallara tabidir.

3.2.1. Kan Hısımlarının Yasal Mirasçılığı ve Zümre Sistemi

Kan hısımlarının yasal mirasçılığı TMK m. 495 ile m. 498 arasında düzenlenmiştir. Yasal mirasçılıkta, miras hakkının ilk önce kan hısımlarına tanınması, bütün hukuk sistemlerinde kabul gören bir durumdur. TMK'nın kan hısımlığının mirasçılığı hakkında benimsemiş olduğu sistem, İsviçre Medeni Kanunu'nda benimsenmiş olan, zümre sistemidir.³⁶⁹ Türk hukukunda miras hakkı kan hısımlarının tamamına tanınmamış, mirasçılar üç zümre ile sınırlandırılmıştır.³⁷⁰ Ancak bazı yasalarda zümre değil, sınıf sistemi bulunmaktadır. Örneğin FSEK'te manevi hakların intikali hususunda, manevi hakların kişinin ölmesinden sonra kullanılması, zümre sistemine göre değil, sınıf sistemine göre belirlenecektir.³⁷¹

³⁶⁷ Öztan, *Miras Hukuku*, 19.

³⁶⁸ Öztan, *Miras Hukuku*, 32; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 57; Hüseyin Hatemi, *Miras Hukuku*, 8.bs. (İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2018, 16-17; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 4. bs., (Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014), 176.

³⁶⁹ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 177; Ahmet M. Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 4. bs. (Ankara: Turhan Kitabevi, 2012), 26.

³⁷⁰ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 176; Nuşin Ayiter, *Miras Hukuku*, 4. bs. (Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978), 19; Mustafa Dural ve Turgut Öz, *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*, 2. bs. (İstanbul: Filiz Kitapevi, 2003), 19.

³⁷¹ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 26.

Zümre, bir zümre başı ile birlikte ondan devam eden alt soy anlamına gelmektedir.³⁷² Kan hısımlarının yasal mirasçılık kurallarına hakim sistem olan zümre sistemindeki birinci zümrede mirasçının alt soyu, ikinci zümrede mirasçının anne ve babası ile birlikte onların alt soyu, üçüncü zümrede ise büyük anne büyük baba ile birlikte onların alt soyu vardır.³⁷³

Üç zümre ile sınırlama getiren TMK'da yakın zümreden olan kan hısımları, diğer zümredeki kişilerin mirastan pay almasını engellerler. Diğer bir ifadeyle, mirastan pay alabilmek için, bir önceki zümrede mirasçının olmaması gerekmektedir.³⁷⁴ Birbirinden farklı zümrelerdeki kişilerin bir arada mirasçı olmaları mümkün değildir.³⁷⁵ Ayrıca her zümre içerisinde miras bırakan kişiye en yakın olan kişi ve onunla aynı seviyede olan kişiler, o zümredeki daha uzak hısımları mirastan uzaklaştırırlar. Mesela, dede öldüğü zaman onun çocuğu hayattaysa, torunlar o mirasta hak sahibi olamazlar.³⁷⁶

Birinci zümre, miras bırakanın alt soyundan oluşur. Altsoy, kişinin kendi çocuğundan başlayarak devam eden torunlardır ve burada kanun bir sınırlama getirmemiştir.³⁷⁷ Eser sahibinin ölümünden sonra altsoyu var ise, tüm mali haklar, miras hükümlerine göre alt soya ait olacaktır. Ancak burada alt soy olarak eser sahibinin kendi çocukları olduğu takdirde, mali hakların kullanılma yetkisi onlarda kalacaktır. Çocuk yok torun varsa, haklar torunlar tarafından kullanılacaktır. Alt soy devam ettiği sürece, miras alttan altta aktarılmaya devam edecektir.

³⁷² Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 19; Hatemi, *Miras Hukuku*, 17; Öztan, *Miras Hukuku*, 39.

³⁷³ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 27.

³⁷⁴ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 20; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 27; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 182.

³⁷⁵ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 61; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 28.

³⁷⁶ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 20; Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 27.

³⁷⁷ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 28; Hatemi, *Miras Hukuku*, 18; Öztan, *Miras Hukuku*, 41; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 21.

Altsoyu olmayan miras bırakanın, yasal mirasçıları, ikinci zümre mirasçıları olan anne babası ile onların çocukları, yani kardeşlerdir. Miras öncelikle anne ve babaya eşit şekilde kalır, onlar hayatta değilse onların alt soyuna kesintisiz bir şekilde devam eder.³⁷⁸ Miras bırakanın hem alt soyu hem de anne baba ve onların alt soyu yoksa, miras, üçüncü zümre olan büyük anne büyük baba zümresine kalır ve onlar dört eşit parça halinde mirası kazanırlar. Onların olmamaları halinde, miras, bölünerek onların alt soyuna devam eder.³⁷⁹

Eser sahibinin mali hakları, kan hısımlarının yasal mirasçılığı durumlarında, zümre esasına göre hak sahiplerince kullanılacaktır. Mali haklar, eser sahibinin alt soyu bulunması halinde alt soy tarafından eşit şekilde kullanılacak, alt soy bulunmadığı takdirde hakları kullanım yetkisi ikinci zümreye geçecektir. İkinci zümre olan anne baba ve onların alt soyunda da kimse yoksa, mali haklar, külli halefiyet prensiplerince üçüncü zümre olan büyük anne ve büyük babalar ile onların alt soylarına geçecektir.

3.2.2. Sağ Kalan Eşin Yasal Mirasçılığı

Eşin yasal mirasçılığı, TMK m.499'da düzenlenmiştir. Hayatta kalan eş, zümre mirasçısı değildir. Zümre sisteminde işleyen kurallar eşin mirasçılığında söz konusu olmaz. Eş, her zümre ile birlikte ayrıca mirasçı olur.³⁸⁰ Sağ kalan eşin yasal mirasçılık sıfatını kazanabilmesi için, miras bırakanın öldüğü anda, resmi olarak evlilik bağının var olması şarttır.³⁸¹ Sağ kalan eş, eğer ki birinci zümre ile birlikte mirasçı olursa mirasın $\frac{1}{4}$ 'ü oranında hak sahibi olur. İkinci zümre ile birlikte mirasçı olduğunda eşin miras payı $\frac{1}{2}$ ye yükselir. Eşin üçüncü zümreden zümre başları olan büyük ana büyük babalar ve onların çocukları ile mirasçı olması halinde mirasın $\frac{3}{4}$ 'ü

³⁷⁸ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 51. Hatemi, *Miras Hukuku*, 18; Öztan, *Miras Hukuku*, 41; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 24;

³⁷⁹ Kılıçoğlu, *Miras Hukuku*, 52; Öztan, *Miras Hukuku*, 41; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 27.

³⁸⁰ Öztan, *Miras Hukuku*, 41; Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 197;

³⁸¹ Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 198; Öztan, *Miras Hukuku*, 66.

eşe kalır. Diğer zümrelerle birlikte bu kişilerin de olmaması halinde, mirasın tek sahibi eş olur.³⁸²

Eser sahibi öldükten sonra, sağ kalan eş, mali hakları, külli halefiyet prensibince, yukarıda bahsettiğimiz oranlarda kazanacaktır.

3.2.3. Evlatlığın Yasal Mirasçılığı

Evlatlığın yasal mirasçılığı, TMK m.500’de yer almaktadır. Kanuna göre, evlatlık, kendi öz ailesindeki mirasçılığı devam etmekle birlikte, kendisini evlat edinene kan hısmı gibi mirasçı olur ve fakat evlat edinen ve onun hısımları, evlatlığa mirasçı olmazlar.

Evlatlık, evlat edinme ilişkisi ile birlikte kendi kan hısımlarına da mirasçılığa devam edeceği için, evlatlık ve onun alt soyu, hem kan hısımlarından hem de evlat edinenden miras alır.³⁸³ Evlatlık ve alt soy sadece evlat edinene mirasçı olur. Evlat edinenin hısımlarına mirasçı olması söz konusu olmaz.³⁸⁴ Evlatlık ile onu evlat edinen arasındaki mirasçılık ilişkisi tek yönlüdür. Evlatlığın mirası, evlat edinene geçmez. Burada söz konusu olan yasal mirasçılıktır.³⁸⁵ Evlatlık öldüğü zaman onun yasal mirasçıları kendi hısımları ile eşidir. Bu tek yönlü ilişkinin kabul edilmesinin sebebi, evlat edinmenin, amacından saptırılarak bir menfaat ilişkisine dönüşmesini engellemektir.³⁸⁶ Evlatlığın yasal mirasçılığı için muhakkak mahkeme kararı gerekir. Mahkeme kararı olmaksızın, evlatlık ilişkisi kurulmayacağından, herhangi bir miras intikali de söz konusu olmayacaktır.³⁸⁷

³⁸² Serozan ve Engin, *Miras Hukuku*, 201-202; Öztan, *Miras Hukuku*, 70-71; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 37 vd.; Eldeniz, *Miras Yoluyla İntikal*, 108.

³⁸³ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 35

³⁸⁴ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 35; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 34.

³⁸⁵ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 35; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 34.

³⁸⁶ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 34.

³⁸⁷ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 37.

Eser sahibinin mahkeme kararı ile edindiği bir evlatlık söz konusu olduğunda, eser sahibinin ölümü halinde, evlatlık ve alt soyu, aynı eser sahibinin alt soyu gibi, eser sahibinin mali haklarını miras yoluyla kazanacaktır.

3.2.4. Devletin Yasal Mirasçılığı

TMK m. 561'de devletin yasal mirasçılığı düzenlenmiştir. Üç zümrenin hiçbirinde yasal mirasçı olmadığı takdirde, miras bırakanın ayrıca ölüme bağlı tasarruf yapmaması ve hayatta kalan bir eş olmaması halinde, miras devlete geçer.³⁸⁸

Devletin terekenin borçlarından sorumluluğu sınırlıdır. Devlet, mirası kazandığı takdirde, miras bırakanın tüm borcundan değil, terekeden kendisine intikal edenler kadarıyla sorumludur.³⁸⁹ Eser sahibinin ölümü halinde hiçbir mirasçısı olmaması ve de ölüme bağlı tasarrufta bulunmamış olması halinde, mali hakların kullanımı devlete ait olacaktır.³⁹⁰

3.3. Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Mali Hakların Ölüme Bağlı Tasarruflar Yoluyla İntikali (FSEK m. 63/2)

Fikir ve sanat eserleri hukukunda m. 63/2 gereğince mirasçılar mali hakları ölüme bağlı tasarruflar ile elde etmesi, TMK m. 514 ve devamındaki hükümlere tabidir.³⁹¹

Ölüme bağlı tasarruf, miras bırakan kişinin kendisinin ölümünden sonra gerçekleşmesini istediği durumlara ilişkin olan iradesinin açıklanış biçimidir.³⁹²

FSEK m. 63/2, eser sahibi tarafından ölüme bağlı tasarruf yapılabileceğini değil, mali haklar üzerinde ölüme bağlı tasarruf yapılabileceğini öngördüğünden, mali hakları sözleşme ile yahut miras ile elde eden kişiler de bu haklar üzerinde ölüme

³⁸⁸ Öztan, *Miras Hukuku*, 41; Hatemi, *Miras Hukuku*, 42; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 231.

³⁸⁹ Öztan, *Miras Hukuku*, 64; Ayiter, *Miras Hukuku*, 33.

³⁹⁰ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

³⁹¹ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1865; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 427.

³⁹² Mehmet Ayan, *Miras Hukuku*, 9. bs. (Ankara: Seçkin Yayınları, 2016), 93; Öztan, *Miras Hukuku*, 19; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 49.

bağlı tasarruflar gerçekleştirebileceklerdir.³⁹³ Eser sahibi, mali hakları üzerinde ölüme bağlı tasarrufta bulunurken, TMK hükümlerindeki saklı paylara dikkat etmek zorundadır.³⁹⁴ Saklı paylı mirasçılar ve saklı pay oranları, TMK m. 506'da belirtilmiştir. Kanunda görüldüğü üzere, tüm yasal mirasçıların, saklı payı yoktur. Saklı paylı mirasçılar altsoy, anne baba, ve eştir. Kanuna göre, altsoy için yasal miras payının $\frac{1}{2}$ 'si, anne babanın her biri için yasal miras payının $\frac{1}{4}$ 'ü saklı paydır. Sağ kalan eş, başka zümrelerle mirasçı olabileceğinden, miras payı, birlikte mirasçı olduğu zümreye göre değişmektedir. Eğer ki eş, altsoy ve anne baba zümresiyle birlikte mirasçı olursa yasal miras payının tamamı saklı pay olarak korunurken, diğer hallerde, yasal miras payının $\frac{3}{4}$ 'ünü saklı pay olarak alabilecektir. Mali hak sahibi ölüme bağlı tasarruf yaparken saklı payı ihlal ederse, saklı paylı mirasçılar bu ihlale karşı hukuki yollara başvurabilirler.³⁹⁵ Mali hak sahibi ölüme bağlı tasarruflardan vasiyetname ile bir vasiyeti tenfiz memuru da atamış olabilir. Mali haklar açısından vasiyeti tenfiz memurunun terekeyi idare etme, mallar üzerinde tasarrufta bulunma yetkileri varken, FSEK m. 19 kapsamında da manevi hakları kullanma yetkisi vardır.³⁹⁶

Ölüme bağlı tasarruflar iki çeşittir.

3.3.1. Şekli Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Şekli ölüme bağlı tasarruf, miras bırakan kişinin iradesini dış dünyaya yansıtırken uymak zorunda olduğu şekli şartları ifade eder.³⁹⁷ Şekli ölüme bağlı tasarruflar, vasiyetname ile miras sözleşmesidir.³⁹⁸ Bu iki hal, TMK m. 502 ve m. 503'te düzenlenmiştir. Kanunun vasiyetname ve miras sözleşmesinin geçerliliği için aradığı

³⁹³ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1865-1866.

³⁹⁴ Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 427; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1865.

³⁹⁵ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

³⁹⁶ A.g.e., 50.

³⁹⁷ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 51.

³⁹⁸ Ayan, *Miras Hukuku*, 94; Öztan, *Miras Hukuku*, 19; Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 51-52; Ayiter, *Miras Hukuku*, 37; Beşiroğlu, *Fikri Hukuk*, 446.

bazı şartlar vardır. Kanuna göre, vasiyetname yapabilmek için temyiz kudretine sahip olmak ve onbeş yaşını doldurmuş olmak gerekmektedir. Miras sözleşmesi için ise, temyiz kudretine sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı bulunmamak gerekmektedir. Kanaatimizce, miras sözleşmesi resmi bir işlem olduğundan, kanun koyucu, resmi işlemlerde aramış olduğu şartları, miras sözleşmesinde de aramak durumundadır.

3.3.1.1. Vasiyetname

Vasiyetnamenin geçerli olabilmesi için, vasiyette bulunan kişinin tek taraflı irade beyanı yeterlidir. Lehine vasiyet olunan kişinin beyanda bulunmasına gerek yoktur. Bu sebeple vasiyetname, tek taraflı bir hukuki işlemdir. Vasiyet bırakan her zaman tek taraflı olarak vasiyetinden dönebilir.³⁹⁹ Vasiyetnamenin resmi vasiyetname, el yazılı vasiyetname ve sözlü vasiyetname olmak üzere üç çeşidi vardır.⁴⁰⁰ Resmi vasiyetname, memur önünde kanuni şartlara göre yapılır. El yazılı vasiyetname, miras bırakanın el yazısı ile yazdığı ve sakladığı vasiyetnamedir. Sözlü vasiyetname ise, istisnai hallerde yapılacak bir vasiyetname türüdür.⁴⁰¹ Eser sahibi mali haklarını kendi ölümünden sonra kullanılmak üzere, vasiyetname yoluyla yasal mirasçılardan farklı bir kişiye bırakabilir. Ancak yasal mirasçılardan saklı payına dokunamaz.

3.3.1.2. Miras Sözleşmesi

Sözleşmenin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı irade beyanlarının birbirine ulaşmış olması ve taraflarca kabul edilmesi gerekmektedir. Buradan yola çıkılarak denebilir ki, miras sözleşmesi, vasiyetnamenin tam tersi olarak, iki taraflı bir hukuki işlemdir.⁴⁰² Miras sözleşmesi iki taraflı bir sözleşme olduğundan, miras bırakan

³⁹⁹ Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 127; Ayiter, *Miras Hukuku*, 37; Ayan, *Miras Hukuku*, 94.

⁴⁰⁰ Ayan, *Miras Hukuku*, 94; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 56; Belen, *Miras Hukuku*, 102.

⁴⁰¹ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 56.

⁴⁰² Ayan, *Miras Hukuku*, 94; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 141; Beşiroğlu, *Fikri Hukuk*, 447.

kişinin tek taraflı olarak sözleşmeden dönmesi söz konusu olamaz.⁴⁰³ Miras sözleşmeleri, resmi vasiyetname şeklinde yapılır.⁴⁰⁴ Miras sözleşmesi yapmak için temyiz kudretine sahip olmak, ergin olmak ve kısıtlı olmamak gerekmektedir. Ancak bu şartlar, miras sözleşmesinde ölüme bağlı tasarrufta bulunan taraf içindir. Lehine tasarrufta bulunulan taraf, genel ehliyet kurallarına tabidir. Eser sahibi olmak için gerekmeyen tam fiil ehliyeti, eser üzerinde mali haklarını devretmek için gerekmedir.⁴⁰⁵ Eser sahibi, miras sözleşmesi yoluyla mali hakların kullanımını yasal mirasçılardan hariç olarak üçüncü kişilere bırakabilir.

3.3.2. Maddi Anlamda Ölüme Bağlı Tasarruflar

Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf, şekli ölüme bağlı tasarrufların içeriğinde var olan miras bırakan kişinin son arzularını belirler.⁴⁰⁶ Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar iki çeşittir.

3.3.2.1. Mirasçı Atama

Miras bırakan, mirasçı atama ile malvarlığının hepsini yahut bir kısmını bir kimseye bırakır ve o kişi miras bırakanın mirasını külli halefiyet yoluyla kazanır.⁴⁰⁷ Atanmış mirasçılar, daha önce bahsetmiş olduğumuz yasal mirasçılar gibi miras bırakanın külli halefi olduklarından, miras bırakının borçlarından da sorumludurlar.⁴⁰⁸ Eser sahibi, ölümünden sonra mali haklarını kullanması için malvarlığının tamamı veya

⁴⁰³ Ayiter, *Miras Hukuku*, 38; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 128; İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 56; Belen, *Miras Hukuku*, 103.

⁴⁰⁴ Belen, *Miras Hukuku*, 39.

⁴⁰⁵ Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 141.

⁴⁰⁶ Dural ve Öz, *Miras Hukuku*, 54; Kocayusufpaşaoğlu, *Miras Hukuku*, 134.

⁴⁰⁷ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 57; Ayiter *Miras Hukuku* 37.

⁴⁰⁸ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

belirli bir oranı için mirasçı atayabilir. Bu durumda, atanan mirasçılar, eser sahibinin ölümü ile birlikte söz konusu mali hakları iktisap ederler.⁴⁰⁹

3.3.2.2. Belirli Mal Bırakma

Miras bırakan, ölümünden sonra, belirli bir malını bir kişiye vasiyet edebilir. Miras bırakanın ölmesiyle lehine vasiyet yapılan kişi mirasçı sıfatını kazanmaz, yasal mirasçılara bu malın devri için bir talep hakkı kazanır.⁴¹⁰

Eser sahibinin mali hakları, FSEK m. 20 gereğince, birbirinden bağımsız haklardır.⁴¹¹ Eser sahibi mali hakları ile ilgili olarak ayrı ayrı sözleşmeler yapabilir, yine bu haklarla ilgili olarak farklı tasarruflarda bulunabilir.⁴¹² Eserin sahibi, FSEK m. 20'deki mali hakların birbirinden bağımsız olduğu kuralına dayanarak, mali haklarından bir tanesini bir kişiye, bir tanesini ise bir başka kişiye bırakabilir.⁴¹³

Eser sahibi, hayatta iken, vasiyetname yahut miras sözleşmesi ile, FSEK m. 20 gereğince birbirinden bağımsız olan mali haklarından birinin yahut birden fazlasının belirli bir kişiye ve kişilere intikalini istemişse, belirli mal bırakma söz konusu olur ki, lehine belirli mal bırakılan, mali hakkın kendisine devredilmesi için yasal mirasçılara karşı talep imkanına sahip olur.⁴¹⁴ Kendisine belirli mal bırakılan vasiyet alacaklısı, eser sahibinin cüzi halefi olur ve vasiyeti ifa ile yükümlü olanlara karşı bir alacak hakkı elde eder.⁴¹⁵ Eğer ki yasal mirasçılar lehine mali hak bırakılan kişiye bu hakkı devretmezlerse, lehine tasarruf yapılan kişinin açacağı dava neticesindeki

⁴⁰⁹ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1865; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 205; Ateş, *Eser Sahipliği*, 362.

⁴¹⁰ İmre ve Erman, *Miras Hukuku*, 57-58; Ayiter *Miras Hukuku* 37; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 537; Ateş, *Eser Sahipliği*, 106; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 205-206.

⁴¹¹ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 724; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 158; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 181; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 158.

⁴¹² Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 724.

⁴¹³ A.g.e., 724.

⁴¹⁴ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 166; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

⁴¹⁵ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 47.

mahkeme kararı, yasal mirasçıların beyanymış gibi hakkın tasarruf sahibine devredilmesini sağlar.⁴¹⁶

Örneğin eser sahibinin mali haklarından olan yayma hakkı, belirli mal vasiyetine konu olabilir. Eser sahibi öldükten sonra yayma hakkı direk lehine vasiyet yapılmış kişiye geçmez. Vasiyet alacaklısı, vasiyet borçlusuna, yayma hakkının kendisine devredilmesi için bir talep hakkı elde eder.⁴¹⁷

3.4. Mali Hakların Mirasçılara İntikalinde Sınırlama, “Pay ve Takip Hakkı”

Yeniden satıştan pay alma hakkı olarak da isimlendirilen pay ve takip hakkı, FSEK m. 45’te düzenlenmiştir. Bedii vasfı yüksek olan güzel sanat eserlerinin eser sahibi yahut eser sahibinin mirasçıları tarafından ilk defa satılmasına müteakip diğer satışlarında, her satış ile ondan önceki satış arasında bedel olarak büyük bir fark olması durumunda, son satıştan gelir elde eden kişinin, eser sahibi yahut mirasçılarına ödemesi gereken bir tutara karşılık gelen mali hak, pay ve takip hakkıdır.⁴¹⁸

FSEK, tükenme prensibini benimsemiştir. Bir eser sahibi yahut mirasçısının iradesi ile mülkiyet devredildikten sonra, hak sahibinin o mülkiyetin konusu hak ile irtibatı kalmaz. Bu durum, FSEK’in benimsemiş olduğu tükenme prensibinin bir sonucudur. Ancak FSEK, bu prensibe, m. 45 ile bir istisna getirmiştir. Bu istisnaya göre, bedii vasfını haiz güzel sanat eserinin mülkiyeti devredildikten sonra, devralan kişilerin her satıştan elde ettikleri rakam, bir öncekine göre ciddi anlamda fazla ise, eser sahibi yahut mirasçılarının bu elde edilen gelirden pay talep etme hakları vardır.⁴¹⁹ FSEK’in

⁴¹⁶ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1865; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku* 289; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 166.

⁴¹⁷ Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 140.

⁴¹⁸ Mustafa Ateş, “Eser Sahibinin Eserin Yeniden Satışından Pay Alma Hakkı”, *Terazi Hukuk Dergisi Fikri Mülkiyet Hukuku Özel Sayısı*, C:13, S. 140 (2018): 70; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 187.

⁴¹⁹ Ateş, *Pay Alma Hakkı*, 70; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1438; Ayiter, *Fikir ve San’at*, 145.

getirmiş olduğu bu istisna, kanaatimizce, mülkiyet hakkının sınırlanmasıdır. Bu sınırlama, Fikir ve Sanat Eserleri Hukuku'nun özelliğinden kaynaklanmaktadır. FSEK'in de kabul ettiğı üzere, eser üzerindeki mali haklar her ne kadar malvarlığı olarak kabul ediliyor olsa da, eser sahibi ile eser, birbirinden tümten ayrılmayacak kadar birbirine geçişmiştir.

Yukarıda izah ettiğimiz geçişmişliğin, bir de istisnası söz konusudur. Bu istisna yine FSEK m. 45'te dile getirilmiştir. Daha önce de izah ettiğimiz gibi, eser üzerindeki mali hakların intikali, Medenin Kanun'un mirasın intikali hükümleri ile aynıdır. Pay ve takip hakkı hariç diğerk mali haklar, TMK'da belirtilen üç derece prensibine göre intikal eder. Ancak pay ve takip hakkında, bu intikal, iki derece ile sınırlıdır. Eser sahibinin ölmüş olması durumunda, pay ve takip hakkından menfaat elde edecek olan mirasçılar, TMK'nın birinci derece mirasçı kabul ettiğı altsoy veya altsoy ölmüşse onların alt soyları ile ikinci derece mirasçı kabul ettiğı anne baba veya anne baba ölmüşse onların altsoyu ve de bunlardan hariç derece mirasçısı olmayan eser sahibinin eşidir.⁴²⁰ FSEK'te yer alan diğerk mali hakların intikalinde, TMK'daki üçüncü derece olan büyük anne ve büyük baba veya onların ölmüş olmaları durumunda kendi alt soyları hak sahibi olabilirken, pay ve takip hakkında, bu kişilerin hak sahibi olması FSEK m. 45 ile engellenmiş ve böylesi bir durumda yeniden satıştan elde edilecek geliri isteme hakkı, meslek birliğine geçmiştir.⁴²¹ FSEK'in getirmiş olduğu bu sınırlama, kanaatimizce yerinde bir sınırlamadır. Çünkü, pay ve takip hakkında eser sahibi yahut mirasçılarına verilmiş olan yeniden satıştan pay talep etme hakkı, üçüncü kişinin mülkiyet hakkına getirilmiş bir sınırlama olmakla, FSEK'in derece sınırlaması, mülkiyet hakkı sahibinin hakkının özüne dokunulmaması açısından, yerinde bir düşüncedir.

Pay ve takip hakkının talebi ile ilgili olarak akla gelebilecek diğerk bir husus, bu hakkın, ölüme bağılı tasarruflar ile mirasçılara intikal edip etmeyeceğidir. FSEK m. 45'te bu konu ile ilgili bir hüküm yoktur. FSEK, m. 63, mali hakların miras yolu ile

⁴²⁰ Ateş, *Pay Alma Hakkı*, 70; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1446-1447.

⁴²¹ Ateş, *Pay Alma Hakkı*, 70; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1447.

intikal edeceği hakkında genel hüküm getirmiş, m. 45 ise, bu genel hükme bir istisna oluşturmuştur. Öyle ise, pay ve takip hakkında, istisna hükmün içeriğine bakılacaktır. İstisna hüküm olan m. 45, bu payın eser sahibi, o ölmüşse, ikinci derece dahil yasal mirasçıları, ayrıca eşi ve bunlar yoksa meslek birliği tarafından talep edilebileceğini öngörmüştür. Kanaatimizce kanun, bu hakkı talep edebilecek kişileri, sınırlı sayı ile sınırlandırmıştır.

Pay ve takip hakkının doğması için, eser sahibi yahut mirasçıları tarafından yapılan ilk satıştan sonraki diğer satışların da, eserin koruma süresi içerisinde gerçekleşmesi gerekir.⁴²² Koruma süresi eser sahibinin hayatı boyunca devam etmekte ve ölümünden itibaren 70 yıl sürmektedir. Eser sahiplerine yahut esere ilişkin farklı durumlarda koruma süresinin hangi olay ile başladığı izah edilmiştir.⁴²³ FSEK m. 45/5'e göre, pay verme borcunun zaman aşımı, sonuçlanan satıştan itibaren beş yıldır.⁴²⁴ Bir satış gerçekleştiğinde, alacak beş yıl içinde talep edilmediği için zaman aşımına uğrasa bile, sonrasında gerçekleşecek bir başka satıştan, yeni bir pay ve takip hakkı doğacaktır. Pay ve takip hakkı, eserin korunma süresince devam edecektir.⁴²⁵

3.5. 3. Kişilerdeki Mali Hakların Miras Yoluyla İntikali

FSEK m. 48/1, eser sahibi veya mirasçılarına, kendilerine tanınan mali hakları süre yer ve içerik itibariyle sınırlayarak yahut hiçbir sınırlama koymaksızın devretme imkanı getirmiştir.⁴²⁶ Bu durumda, mali hakkın devredilmesi söz konusudur. Yine kanun m. 48/2, eser sahibine, ölmeden önce üçüncü kişilere hakkın özünü değil, hakkın kullanım yetkisini vermek hakkı tanımıştır. Bu işleme ruhsat adı verilir.⁴²⁷

⁴²² Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1444; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 116.

⁴²³ A.g.e., 1444.

⁴²⁴ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 199; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1450; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 115.

⁴²⁵ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1450.

⁴²⁶ Ateş, *Eser Sahipliği*, 108; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 322; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1469; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 251.

⁴²⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 110; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1469.

Kural olarak mali hakların devri mümkündür. Kanun manevi hakların devrine cevaz vermemiştir.⁴²⁸

3.5.1. Devredilen Hakların İntikali (Devir)

FSEK m.48/1 mali hakların devrini, FSEK m. 59/1 ise bir şarta yahut süreye bağlı olarak devredilen mali hakkın devirden sonra hakkın sahibine dönmesini açıklayan maddelerdir. Mali hak devredildiği zaman eser sahibinin kendisinin yahut devreden mirasçılarının mal varlığından çıkar ve hakkı iktisap eden kişinin malvarlığına dahil olur.⁴²⁹

Hakkın eser sahibi yahut mirasçıları tarafından devredilebilir olması için, öncelikle vücuda getirilmiş ve tamamlanmış olması gerekmektedir.⁴³⁰ Haklar, FSEK m. 48/1'e göre, süre, yer ve muhteva itibariyle sınırlandırılmış yahut sınırlandırılmamış olarak devredilebilirler. Eser sahibinin yahut mirasçılarının, yani hakkın sahibinin, devrettiği mali hak üzerinde sonrasında tekrardan hak sahibi olup olmaması, mali hakkın devredilirken süre, yer veya muhteva itibariyle sınırlanıp sınırlanmamasına bağlıdır. Her iki durum, hukuken farklı sonuçlar meydana getirecektir.

3.5.1.1.Süre, Yer ve Muhteva İtibariyle Sınırlanmamış Haklar Açısından

Eser sahibi veya mirasçıları, FSEK m. 48/1 gereğince, mali haklarını, süre yer veya içerik itibariyle sınırsız olarak devrettiklerinde, bu haklar eser sahibinin malvarlığından artık çıkmıştır.⁴³¹ Sınırlama getirilmeksizin devredilmiş haklar üzerinde, eser sahibi yahut eser sahibinin ölümünden sonra mirasçılar, bir hak iddia

⁴²⁸ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 206; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 319; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1819; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 235; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 554; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1470.

⁴²⁹ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 302; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 206; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 172; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 69.

⁴³⁰ Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 324; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 235; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 552; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 250-251; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1470; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 55; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 71.

⁴³¹ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 56; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 172-173.

edemeyeceklerdir.⁴³² Devir işleminin hukuki olarak korunabilmesi için, devrin, FSEK m. 52'deki şartlara uygun olarak yazılı yapılması ve devredilen hakların sözleşmede teker teker gösterilmesi gerekmektedir.⁴³³ Bu şartlara uyulmadan yapılan devir sözleşmesinin geçersizliği için eser sahibinin mirasçılarının dava açması durumunda, Yargıtay'ın devir sözleşmesinin varlığını kabul etmeyip mali hakların eser sahibinin mirasçılara geçeceği yönünde kararları mevcuttur.⁴³⁴

Mali hak süresiz olarak devredildiğinde, mali hak sahibinin yahut mirasçılarının, eserin korunma süresi bitişine kadar, devredilen mali hak açısından eser ile bir ilişkisi kalmaz.⁴³⁵ Eser sahibinin mali hakkı süresiz devri durumunda mali hak, koruma süresinin bitişine kadar devralan kişide kalır. Mali hakkı devralan kişinin ölümünden sonra, bu mali hakkın kullanımı yetkisi, onun mirasçılara geçer. Koruma süresinin bitiminden sonra ise bu mali haktan herkes faydalanabilecektir.⁴³⁶ Bu süresiz devir durumunda artık devredilmiş olan mali hakkın, eser sahibine yahut eser sahibinin mirasçılara dönmesi söz konusu olmaz.

Eser sahibinin mali hakkını devretmesinden sonra, mali hakkın koruma süresi uzatılırsa, bu uzatmadan hakkı devralan kişi değil, eser sahibi faydalanır. Bu süreçte, devir tarihindeki koruma süresinin bitiminden sonra, mali hak, tekrardan eser sahibine döner.⁴³⁷ Yargıtay'ın bu yönde kararları mevcuttur.⁴³⁸ Bu durum, mali

⁴³² Ateş, *Eser Sahipliği*, 108; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 251.

⁴³³ Ateş, *Eser Sahipliği*, 108; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 251; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 56; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 86-87.

⁴³⁴ Ateş, *Eser Sahipliği*, 108, Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 56.

⁴³⁵ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 207; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 553; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1480.

⁴³⁶ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 303; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1481.

⁴³⁷ A.g.e., 1481-1482.

⁴³⁸ 11.HD., 13.04.2010 E2008/8846, K.2010/4148, (Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1821).

hakkın süresiz devredilmesi durumunda, hakkın eser sahibine geri dönmemesi halinin bir istisnasıdır. Kanaatimizce, ilk koruma süresi dolmasından sonra eser sahibinin ölmüş olması halinde, eser sahibi hayatta değilse, mali haklar, ikinci koruma süresinin dolmasına kadar, eser sahiplerinin mirasçılarına ait olacaktır.

Süre, yer veya muhteva itibariyle sınırlanmamış haklar açısından, FSEK m.59/1 maddenin uygulanması söz konusu olmaz. Bu durumlarda mali hak, eser sahibi yahut mirasçılara avdet etmez.

3.5.1.2. Süre, Yer ve Muhteva İtibariyle Sınırlanmış Haklar Açısından

Mali hak, FSEK m. 48/1'e göre, eser sahibi tarafından süre, yer yahut içerik olarak sınırlı devredilmişse, belirlenen sürenin sonuna kadar, yahut şart gerçekleşene kadar, mali haktan faydalanma hakkı, mali hakkı devralana ait olacaktır. Bu süre içerisinde eser sahibi yahut mirasçılar, devredilen mali haktan faydalanamayacaktır. FSEK m.59/1 gereğince, sürenin bitiminde yahut şart gerçekleştikten sonra, mali hak, eser sahibi yahut mirasçılara geri döner.⁴³⁹ Örneğin bir yazar eserinin İngilizce yayın hakkını bir kişiye, Fransızca yayın hakkını bir başka kişiye devretmiş olabilir. Bu şekilde sınırlandırılmış olan mali haklar, söz konusu sınırlamalar ile birlikte mirasçılara geçer.⁴⁴⁰ Burada eser sahibi ile mali hakkı süreli devralan arasında belirlenen devir süresi, koruma süresi ile eşitse, mali hakkın süresiz devredildiği kabul edilir. Çünkü devir süresi ile birlikte koruma süresi de dolacağından, süre bitiminde mali hak eser sahibine yahut mirasçılara dönmeyecektir. Belirlenen devir süresi içerisinde mali hakkı devralan kişi ölürse, sürenin bitimine kadar mali hakkın kullanımı, devralan kişinin mirasçılara ait olur.⁴⁴¹ Bu durumun bir istisnası vardır. Eğer ki devralınan mali hak, devralan kişinin şahsı ile ilgili bir haksa, devralan kişinin ölümünden itibaren bu hak, eser sahibi yahut eser sahibinin mirasçılara

⁴³⁹ Ayıter, *Fikir ve San'at*, 207; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 303; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 554; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*,1482; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 251; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 188-189; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 76.

⁴⁴⁰ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 56.

⁴⁴¹ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 142.

geçer.⁴⁴² FSEK m. 59/1’de, belirli bir süre ile devretmenin yanında, belirli bir gaye için de devretmeden bahsetmektedir. Bu durumun da neticesi aynıdır. Eser sahibi yahut mirasçıları tarafından devredilmiş hak, belirli bir gaye ile sınırlı olarak devredilmişse, o gayenin sona ermesi halinde, hak, eser sahibi yahut mirasçılarına geri döner.⁴⁴³

FSEK m. 49’a göre, eser sahibi yahut onun mirasçılarından belli bir amaç veya belli bir süre ile sınırlı olarak bir hakkı devralan kimse, bu hakkı, devraldığı kişinin izni ile üçüncü kişilere devredebilir.⁴⁴⁴ Üçüncü kişinin mali hakkı iktisabı, ilk devrin kapsamı ile sınırlıdır. Bu durumda, belli bir süre yahut belli bir amaç için eser sahibi tarafından bir başkasına devredilen hak, yine onların izni ile üçüncü kişiye devredildiğinde, sürenin dolması yahut amacın gerçekleşmesi neticesinde, hak, eser sahibine yahut onun mirasçılarına geri döner. Burada üçüncü kişinin hakkı iyi niyet ile iktisap etmiş olduğundan bahsedilemez.⁴⁴⁵

Mali hakkın belirli bir süre yahut belirli bir amaç ile sınırlı olmak üzere devredildiği hallerde, hakkı devralan kişinin iflas etmesi halinde, süre dolmamış yahut amaç gerçekleşmemişse, devredilen hak, iflas masasına girer. Süre dolar yahut amaç gerçekleşirse, iflas masasından çıkarak eser sahibi yahut mirasçılarına intikal eder.⁴⁴⁶ Fakat eğer ki mali hakkın devri devredilen kişinin şahsına bağlı ise, bu durumda,

⁴⁴² Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 593-594; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1483; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 140.

⁴⁴³ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 591; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1818.

⁴⁴⁴ Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 251; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 555; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1819; Ercoşkun Şenol, *Mali Haklar*, 50.

⁴⁴⁵ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1819, Tüysüz, *Fikri Haklar*, 143-144; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 191.

⁴⁴⁶ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1824.

iflas halinde, sürenin dolması yahut amacın gerçekleşmesine bakılmaksızın, hak, eser sahibi yahut mirasçılara döner.⁴⁴⁷

3.5.2. Devredilen Kullanma Yetkilerinin İntikali (Ruhsat-Lisans)

FSEK m. 48/2 mali hakların kullanma yetkisinin devrini, m. 59/2 ise, belirli bir amaç yahut belirli bir süre ile sınırlı olarak verilmiş ruhsatların, amacın ortadan kalkması yahut sürenin dolmasıyla tekrardan hakkın sahibine dönmesini konu almıştır.

Eser sahibi, FSEK m.48/2 gereğince, kendisine ait mali hakkın kendisini bir başkasına devretmek yerine, hakkın kullanım yetkisini devretmiş olabilir. Bu kullanım hakkının devri durumuna, ruhsat denir.⁴⁴⁸ Eser sahibinin bir başkasına ruhsat vermesi durumunda, ruhsat ile kullanım yetkisi verilen mali hak, eser sahibinin malvarlığından çıkmaz, ruhsatı alan kişinin malvarlığına geçmez. Ruhsatı alan kişi, mali hakkın kendisini değil, sadece kullanım yetkisini alır.⁴⁴⁹ Ruhsat iki çeşittir. Eser sahibinin bir kişiye vermiş olduğu ruhsatı başka kişilere de vermesi mümkünse, basit ruhsattan bahsedilir. Eğer ki bir kişiye verilen ruhsatın başkalarına verilmesi mümkün değilse, tam ruhsat söz konusudur.⁴⁵⁰ Ruhsatın geçerliliği için, aynı devir sözleşmesinde olduğu gibi, ruhsat sözleşmesinin de FSEK m. 52'deki

⁴⁴⁷ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 221; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 594; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1824.

⁴⁴⁸ Ateş, *Eser Sahipliği*, 110; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 206; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 304; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1495; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 57.

⁴⁴⁹ Ayiter, *Fikir ve San'at*, 210-211; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 304; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 252-253; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 550; Hirsch *Fikri Say*, 227; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1495; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 70.

⁴⁵⁰ Ateş, *Eser Sahipliği*, 110; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 212; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 305; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 331; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 57; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 175; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 70.

şekillere uygun yapılması gerekmektedir. Sözleşme mutlaka yazılı yapılmalı ve hangi haklar için ruhsat verilmiş olduğu sözleşmede açık bir şekilde belirtilmelidir.⁴⁵¹

Mali hakkın devrinin süre, yer ve içerik olarak sınırlanabileceğine daha önce değinmiştik. Aynı durum ruhsat için de geçerlidir. Hakkın sahibi bir kişiye ruhsat tanıdığına, bunu süre, yer ve içerik olarak sınırlandırabilir. Daha önce mali hakkın devrinde süre yer ve içerik olarak sınırlandırmalarla ilgili açıklamalar, ruhsat için de aynı şekilde geçerlidir.⁴⁵² Mali hak üzerinde ruhsat verilmiş olduğu durumda, bu hakkın başkaca bir sözleşme ile birisine devredilmesi de mümkündür. Ancak bu devir, ruhsat yükü ile birlikte gerçekleşir.⁴⁵³

Eser sahibi hayatta iken üçüncü kişilere mali hak üzerinde ruhsat vermiş ise, eser sahibi öldüğünde, mali hak, eser sahibinin mirasçılara intikal eder. Ancak bu intikal, ruhsat yükü ile birlikte olacaktır.⁴⁵⁴ Eser sahibinin ölümü durumunda ruhsat verilmiş olan kişinin ruhsatı sona ermez.⁴⁵⁵ Hakkında ruhsat verilen hak, eser sahibinin malvarlığından çıkmamıştır. Sadece kullanma yetkileri bir başka kişiye bırakılmıştır. Bu sebeple, eser sahibi öldüğünde, mali hak, mali hakların intikali prensibince, TMK'daki miras hükümlerine göre eser sahibinin mirasçılara geçecektir.

FSEK m. 59/2, bir amaç yahut süre ile sınırlı olarak verilmiş olan ruhsatın sürenin dolması yahut amacın gerçekleşmesi ile ortadan kalkması hususunu düzenlemektedir.

⁴⁵¹ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 234; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1496; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 567; Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 333; Tüysüz, *Fikri Haklar*, 86-87.

⁴⁵² Kılıçoğlu, *Fikri Haklar*, 330; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1496.

⁴⁵³ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 561; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1498.

⁴⁵⁴ Ateş, *Eser Sahipliği*, 110; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1863; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 139; Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 57.

⁴⁵⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 110.

Bu durumda ruhsat son bulacaktır.⁴⁵⁶ Ruhsatı bir amaç yahut süre ile devralan kişinin bu süre dolmadan yahut bu amaç hasıl olmadan ölmesi halinde, hakkın üçüncü kişiye devredilmesine müsaade verilmiş olduğu hallerde, ruhsat konusu hakkın kullanımı, devir alanın mirasçılara intikal eder.⁴⁵⁷ Eğer ki ruhsatın üçüncü kişilere devrine müsaade edilmemişse, ruhsat son bulur.⁴⁵⁸ Süreli yahut şarta bağlı verilen ruhsatlarda, ruhsatın konusu hak, ruhsat verilenin şahsına sıkı sıkıya bağlı bir haksı, ruhsat sahibinin süre bitmeden yahut şart gerçekleşmeden ölmesi halinde, ruhsatı kullanım yetkisi ruhsat sahibinin mirasçılara geçmez, yetki sona erer.⁴⁵⁹

3.6. Eser Sahibinden İntikal Eden Mali Hakkın Korunması Süresi

Mali hakların korunması süreleri, FSEK m. 26 ve m. 27’de düzenlenmiştir. Koruma süresi demek, hakkın eser sahibi yahut mirasçıları tarafından kullanılmasına izin verildiği süre demektir. Eser sahibi ve mirasçıları, kanunda yazılı süreler içerisinde mali haklarını kullanma hakkına sahiptirler.

FSEK m. 27’ye göre, eser sahibinin yaşadığı müddetçe eser üzerindeki mali haklarını kullanacaktır. Eseri meydana getiren kişinin kendisinin haklarını kullanması konusunda kanun süre bakımından bir sınırlama öngörmemiştir. Sınırlama, eser sahibinin ölümünden sonra söz konusu olmaktadır. Kanunun yine bu maddesine göre, eser sahibinin ölümünden sonra mali haklar, genel kurala göre, 70 yıl süre ile korunacaktır. Eser sahibinin mirasçıları, mali hakları, miras bırakan öldükten sonra sadece 70 yıl kullanabileceklerdir.⁴⁶⁰

⁴⁵⁶ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 594; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 264; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1824.

⁴⁵⁷ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 123.

⁴⁵⁸ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1825.

⁴⁵⁹ Tüysüz, *Fikri Haklar*, 123-124; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1825.

⁴⁶⁰ Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1178.

3.6.1.Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Alenileşen Eserler Bakımından

Eser, eser sahibinin ölümünden sonra alenileşmişse, eser sahibinin kendisi bu eser üzerindeki mali haklardan hiç faydalanamamış demektir. Bu durumda, koruma süresi, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl olacaktır.⁴⁶¹ Bu kuralı kanun koymuştur. Alenileşmenin hangi tarihte olduğunun bir önemi bulunmamaktadır.⁴⁶² Eğer ki bir eser, sahibinin ölümünden 70 yıl sonra alenileşmişse, eser korumasız kalır ve mali haklardan herkes faydalanabilir.⁴⁶³ Eser sahibinin ölümünden sonra alenileşmiş eserlerde, mali hakların eser sahibinin mirasçılarınca kullanımı, en fazla, ölümden itibaren 70 yıldır. Örneğin eserin alenileşmesi ölümden 30 yıl sonra olmuşsa, mirasçılar, mali hakları sadece 40 yıl kullanabileceklerdir.

3.6.2. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Bakımından

Eser sahibinin birden fazla olması durumu, paylı eser sahipliği ve iştirak eser sahipliği durumlarıdır. Bu iki durum, koruma süresi açısından farklılık göstermektedir.

FSEK m. 27’de, eser sahibinin birden fazla olması halinde, koruma süresinin, son eser sahibinin ölmesinden sonra 70 yıl olduğu yazılmıştır. Bu durum, iştirak halindeki eser sahipliği için söz konusudur.⁴⁶⁴ Çünkü, iştirak eserde eser sahiplerinin meydana getirmiş olduğu bölümler, birbirinden ayıramayacak şekilde iç içe

⁴⁶¹ Bellican, *Manevi Haklar*, 288.

⁴⁶² Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 411; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1178; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 251; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 221; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 152; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 57; Suluk ve Orhan, *Fikri Mülkiyet*, 521-522; İlhami Güneş, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 153.

⁴⁶³ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 111; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 252; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1178.

⁴⁶⁴ Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 112; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 410; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 222; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 153; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 253; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 155, Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1179.

geçmiştir. Bu durumda, mali hakların mirasçılar tarafından kullanılması süresi, son eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl olacaktır.

FSEK m. 27’de yer alan iştirak eser sahipliğine uygulanabilecek bu hükmü, paylı eser sahipliği halinde uygulamak söz konusu olmaz. Paylı eser sahipliğinde, meydana getirilen kısımların birbirinden ayrılması mümkündür ve koruma süresi her pay için, kendi eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıldır.⁴⁶⁵ Bu duruda mali haklar, her pay için, eser sahibinin ölümünden sonra 70 yıl süre ile mirasçılar tarafından kullanılabilir.

3.6.3. İşlenme ve Derleme Eserler Bakımından

İşlenme ve derleme eserler, başka eserlerden istifade suretiyle meydana getirilmiş eserlerdir. Asıl eserlerin, işlenme yahut derleme eser sahibinin hususiyetinin katılmasıyla, başka bir esere dönüştürülmesi söz konusudur. Bu sebeple, işlenme ve derleme eserlerde, koruma süresi, asıl eserlerin koruma süresine bakılmaksızın, işlenme ve derlemeyi yapan kişinin hayatı boyunca ve onun ölümünden itibaren 70 yıldır. Asıl eserin koruma süresinin sona ermesi, işlenme yahut derleme eserin korunma süresini sona erdirmez.⁴⁶⁶ İşlenme ve derleme eser sahibinin mirasçıları, bu eserler üzerinde kendilerine TMK’nın miras hükümlerince intikal eden mali hakları, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl kullanabileceklerdir.

3.6.4. Sahibinin Adının Belirtilmediği Eserler Bakımından

Eser sahibinin adının belirtilmediği durumlarda, eserin aleniyete kavuşturan yayımlayan yahut çoğaltan, eserin aleniyet tarihinden itibaren 70 yıl süre ile mali

⁴⁶⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 112; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 410; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 222; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 153; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 253; Yarsuvat, *Eser Sahibi ve Hakları*, 154; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1179.

⁴⁶⁶ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 411; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 255-256; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1180; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 153-154; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 222.

hakları kullanabilecektir.⁴⁶⁷ Ancak, eser sahibinin her zaman adını açıklama yetkisi bulunmaktadır. Eğer ki eser sahibi adını, aleniyetten sonraki koruma süresi olan 70 yıl içinde açıklarsa, genel kurala dönülecek, eser sahibinin mali hakları eser sahibinin hayatı boyunca korunacaktır ve ölümünden sonra 70 yıl süre ile korunacaktır.⁴⁶⁸

3.6.5. Eser Sahibi Tüzel Kişi Sayılan Eserler Bakımından

Eser sahibi tüzel kişi sayılan eserlerde koruma süresi, FSEK m. 27'nin son fıkrası gereğince, koruma süresi aleniyetten itibaren 70 yıldır.⁴⁶⁹ Hukukumuzda tüzel kişi miras bırakan olamayacağından, tüzel kişi olan eser sahibinin mali hakkını kullanabilecek bir mirasçısının olması söz konusu değildir.

Tüzel kişiliğin sona ermesi halinde, eğer ki sahibinin tüzel kişi olduğu bir eser söz konusu ise, bu eser üzerindeki mali haklar, tüzel kişiliğin malvarlığı ile aynı hükümler gereğince tasfiye olur. TMK m. 53, m.54 ve m. 55, tüzel kişiliğin tasfiyesi hükümlerini açıklamaktadır. TMK m. 53'e göre, tüzel kişiliğin malvarlığının tasfiyesi, terekenin resmi tasfiyesi hükümlerince olacaktır. Ancak bu durumun uygulanabilmesi için, kanunda yahut tüzel kişiliğin kuruluş belgesinde aksine hüküm olmaması gerekmektedir.⁴⁷⁰ Bu durumda eğer ki tüzel kişiliğin malvarlığı içerisinde kişiliğe ait bir eser üzerinde mali hak var ise, bu mali hak, TMK 53'e göre resmi tasfiyeye girecektir ve FSEK m. 27 son fıkraya göre, ilk aleniyetten itibaren 70 yıl korunacaktır.

TMK m. 54/1, tüzel kişiliğin sona ermesi halinde nereye intikal edeceğini düzenlemiştir. Kanunun bu maddesine göre, tüzel kişiliğin yetkili organı aksine bir karar vermedikçe ve de tüzel kişilikle ilgili olarak bir başka kanunda yahut kişiliğin

⁴⁶⁷ Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 111; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 411; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1181; Bellican, *Manevi Haklar*, 288.

⁴⁶⁸ Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 111; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 412; Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 254; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1181; Erdil, *Fikri Mülkiyet*, 58; Şahin, *Mali Hakların Korunması*, 154.

⁴⁶⁹ Ateş, *Kapsam ve Sınırlar*, 254; Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 112.

⁴⁷⁰ "TMK (4721 S. K.)", *Resmi Gazete*, 24607 (Aralık 2001): 53.

kuruluş belgesinde başka yönde bir irade olmadığı sürece, malvarlığı, tasfiye edilen tüzel kişiliğin amacına en yakın amaca sahip kamu kurumuna geçecektir.⁴⁷¹ Eğer ki tasfiye olunan malvarlığı içerisinde mali hak var ise, bu haklar da, tüzel kişiliğin amacına en yakın amaca sahip kamu kurumuna geçecek ve kanaatimizce ilk aleniyet tarihinden başlayarak 70 yıl süre ile bu kamu kurumunca kullanılacaklardır. Mali hak eserin aleniyetinden sonra kaçınıcı yılda kamu kurumuna geçerse, kamu kurumu, kalan süre için bu hakları kullanabilecektir.

Tüzel kişiliğin ahlaka ve hukuk kurallarına aykırı amaç gütmesi sebebiyle mahkeme kararı ile sona erdirilmesi halinde ise malvarlığı direk olarak ilgili kamu kurumuna geçecektir.⁴⁷² Bu durumda yine malvarlığı içerisindeki mali haklar, koruma süresi boyunca ilgili kamu kurumu tarafından kullanılacaktır. Yukarıda belirttiğimiz üzere kanaatimiz, bu durumda mali hakkın koruma süresi FSEK m. 27'nin son fıkrası gereğince eserin aleniyetinden itibaren 70 yıl olduğundan, eser 2000 yılında alenileşmiş ve tüzel kişiliğin malvarlığı 2020 yılında kamu kurumuna geçmişse, kamu kurumu bu mali hakkı, 50 yıl boyunca kullanabilecektir.

Tüzel kişiliğin sona ermesi halinde malvarlığının ve konumuz ile ilgili olarak malvarlığı içerisinde bulunan mali hakların resmi tasfiyesi hükümlerinde, tüzel kişinin kamu tüzel kişisi ve ticaret şirketi olması halinde, başkaca kanun maddelerinde özel hükümler olduğu takdirde, onların uygulanması söz konusu olacaktır.⁴⁷³ Bu durumda mali haklar da diğer malvarlığı hakları gibi, tabi olunan kanun gereğince tasfiye edilecek ve yetkililerce koruma süresi içerisinde korunacaktır.

3.6.6.Forma Veya Fasikül Halinde Yayınlanan Eserler Bakımından

FSEK m. 26/4'e göre, forma ve fasikül halinde yayınlanan eserlerde aleniyet tarihi, forma veya fasikülün yayınlandığı tarihtir. Koruma süresi, bu aleniyet tarihinden

⁴⁷¹ “TMK (4721 S. K.)”, *Resmi Gazete*, 24607 (Aralık 2001): 54.

⁴⁷² “TMK (4721 S. K.)”, *Resmi Gazete*, 24607 (Aralık 2001): 54.

⁴⁷³ “TMK (4721 S. K.)”, *Resmi Gazete*, 24607 (Aralık 2001): 55.

itibaren başlar.⁴⁷⁴ Eser sahibinin mirasçıları, bu eserler üzerindeki mali hakları, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıl içerisinde kullanabileceklerdir.

3.7. Eser Sahibinin Birden Fazla Olması Halinde Mali Hakların İntikali

3.7.1. Genel Olarak

FSEK m. 64, “*müşterek eser sahiplerinden birinin ölümü*” başlığı altında, eser sahibinin birden fazla olması ve devamında bir eser sahibinin ölmesi halinde hakların kullanımını düzenlemektedir. Kanunun lafzından, bu maddenin müşterek, yani paylı eseri düzenlediği anlaşılıyor olsa da, aslında durum öyle değildir. Kanun burada iştirak halindeki eserlerde eser sahiplerinden birinin ölmesi halinde hakların nasıl kullanılacağını düzenlemiştir.⁴⁷⁵ Eser sahiplerinden sadece bir tanesinin ölmesi halinde, geride kalan eser sahibi varsa, birlik kendiliğinden sona ermez.⁴⁷⁶

3.7.2. Paylı Eserlerde Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü Halinde Mali Hakların İntikali

Paylı eserler, birden fazla kişi tarafından meydana getirilen ve bunun yanında her bir eser sahibinin meydana getirdiği bölümün diğer bölümlerden ayrılabilir olduğu eserlerdir. Ortak eseri meydana getiren kişilerin her biri, eserden diğerlerinden bağımsız olarak faydalanabilecektir.⁴⁷⁷ Bu eserlerde, eser sahiplerinden birinin ölümü halinde, ölen eser sahibinin payı üzerindeki mali hak, genel mali hakların intikali prensibince, Medeni Hukuk miras hükümlerine göre mirasçılara intikal eder.⁴⁷⁸ Mirasçılar, ölen eser sahibine ait pay üzerinde hak sahibidirler. Ölen eser

⁴⁷⁴ Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 413.

⁴⁷⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 290; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 58; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 235; Atasoy, *Birlikte Eser Sahipliği*, 39; Karademir, *Fikri Hakların Kullanılması*, 47-48.

⁴⁷⁶ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 51.

⁴⁷⁷ A.g.e., 54.

⁴⁷⁸ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 226; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 545; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 237; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 169.

sahibinin payı eserin diğer kışından ayrılabilir nitelikte olduğu için, bu durumda, tek eser sahipliğine ilişkin hükümler uygulanır.⁴⁷⁹

3.7.3. İştirak Halindeki Eserlerde Eser Sahiplerinden Birinin Ölümü Halinde Mali Hakların İntikali

FSEK m. 64, iştirak halindeki eserlerde eser sahibinin ölmesi halini düzenlemektedir. İştirak halindeki eser, her bir eser sahibini esere katmış olduğu faydanın, diğerlerinden ayrılmayacak şekilde iç içe geçtiği eserlerdir.

FSEK m. 10, iştirak halindeki eserde eser sahipliğini düzenlemiştir. Kanuna göre, yukarıda bahsettiğimiz özelliklere sahip iştirak halindeki eserde, eser sahibi, eseri meydana getirenin birliğidir. Bu durumda, eser sahiplerinden birisinin ölmesi halinde, ölüm, birliği etkileyecektir.⁴⁸⁰ Birlik, kendiliğinden sona ermez. FSEK m. 64, bu durumda birliğin ne şekilde devam edeceğini düzenlemiştir. Ancak bunun bir istisnası vardır ki, o da, ortaklardan birinin ölümü halinde birliğin sona ereceğinin sözleşme ile belirlenmiş olmasıdır. Eğer böyle bir sözleşme varsa, eser sahiplerinden birinin ölümü halinde, mali hakların kullanımı mirasçılara geçmeyecek, birlik sona erecektir.⁴⁸¹

Kanun, iştirak halindeki eserlerde eser sahibinin ölmesi durumunda hakların ne şekilde kullanılacağını düzenlerken, söz konusu eserin durumuna göre farklı çözümler getirmiştir. Eserin tamamlanması veya alenileşmesinden önce ölümü ile, alenileştikten sonra ölümü arasında farklı hukuki sonuçlara varmıştır. Erel'e göre, bu ayrımın, eser sahibinin, eserin tamamlanmasından önce ölmesi ve sonra ölmesi arasında yapılması gerekmektedir. Erel'e göre, tamamlanmamış bir eser üzerinde henüz hak oluşmadığından, mirasçılara uygun bir bedel verip birlikten çıkarmak uygun bir çözüm iken, tamamlanmış ve fakat alenileşmemiş bir eser hakkında, eser üzerinde hakkın oluşması tamamlanmış olduğundan, mirasçılara uygun bedel vererek

⁴⁷⁹ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 226; Atasoy, *Birlikte Eser Sahipliği*, 39.

⁴⁸⁰ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 226; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1871.

⁴⁸¹ Ateş, *Eser Sahipliği*, 226.

birlikten uzaklaştırmak yerine, birliğe devam edip etmemeleri açısından seçimlik bir hak tanınmalıydı.⁴⁸²

3.7.3.1. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Tamamlanmasından Veya Alenileşmesinden Önce Ölmesi

FSEK m. 64, birlikte eser sahiplerinden bir tanesi, eserin tamamlanmasından yahut alenileşmesinden önce ölürse, o pay, hayatta kalan diğer birlikte eser sahipleri arasında taksim edilir.⁴⁸³ Hayatta kalan birlikte eser sahipleri, ölen eser sahibinin mirasçılarına, bu kendi aralarında taksim ettikleri payın karşılığı olarak uygun bir tazminat öderler. Kanun, bu tazminat konusunda tarafların anlaşamaması durumunda, hakimin uygun bir tazminat belirleyeceği düzenlemesini getirmiştir.⁴⁸⁴ Burada taksim edilebilecek haklar, iştirak eser üzerindeki mali haklardır.⁴⁸⁵ Bu uygun tazminatın verilebilmesi için, eser tamamlanmamış da olsa, eser niteliğini taşıyor olması gerekmektedir.⁴⁸⁶ Tamamlanmamış ve alenileşmemiş bir eser ile ilgili olarak, eserin sahiplerinden biri öldüğünde, ölen eser sahibinin mirasçılarının birliğe katılma imkanı yoktur.⁴⁸⁷ Buradan da anlıyoruz ki, aslında kanun bu tazminatı, aslında eser korumasından faydalanma aşamasına gelmiş bir durumda vermektedir. Kanaatimizce, burada olması gereken, tazminat verip birlikten çıkarmak değil, o eser sahibinin mirasçılarını, birliğe ortak etmektir.

⁴⁸² Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 290-291; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236; Gökyayla, *Telif Hakkı*, 58-59.

⁴⁸³ Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 169.

⁴⁸⁴ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 52; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236; Erel 291; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 142; Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 173-174.

⁴⁸⁵ Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 291; Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1872

⁴⁸⁶ Merdivan (Yavuz ve Alıca), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1872; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 227-228.

⁴⁸⁷ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 52.

Eğer ki eser henüz tamamlanmamış ve fakat tamamlanmaya yakınsa, ölen eser sahibinin de adının eser üzerinde belirtilmesi gerekir.⁴⁸⁸

Eser sahiplerinden birinin, birlikte eseri meydana getirme çalışmalarının başlangıç safhasında ölmesi ve diğer eser sahiplerinin esere devam etmemesi halinde, diğer eser sahipleri, ölen eser sahiplerinin mirasçılara bir bedel ödemek zorunda değildirler.⁴⁸⁹

3.7.3.2. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Tamamlanmasından Sonra Alenileşmesinden Önce Ölmesi

Kanun, bu durum ile ilgili olarak özel bir düzenleme yapmamış⁴⁹⁰, eser sahiplerinden birinin eserin tamamlanmasından veya alenileşmesinden önce ölmesi durumunu, tamamlanıp alenileşmeme durumu ile aynı hukuki sonuçlara bağlamıştır. Bu durum hakkaniyete uygun değildir.⁴⁹¹ Baştan sona emek verilerek tamamlanmış bir eser üzerinde, artık hak oluşmuş sayılmaktadır. Bu sebeple mirasçıların uygun tazminat verilerek birlikten uzaklaştırılması uygun bir çözüm değildir.⁴⁹²

Eserin tamamlanmamış olması halinde, eser üzerinde henüz herhangi bir hak oluşmamıştır. Ancak, ölen eser sahibinin o güne kadarki emeklerinin karşılığının verilmesi anlamında, mirasçılara verilecek uygun tazminat, yerinde olmuştur.⁴⁹³ Kanaatimizce, tam da bu sebeple, Erel'in ve Ateş'in düşündüğü gibi, buradaki ayrımın, tamamlanmış eserler ile tamamlanmamış eserler arasında olması daha doğru olacaktır. Çünkü tamamlanıp tamamlanmama, ölen eser sahibinin esere katmış olduğu faydanın oranının ölçülebileceği bir durumken, alenileşme, eserin tamamlanmasına verilen faydadan uzak, teknik bir durumdur. Tamamlanan bir eserin alenileşmesi için, eser sahiplerinden her birinin faydasına gerek olmayabilir. Yani

⁴⁸⁸ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 53.

⁴⁸⁹ Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 227; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1873.

⁴⁹⁰ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 54; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 170.

⁴⁹¹ A.g.e., 54.

⁴⁹² Ateş, *Eser Sahipliği*, 229; aynı yönde Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 290-291.

⁴⁹³ Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 236.

tamamlanıp tamamlanmama arasında eser sahibinin esere kattığı fayda ölçülebilirken, alenileşip alenileşmeme konusunda, bu faydanın ölçülebilme imkanı yoktur. Kanaatimizce, tarafların anlaşamaması durumunda mahkeme uygun tazminata hükmederken, tamamlanıp tamamlanmama içeriğine göre uygun bir tazminat belirleyecektir.

3.7.3.3. Eser Sahiplerinden Birinin Eserin Alenileşmesinden Sonra Ölmesi

FSEK m. 64/2'ye göre, eser sahiplerinden birinin eserin alenileşmesinden sonra ölmesi halinde, diğer eser sahipleri, ölen eser sahibinin mirasçılarını birliğe alıp almama konusunda serbestlerdir. Kanun hayatta kalan eser sahiplerine seçimlik bir hak tanımıştır.⁴⁹⁴ Birliğe ölenin mirasçılarla birlikte devam etme yahut uygun tazminat vererek ölenin mirasçılarını birlikten çıkarma hakkına sahiptirler. Hayatta kalan eser sahiplerinin vereceği karar oy birliği ile alınır.⁴⁹⁵ Oybirliği ile karar alınmaması halinde, mirasçılarla birlikte birliğe devam etmek söz konusu olmaz. Ancak bu duruma muhalefet edenin beyanı yerine geçmek üzere, diğer eser sahipleri, mahkemeden karar vermesini isteyebilirler.⁴⁹⁶ Eğer ki daha eser sahiplerinden biri ölmeden önce, eser sahiplerinden birinin ölümü halinde birliğin mirasçılar ile birlikte sürdürüleceğini kararlaştırmışlarsa, bu durumda oy birliği ile yeniden karar almaya gerek olmaksızın, birlikte, mirasçılarla birlikte devam eder.⁴⁹⁷

FSEK m.64/3'e göre, hayatta kalan eser sahipleri, mirasçılarla birlikte devam etmeye karar verdiklerinde, mirasçıların kendilerini temsil etmesi için bir yetkili atamasını isteyebilirler.

⁴⁹⁴ Ateş, *Mali Hakların İntikali*, 53; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 169.

⁴⁹⁵ Ateş, *Eser Sahipliği*, 229; Ayiter, *Fikir ve San'at*, 204-205; Erel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 291; Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 176-177; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 547; Merdivan (Yavuz ve Alica), *Fikir ve Sanat Eserleri*, 1873; Atar, *Yayma Hakkı ve Korunması*, 144; Bozbel, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 237; Tekinalp, *Fikri Mülkiyet*, 228; Arslanlı, *Fikri Hukuk*, 169.

⁴⁹⁶ Ateş, *Eser Sahipliği*, 230; Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 177.

⁴⁹⁷ Ateş, *Eser Sahipliği*, 229; Demirel, *Birden Fazla Eser Sahibi*, 177; Erel, *Fikir ve Sanat Hukuku*, 291; Öztan, *Fikir ve Sanat Eserleri*, 545.

Bazı yazarlar, kanunun alenileşmediği sürece tamamlanıp tamamlanmayan eser arasında ayrım yapmayarak hayatta kalan eser sahiplerinin uygun bir tazminat verip mirasçıları uzaklaştırmasını eleştirerek aslında ayrımın tamamlanan ve tamamlanmayan eserler arasında olması gerektiğini düşünse de (Ateş ve Erel) , alenileşen eserleri konu alan m. 64/2, alenileşmiş ve artık üzerinde tüm hakların oluşmuş olduğu eser ile ilgili olarak da, hayatta kalan eser sahiplerine, ölen eser sahipleri ile birliğe devam edip etmeme konusunda seçimlik hak tanımıştır. Buradan anladığımız odur ki, birlikte eser sahipliğinde kanun, birliğin devamı konusunda, hayatta kalan eser sahiplerinin iradesine öncelik vermektedir. Kanaatimizce bunun sebebi, eserin üzerinde mirasa konu olacak hakların, birbirinden ayrılmayacak şekilde iç içe geçmiş olmasıdır.

SONUÇ

Fikir ve sanat eserleri üzerindeki hakların miras yoluyla intikali konulu tezimizde, öncelikle bu hukuk dalına temel teşkil eden eser, eserin unsurları, FSEK kapsamında korunan eserler ve eser sahipliği konuları kısaca incelenmiştir. Tez konumuzun anahtar kelimesi olan intikalin, bu temel kavramlardan yola çıkılarak öncelikle hangi haklar üzerinde inceleneceği açıklanmıştır. Sonrasında, mali hakların TMK miras hükümlerine göre ne şekilde intikal ettiği ve FSEK’te manevi hakların intikaline temel teşkil eden kuralların hangileri olduğuna değinilmiştir. Bu süreçte, intikalden sonra mali hakların mirasçılarca yahut manevi hakları kullanmaya yetkili olanlarca kullanılacak hakların hangileri olduğu, hakları kullanmaya yetkili kişilerin yahut makamların hangileri olduğu, hakları kullanma süreleri, müsterek yahut iştirak eser sahipliğinde sahiplerinden bir tanesinin ölmesi halinde mirasçıların yahut hakları kullanmaya yetkili olanların hakları hangi hal ve şartlarda kullanabilecekleri anlatılmış, bu konularda doktrinde tartışmalara değinilmiş, Yargıtay uygulamaları anlatılmıştır.

Tez konusu incelenirken, yöntem olarak kanunun sistematığı izlenmiştir. Tez konusuna ilişkin her bir kanun maddesinin öncelikle sınırı belirlenmiş ve her konu bu sınırlar içerisinde kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Hakkında hüküm olmayan konularla ilgili, diğer kanun maddelerinin kıyas yolu ile uygulanıp uygulanmayacağı tartışmalarına değinilmiştir. Tez çalışması, FSEK’in sistemleştirdiği kısımların detaylandırılması ve bu detaylar hakkındaki doktrindeki tartışmalar ile Yargıtay’ın görüşleri ışığı neticesinde edindiğimiz kanaatlerimizin sunulması ile tamamlanmıştır.

Bir hukuk unsuru olan hakkın bağlı olduğu değerlerce korunması temel kural iken, bu koruma fiilinin gerçekleştiği uzun yaşama eylemi sürecinde karşılaşılan durumlar, kendilerine özgü çözümler meydana getirmiş ve bu çözüm süreçlerinde doktrinde farklı görüşler oluşmuştur. Konumuz ile ilgili olan farklı doktrinsel görüşlerin bir kısmını izah etmek yerinde olacaktır. Eser sahibinin mali haklarının intikal edip etmeyeceği konusunda fikir ayrılığı yoktur. Mali haklar, TMK’nın miras hükümlerine göre mameleki haklar olarak intikal edecektir. Ancak, eser sahibinin manevi haklarının intikal edip etmeyeceği hususu tartışmalıdır. Şöyle ki, tartışmanın temel konusu, manevi hakkın bir kişilik hakkı olup olmadığı konusunda

yoğunlaşmaktadır. Hukukta kişilik hakları, ölümle son bulur. Eser sahibinin manevi hakkı salt bir kişilik hakkı olarak değerlendirildiğinde, intikali söz konusu olmayacaktır. Çünkü manevi hak, diğer kişilik hakları gibi, ölüm ile sona ermiştir. Öyle ise, manevi hakkın eser sahibinin ölümünden sonra yetkili kişilerce kullanılması, manevi hakkın kişilik hakkı olduğu kuralının yumuşatılması ile mümkün olabilecektir. Doktrinde bu şekilde düşünen yazarlar, manevi hakkın intikali koşullarında teknik olarak kişilik hakkı benzetmesinin uygulanmayacağını, bunun karşılığında yakınların hakkı teorisinin benimseneceğini savunmuşlardır. Bu teoriye göre, manevi haklar, miras yoluyla mirasçılara intikal etmez ve fakat eser sahibinin ölümünden sonra korumasız kalmaz. Eser sahibinin ölümünden sonra manevi haklar, kanunda yazılı kişilerce kullanılacaktır. Kanunda yazılı olan ve manevi hakkı kullanma yetkisine sahip olmuş kişiler, eser sahibinin yasal mirasçısı olmuş olsalar dahi, bu yetkileri, mirasçılık sıfatı ile değil, kanundan doğan bir hak neticesinde kazanmış olacaklardır.

Fikir ve sanat hukukunda kanun, eser sahibinin ölümünden sonra kanunun yetkilendirdiği kişilerce kullanılabilecek olan manevi hakları, hakların sayılmış olduğu kanun maddelerine atıf yöntemi ile belirtmiştir. Bu belirleme neticesinde görülmektedir ki, eser sahibinin ölümünden sonra yetkililerce kullanılabilecek olan manevi haklar, manevi hakların hepsi değildir. Buradan anlaşılan şudur ki, kanun koyucu manevi hakların bazılarının sadece eser sahibi tarafından kullanılmasını hedeflemiş, bazılarının ise yetkililerce kullanılmasına olanak sağlamıştır. Kanunun bu belirlemesi, doktrinde farklı görüşler ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bazı yazarlar eser sahibinin ölümünden sonra yetkili kişilerce kullanılacak manevi hakların sayılı olmasının özel bir amaca hizmet etmediğini, bu sebeple, kanunun atıf vermediği maddelerde sayılı manevi hakların da yetkili kişilerce kullanılabileceğini savunmuştur. Diğer bir kısım yazarlar ve çalışmamız neticesinde edindiğimiz kanaatlerimize göre, kanunun yetkililerce kullanılabilecek olan hakları sınırlı bir şekilde sayması, kıyas yoluyla uygulamanın önüne geçmektedir. Yani, yetkililerce kullanılacak manevi haklar sınırlı sayı prensibine göre gösterilmiştir. Diğer manevi hakların da kıyas yolu ile yetkililerce kullanılması mümkün değildir.

Tez çalışmamızda incelediğimiz ve doktrinde tartışmalı olan konulardan bir diğeri, kanunun m.19/1 ve m.19/2’de saymış olduğu durumlarda manevi hakları kullanmaya

yetkili kişilerin manevi tazminat davası açıp açamayacağı hususudur. Yargıtay, 2007 yılına kadar, manevi tazminat davası açma yetkisi bakımından FSEK m. 19/1 ile m. 19/2’de sayılmış olan halleri birbirinden ayırmamış, her iki fıkrada yazılı haklar bakımından manevi tazminat davası açılabileceğini kararlarına konu etmiştir. 2007 yılında yazılan bir makaleden sonra, manevi tazminat davası açma hususunda m. 19/1 ve m. 19/2 arasında teknik bir ayrım olduğu savunulmuş, m. 19/1 hallerinde manevi tazminat davası açılmayacağı ve fakat m. 19/2’de yazılı hallerde manevi tazminat davası açmanın mümkün olduğu hususu dile getirilmiştir. Yargıtay da bu düşüncenin etkisinde kalarak ilk etapta manevi tazminat davası açılması konusunda ayrım yapmadığı m. 19/1 ve m. 19/2 arasında, sonrasında görüş değiştirmiş, birinci halde manevi tazminat hakkı vermezken, ikinci halde manevi tazminat hakkını tanımıştır. Yargıtay’ın bu şekilde karar vermesinin bir dayanağı da, m. 19/2’de, bu hakları kullanacak yetkili kişilerin hakları kendi namlarına kullanacağını kanunda yazılı olmasıdır. Yargıtay’ın bu yönde karar verdiği davalarda, m. 19/1’deki hallerde hak sahibine bağımsız bir hak verilmediği, bu sebepten dolayı diğer davalar açılabilir olsa bile manevi tazminat davası açılmayacağı, m. 19/2’deki hallerde ise kanunun hak sahibine bağımsız bir hak vermesi sebebi ile diğer davaların yanında manevi tazminat davasını da açabileceği izah edilmiştir. Sonrasında Yargıtay uygulamalarında farklı yönde kararlar olduğu görülmektedir. Kanaatimizce, m.19/1 ve 19/2’deki haklar arasında teknik anlamda bir ayrım yoktur ve manevi tazminat davası açma hususunda iki fırka arasında bir ayrım yapılmaması, her iki halde de hakkı kullanmaya yetkili kişilerin diğer davalar yanında manevi tazminat davası da açabilmesi gerekmektedir. Eser üzerindeki manevi haklar, eser sahibinin mal varlığı ile ilgili haklar olmadığından, miras yoluyla intikali konusunda çok fazla ayrık görüş ortaya çıkmıştır. Bu görüşlerin irdelenmesi neticesinde Yargıtay uygulamalarında değişimler yaşanmış, birbiri ile taban tabana zıt kararlar hukuk literatürüne geçmiştir.

Manevi hakların kullanımı konusunda, eser sahibinin eser tamamlanmadan önce ölmesi durumunda, manevi hakların yetkili kişilerce kullanılıp kullanılmayacağı hususunda farklı görüşler ortaya atılmış ve bu görüşler tezimizde incelenmiştir. Bazı yazarlara göre eser tamamlanmadan eser onu meydana getiren kişinin ölümü halinde ortada henüz manevi hak olmadığından, o hakların kanunun saydığı yetkili kişilerce

kullanılması mümkün değildir. Diğer bir görüş ise, eser tamamlanmadan önce ve fakat eser niteliğini kazandıktan sonra eser sahibinin ölmesi durumunda, manevi yetkiler, kanunda sayılan kişilerce kullanılabilecektir ki bu konudaki kanaatimiz de bu yöndedir.

Manevi hakların malvarlığı haklarından olmamaları ve eser sahibinin ölmesinden sonra genel miras hükümlerine göre intikal etmemeleri, bunun yerine FSEK'in özel olarak düzenlemiş olduğu kurallar gereğince yetkili kişilerce kullanılmaları nedeniyle, hakkın intikali aşamasındaki kullanımlarda genel hukuk hükümleri ile doldurulup doldurulamayacağı muallak olan durumlar oluşmuştur.

Eser üzerindeki mali hakların miras yoluyla intikali, Medeni Hukuk'taki mirasın intikali kurallarına tabidir. Bu intikal, sadece FSEK'te değil, genel olarak hukuk mevzuatında düzenlenmiş bir konudur. Bu çeşit intikal konusunda yasada çok fazla boşluk bulunmamaktadır. İnsanın varlığından bu yana söz konusu olan miras hukuku çokça irdelenmiş, incelenmiş, yasadaki boşluklar zaman içerisinde doldurulmuştur. Bu sebeple, mali hakların miras yolu ile intikalinde, manevi haklarındaki kadar görüş ayrılıkları bulunmamaktadır. Mali hakların miras yoluyla intikali her ne kadar TMK'nın miras hükümlerine tabi olsa da, arada hakkın doğasından kaynaklı farklılıklar mevcuttur. TMK hükümlerine göre mirasçıya geçen eser üzerindeki mali hak, mirasçı tarafından, eserin korunması süresi boyunca kullanılabilecektir. Bu da, eser sahibinin ölümünden itibaren 70 yıldır. Diğer mülkiyet hakları ise süresiz olarak miras yoluyla intikal ederler.

Tez çalışmamıza temel teşkil eden hakkın miras yolu ile intikali konusu, fikir ve sanat eserleri hukukunun tüm temel prensipleri göz önünde tutularak adım adım işlenmeye çalışılmış, konular hakkındaki farklı görüşler dile getirilmiştir. İntikal konusundaki farklı düşüncelerin, düşünceyi ve çalışılan konuyu beslemesi, derinleştirilmesi ve üzerinde hiç düşünülmemiş ayrımlara yönlendirmesi, çalışmamızda, farklı düşünmenin meydana getirmiş olduğu zenginlik olarak yerini almıştır.

KAYNAKÇA

Akbıyık, Cem. *Vasiyeti Yerine Getirme Görevlisi*, 1. bs. İstanbul: On iki Levha Yayıncılık, 2012.

Akgün, Başak. “Telif Hukukunda İntihal Kavramı, Anonim Kullanımlar Ve Tüm Bunların Karşısında Eser Sahiplerinin Fikri İmzası, ‘Üslup’ “. *Ankara Barosu Dergisi*, S. 1 (2019): 58-76.

Altuntaş, Muhittin. *Telif Kazançlarının Vergilendirilmesinin Mevzuat ve Uygulama Açısından Analizi*, 5. bs. Ankara: Maliye ve Hukuk Yayınları, 1996.

Arslanlı, Halil. *Fikri Hukuk Dersleri II Fikir ve Sanat Eserleri*, İstanbul: Sulhi Garan Matbaası, 1954.

Atar, Eray Aksın. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Yayma Hakkı ve Korunması*, 1.bs. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2017.

Atasoy, Evrim. “Birlikte Eser Sahipliği Kavramı, Türlerinin Birbirleri İle Olan Benzerlikleri ve Farklılıkları”. *FSM İlmi Araştırmalar İnsan ve Toplum Bilimleri Dergisi*. S. 2 (2013): 29-55.

Ateş, Mustafa. *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Hakların Kapsamı ve Sınırlandırılması*, 1. bs. Ankara: Seçkin Yayınları, 2003.

-----, *Fikri Hukukta Eser*, 1. bs. Ankara: Turhan Kitapevi, 2007.

-----, *Fikri Hukukta Eser Sahipliği*, 1. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2012.

-----, “Fikir Ve Sanat Hukukunda Sinema Eseri Ve Eser Sahipliği”, *Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim*, 1. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

-----, “İşin Görülmesi Sırasında İşçi Tarafından Meydana Getirilen Eser Üzerinde Telif Hakları”, *Fikir ve Sanat Hukukuna Dair Makalelerim*, 1. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.

-----, “Eser Sahibinin Umuma İletim Hakkı Ya Da ‘E-Haklar’: Fsek’in 25.

Maddesine Dair Genel Bir Değerlendirme”, *Fikir ve Sanat Hukukuna Dair*

- Makalelerim*, 1.bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2016.
- , “Eser Sahibinin Eserin Yeniden Satışından Pay Alma Hakkı”. *Terazi Hukuk Dergisi Fikri Mülkiyet Hukuku Özel Sayısı*. C.13, S. 140 (2018): 66-77.
- , “Sahibi Ölen Fikir Ve Sanat Eseri Üzerindeki Mali Hakların Mirasçılara İntikali”. *Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Ticaret Ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*. C.6, S. 1 (2020): 44-59.
- Ayan, Mehmet. *Miras Hukuku*, 9. bs. Ankara: Seçkin Yayınları, 2016.
- Ayiter, Nuşin. *Hukukta Fikir Ve Sanat Ürünleri*, Ankara: Sevinç Matbaası, 1981.
- , *Miras Hukuku*, 4. bs. Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1978.
- Bayamlıoğlu, İbrahim Emre. *Fikir ve Sanat Eserleri Hukukunda Teknolojik Koruma*, 1. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2008.
- Bayındır, Sinan. “Eser Sahibinin İzni Olmaksızın Eseri Topluma İletim Suçu”. *TBB Dergisi*. S. 113 (2014): 307-336.
- Belen, Herdem. *Miras Hukuku Şema Kitap*, 1. bs. İstanbul: Beta Yayınları, 2018.
- , “Eser Sahibi ve Manevi Hakları”. *Kocaeli Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. No.1 (1997): 213-249.
- , “Fikri Hukukta Manevi Haklar ve Manevi Tazminat Talebi” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1996.
- Bellican, Cüneyt. “Fikri Hukukta Manevi Haklar Ve Manevi Hakların Korunması” Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Kültür Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2008.
- Beşiroğlu, Akın. *Düşünce Üzerine Haklar*, Ankara: APB Yayınları, 1999.
- , *Fikri Hukuk Dersleri*, 4. bs. İstanbul: Arıkan Yayınları, 2006.
- Bozbel, Savaş. *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku*, 1. bs. İstanbul: Oniki Levha

Yayınları, 2012.

Çelik, Abdullah. *Fikir ve Sanat Eserleri Üzerindeki Çoğaltma ve Yayma Haklarının*

İhlali-İhlalin Sonuçları, 1. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2011.

Dardağan, Esra. *Fikir Ve Sanat Eserleri Üzerindeki Haklardan Doğan Kanunlar*

İhtilafi, 1. bs. Ankara: Betik Yayıncılık, 2000.

Demirel, Ceren. *Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu'nun 10. Maddesi Bağlamında*

Birden Fazla Eser Sahibi Tarafından Meydana Getirilen Eserler Ve Eser

Sahipleri Birliği, 1. bs. Ankara: Ostim OSB, 2017.

Dural, Mustafa ve Turgut Öz. *Türk Özel Hukuku Cilt IV Miras Hukuku*. 2. bs.

İstanbul: Filiz Kitapevi, 2003.

Eldeniz, Gülperi. “Eser Sahipliğinden Doğan Hakların Miras Yoluyla İntikali”.

Türkiye Barolar Birliği Dergisi. S.79 (2008): 103-120.

Erbek, Özge. “Fikir ve Sanat Eserlerine İlişkin Lisans Sözleşmesinin Hukuki

Niteliği”. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. 11, S. 2

(2009): 1-68.

Ercoşkun Şenol, H. Kübra. “ Mali Hakları Veya Kullanım Hakkını Devralanların

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Kapsamında Korunması”. *Hacettepe Hukuk*

Fakültesi Dergisi. C. 3, S. 1 (2013): 45-64.

Erdil, Engin. *Fikri Mülkiyet Hukuku*, İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2016.

Erel, Şafak N. *Türk Fikir Ve Sanat Hukuku*, 3. bs. Ankara: Yetkin Yayınları, 2009.

Gökyayla, K. Emre. *Telif Hakkı Ve Telif Hakkının Devri Sözleşmesi*, Ankara: Yetkin

Yayınları, 2001.

Güneş, İlhami. *Son Yasal Düzenlemelerle Uygulamada Fikir ve Sanat Eserleri*

Hukuku, 1. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2008.

----- . *Uygulamada Fikri Mülkiyet Hakları Ve Haksız Rekabet Davaları*, 2. bs.

- Ankara: Seçkin Yayınevi, 2013.
- Hatemi, Hüseyin. *Miras Hukuku*, 8.bs. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2018.
- Hirsch, Ernest E. *Fikri ve Sınai Haklar*, Ankara: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, 1948.
- , *Fikri Say İkinci Cilt*, İstanbul: İktisadi Yürüyüş Matbaası, 1943.
- İmre, Zahit ve Hasan Erman. *Miras Hukuku*. 14. bs. İstanbul: Der Yayınları, 2018.
- Kaplan, Yavuz. *İnternet Ortamında Fikri Hakların Korunmasına Uygulanacak Hukuk*, 1. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2004.
- Karademir, Artür. *Çalışanların Yarattığı Eserler Üzerinde Fikri Hakların Kullanılması*, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2017.
- Kılıçoğlu, Ahmet M. *Miras Hukuku*, 4. bs. Ankara: Turhan Kitabevi, 2012.
- , *Sınai Haklarla Karşılaştırmalı Fikri Haklar*, 2. bs. Ankara: Turhan Kitapevi, 2013.
- Kocayusufpaşaoğlu, Necip. *Miras Hukuku*, 3.bs. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1987.
- Merdivan, Fethi. “Manevi Hakların Eser Sahibinin Ölümünden Sonra Kullanılması Ve Yakınların Dava Hakkı(Konuyla İlgili Yargıtay Kararlarının Değerlendirilmesi)”. *Ankara Barosu Fikri Mülkiyet Ve Rekabet Hukuku Dergisi*. S.1 (2003): 94-144.
- Oğuzman, M. Kemal ve Nami Barlas. *Medeni Hukuka Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar*. 8. bs., İstanbul: Beta Yayınevi, 2000.
- Öztan, Bilge. *Miras Hukuku*, 5. bs. Ankara, Turhan Kitapevi, 2012.
- Öztan, Fırat. *Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku*, Ankara: Turhan Kitapevi, 2008.
- Polater, Salih. *Yükseköğretim Kurumlarında Meydana Getirilen Fikri Ve Sınai Mülkiyet Hakları Ve Hak Sahipliği*, Ankara: Adalet Yayınevi, 2019
- Serozan, Rona ve Baki İlkay Engin. *Miras Hukuku*. 4 bs. Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2014.

- Suluk, Cahit, vd. *Fikri Mülkiyet Hukuku*. 3. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2019.
- Suluk, Cahit ve Orhan Ali. *Uygulamalı Fikri Mülkiyet Hukuku C II*. İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2005.
- Suluk ve Kenaroğlu. *Türk Fikri Mülkiyet Hukukunda Güncel Gelişmeler*, İstanbul: Müsiad, 2011.
- Şahin, Ayşenur. *Fikri Hukukta Eser Sahibinin Mali Haklarının Korunması*, 1. bs. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2010.
- Şener, Yavuz Selim. *Fikri Mülkiyet Hukukunda Veri Tabanlarının Korunması*, 1. bs. Ankara: Adalet Yayınevi, 2013.
- Tekinalp, Ünal. *Fikri Mülkiyet Hukuku*, 5. bs. İstanbul: Vedat Kitapçılık, 2012.
- Tosun, Yalçın. *Medeni Hukuk, Sözleşme Hukuku ve Fikir Ve Sanat Eserleri Hukuku Açısından Manevi Haklar*, 1. bs. İstanbul: Onikilevha Yayınları, 2016.
- , *Sinema Eserleri ve Eser Sahibinin Hakları*, 2 bs. İstanbul: Oniki Levha Yayıncılık, 2013.
- Tüysüz, Mustafa. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Çerçevesinde Fikri Haklar Üzerindeki Sözleşmeler*, Ankara: Yetkin Yayınları, 2007.
- Uslu, Ramazan. *Türk Fikir Ve Sanat Hukuku'nda 'Eser' Kavramı*, 6. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2003.
- Yarsuvat, Duygun. *Türk Hukukunda Eser Sahibi ve Hakları*, 2. bs. İstanbul: Güryay Matbaacılık, 1984.
- Yavuz, Levent. “Eser Sahibinin Eserini Kamuya Sunma Hakkı (FSEK m.14) ve Manevi Hakların Üçüncü Kişiler ve Eser Sahibinin Yakınları Tarafından Kullanılması (FSEK m. 19)”. *Yargıtay Dergisi*. C. 33, S. 1-2 (2007): 59-70.
- Yavuz, Levent, Türkay Alıca ve Fethi Merdivan. *Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu Yorumu*. 2. bs. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2014.

Zorluer, Mustafa. “Yapay Zeka Ve Telif Hakkı”. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*. S. 142 (2019): 305-323.

ÖZGEÇMİŞ

Betül SELAMET TÜTÜNCÜ

Maltepe Mahallesi Cevizlibağ Sokak Mira Rezidans A Blok Kat: 3 D:18 Cevizlibağ
Zeytinburnu İSTANBUL

Email: asbhukuk@gmail.com

Tel: 0535 218 43 35

A.EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sebahattin Zaim Üniversitesi Hukuk Fakültesi Özel Hukuk
Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı, 2020, İstanbul.

Lisans: İstanbul Bilgi Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2004, İstanbul.

B. MESLEKİ DENEYİM

2005-2020 Serbest avukatlık.